

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

ULUSLARARASI YÜKSEKÖĞRETİM
ÖĞRENCİLERİNİN TÜRKİYE'Yİ TERCİH
NEDENLERİ İLE BEKLENTİLERİNİN KARŞILANMA
DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet METE

İstanbul
Eylül - 2020

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ BİLİM DALI

ULUSLARARASI YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN
TÜRKİYE'Yİ TERCİH NEDENLERİ İLE BEKLENTİLERİNİN
KARŞILANMA DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Mehmet METE

Danışman
Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZGENEL

İstanbul
Eylül - 2020

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Yönetimi Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZGENEL

Üye Prof. Dr. Kaya YILDIZ

Üye Dr. Öğr. Üyesi Orkun Osman BİLGİVAR

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

Prof. Dr. Ali GÜNEŞ

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Uluslararası Yükseköğretim Öğrencilerinin Türkiye’yi Tercih Nedenleri ile Beklentilerinin Karşılama Düzeyinin İncelenmesi**” konulu çalışmamın fikir aşamasından sonuçlanana kadar geçen tüm süreçlerde akademik kurallara ve bilimsel etik kurallarına titizlikle uyduğumu, çalışmam içerisindeki bütün bilgileri bilimsel ahlak ve ilkeler çerçevesinde elde ettiğimi, doğrudan ve dolaylı olarak yaptığım tüm alıntıları kaynak gösterdiğimi, tez yazım kurallarına uyduğumu, faydalandığım tüm eserleri kaynakçada gösterdiğimi ve bu bölümler dışında kalan tüm ifadelerin tarafıma ait olduğunu beyan ederim.

Mehmet METE

İstanbul, 2020

ÖN SÖZ

Uluslararası Yükseköğretim Öğrencilerinin Türkiye'yi Tercih Nedenleri ile Beklentilerinin Karşılama Düzeyinin İncelenmesi konusunu amaçlayan bu çalışmanın fikir aşamasında, hazırlanmasında ve tezin yazımında rehberliğine başvurduğum tez danışmanım Dr. Mustafa ÖZGENEL'e, eğitim hayatım boyunca üzerimde emekleri olan tüm hocalarıma, çalışmamın her aşamasında desteklerini esirgemeyen mesai arkadaşlarıma, veri toplama aşamasında gerekli desteği sağlayan Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu (UDEP) yöneticilerine, çalışma grubunda yer alan ve sorulara içtenlikle cevap veren uluslararası öğrenci arkadaşlara teşekkür ederim.

Ayrıca eğitim hayatımın her aşamasında bana destek veren, cesaretlendiren anneme, abilerime, kardeşlerime ayrıca süreç içerisinde kendilerine ayırmam gereken zamandan feragat eden, destek olan, sabır gösteren çocuklarım Muhammed Ensar, Elif Ebrar ve sevgili eşime çok teşekkür ederim.

Mehmet METE

İstanbul, 2020

ÖZET

ULUSLARARASI YÜKSEKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN TÜRKİYE'Yİ TERCİH NEDENLERİ İLE BEKLENTİLERİNİN KARŞILANMA DÜZEYİNİN İNCELENMESİ

Mehmet METE

Yüksek Lisans, Eğitim Yönetimi

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa ÖZGENEL

Eylül, 2020 – 95 + XIII Sayfa

Bu araştırmanın amacı uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye'yi tercih nedenleri ile beklentilerinin karşılanma düzeyini incelemektir. Çalışma, araştırmanın amacına hizmet edecek şekilde nitel araştırma yönteminde kullanılan durum çalışması deseninde tasarlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'deki özel ve devlet üniversitelerinde 2019-2020 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde eğitim ve öğretime devam eden 25 uluslararası öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmanın çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemine göre belirlenmiştir. Araştırmanın verileri yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılarak birebir görüşmelerle, kayıt özelliği olan görüntülü aramalarla ve telefon görüşmeleri ile toplanmıştır. Veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın bulguları ile uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki üniversiteleri tercih nedenleri, beklentileri ve memnuniyetleri tespit edilmeye çalışılmıştır.

Çalışmada elde edilen bulguların analiz edilmesi ile şu sonuçlar elde edilmiştir: Uluslararası öğrencilerin nitelikli eğitim almak, dini yaşayış, kültürel yakınlık, burs imkanları ve duygusal yakınlık hissettikleri için Türkiye'yi tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Uluslararası öğrencilerin Türkiye'de bulunmaktan, üniversitelerin eğitimlerinden ve akademik anlamda hocalardan memnun oldukları ve öğrencilerin tamamına yakını Türkiye'de eğitim almayı başkalarına tavsiye edebileceklerini belirtmişlerdir. Uluslararası öğrencilerin dil öğrenme zorlukları, ekonomik sorunlar, önyargılı tutum, ırkçı tepkiler, kültürel uyum, özel bilgilerin sorgulanması ve

bürokratik sorunlarla karşılaştıkları, öğrencilerin Türkiye dışında alternatif olarak Avrupa ülkelerinde eğitim almak istedikleri tespit edilmiştir.

Anahtar Sözcükler: Uluslararasılaşma, Öğrenci hareketliliği, Yükseköğretim

ABSTRACT

INTERNATIONAL HIGHER EDUCATION STUDENTS PREFERENCE REASONS FOR TURKEY AND ANALYZING THE LEVEL OF MEETING EXPECTATIONS

Mehmet METE

Master, Education Administration

Thesis Advisor: Asst. Prof. Mustafa ÖZGENEL

September, 2020 – 95 + XIII Pages

The purpose of this research is to discuss international higher education students preference reasons for Turkey and the level of meeting expectations. The study is designed in a case study pattern in qualitative research techniques or methods to serve the purpose of the research. The study group of this research occurs 25 international students, studying in private and government universities in Turkey in the 2019-2020 academic year spring term. The study group is selected as to maximum diversity method from purposeful sampling methods. The research data are collected through one-to-one calls, video calls with recording capability, and phone calls, using a semi-structured interview technique. Data are analyzed by the content analysis method. The findings of the research have tried to be determined the international students' preference reasons for universities in Turkey, expectations, and satisfaction.

The analysis of data has been obtained the following results: It is observed that international students choose Turkey because of the quality of education, religious life, cultural affinity, scholarship opportunities, and emotional closeness. International students indicated that they are satisfied with being in Turkey, their university education, and lecturers in the academic sense, and almost all the students have said they would recommend it to others to study in Turkey. It has been observed that international students encounter language learning difficulties, economic problems, biased attitudes, racist reactions, cultural adaptation, questioning of private information, and bureaucratic problems. It has been identified that students want to receive education in European countries outside of Turkey as an alternative.

Keywords: Internationalization, Student mobility, Higher Education

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ	xii
KISALTMALAR LİSTESİ	xiii
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	7
1.3. Araştırmanın Önemi.....	8
1.4. Varsayımlar.....	9
1.5. Sınırlılıklar	9
1.6. Tanımlar.....	10
İKİNCİ BÖLÜM	11
ALANYAZIN TARAMASI	11
2.1. Uluslararasılaşma	11
2.2. Yükseköğretimin Uluslararasılaşması	12
2.3. Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Gereçekleri.....	13
2.3.1. Akademik Alandaki Gereçekler.....	14
2.3.2. Ekonomik Alandaki Gereçekler.....	15
2.3.3. Politik Alandaki Gereçekler.....	17
2.3.4. Sosyal ve Kültürel Alandaki Gereçekler.....	18
2.4. Dünya’da Uluslararası Eğitim.....	19
2.4.1. Ülkeler Düzeyinde Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Çalışmaları. 21	
2.4.2. En Çok Öğrenci Alan Ülkeler	23
2.4.3. En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler ve Bölgeler	26

2.5. Türkiye’de Uluslararasılaşma Çalışmaları.....	28
2.5.1. Üniversitelerin Çalışmaları	32
2.5.2. Yüksek Öğretim Kurumunun Çalışmaları	34
2.5.3. Uluslararasılaşmaya Destek Veren Diğer Kurum ve Kuruluşlar	38
2.6. İlgili Araştırmalar.....	39
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	48
YÖNTEM	48
3.1. Araştırma Deseni	48
3.2. Çalışma Grubu	49
3.3. Veri Toplama Aracı	51
3.4. Verilerin Toplanması	51
3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	51
3.6. İnanırcılık.....	52
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	54
BULGULAR	54
4.1. Tercih	57
4.1.1. Yurtdışı Eğitim Tercihleri	57
4.1.2. Türkiye Hakkında Ön Bilgi.....	60
4.1.3. Türkiye Seçimleri.....	61
4.1.4. Türkiye Dışı Alternatifleri.....	63
4.1.5. Bilgi Edinme Kaynakları.....	63
4.2. Beklentiler.....	64
4.2.1. Beklentilerinin Karşlanması.....	65
4.2.2. Eğitim Çıktıları	67
4.2.3. Eğitimlerinin Çalışma Hayatına Katkısı	68
4.3. Memnuniyet	69
4.3.1. Eğitimden Memnuniyetleri	70
4.3.2. Yaşadıkları Problemler.....	72
4.3.3. Edindikleri İyi Örnekler	73

BEŞİNCİ BÖLÜM	75
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER	75
5.1. Tartışma Sonuç.....	75
5.2. Öneriler	83
5.2.1. İlgili Kurumlara Öneriler	83
5.2.2. Araştırmacılara Öneriler.....	85
KAYNAKÇA	86
EKLER	90

TABLÖLAR

Tablo 3.1: Araştırmaya Katılan Uluslararası Öğrencilere Ait Kişisel Veriler 50

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 2.1: Yıllara Göre Uluslararası Öğrenci Sayısı.....	20
Şekil 2.2: Uluslararası Öğrencilerin En Fazla Tercih Ettiği Ülkeler.....	25
Şekil 2.3: Başka Ülkeleri Tercih Eden Uluslararası Öğrencilerin Kıtalara Göre Dağılımı.....	27
Şekil 2.4: Türkiye'deki Uluslararası Yükseköğretim Öğrenci Sayıları.....	29
Şekil 2.5: Türk Yükseköğretime Gelen Öğrencilerin Ülkelere Göre Dağılımı.....	30
Şekil 2.6: Türkiye'de Bulunan Yabancı Akademisyenlerin Geldiği 10 Ülke.....	31
Şekil 2.7: En Fazla Uluslararası Öğrencinin Bulunduğu 5 İlimiz.....	33
Şekil 2.8: En Fazla Uluslararası Öğrencisi Olan Üniversitelerimiz.....	34
Şekil 2.9: Uluslararası Öğrenci Sayılarının Derecelere Göre Dağılımı.....	35
Şekil 4.1: Uluslararası Öğrencilerin Türk Yükseköğretime İlişkin Görüşlerine Ait Temalar.....	55
Şekil 4.2: Uluslararası Öğrencilerin Türkiye'de Yükseköğretime İlişkin Görüşlerine Ait Temaların İlişkisi.....	56
Şekil 4.3: Uluslararası Öğrencilerin Tercihlerine Yönelik Görüşleri.....	57
Şekil 4.4: Uluslararası Öğrencilerin Beklentilerine Yönelik Görüşleri.....	65
Şekil 4.5: Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyetlerine Yönelik Görüşleri.....	70
Şekil 5.1: Elde Edilen Sonuçların Kavram Haritası.....	82

KISALTMALAR LİSTESİ

OECD: Ekonomik Kalkınma ve İş birliği Örgütü (Organization for Economic Co-operation and Development)

YÖK: Yüksek Öğretim Kurulu

DEİK: Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu

YTB: Yurt Dışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı

STEM: Science, Technology, Engineering, Math

TMV: Türkiye Maarif Vakfı

TİKA: Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı

YEE: Yunus Emre Enstitüsü

TDV: Türkiye Diyanet Vakfı

UDEF: Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu

İSAM: Türkiye Diyanet Vakfı İslami Araştırmalar Merkezi

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye’yi tercih nedenleri ile beklentilerinin karşılanması düzeyinin incelenmesi konuları araştırılmıştır. Araştırmada ele alınan problem açıklanmış, araştırmanın amacı, alt problemleri ve önemi ifade edilerek, sayıltı ve sınırlılık belirlenmiştir.

1.1. Problem Durumu

Dünya küreselleşme yolunda hızla ilerlerken ülkeler arasında birçok alanda gelişmeler yaşanmaktadır. Küreselleşme insanların yaşamını etkilemekte olan unsurlara uluslararası boyut kazandırmaktadır. Bu yeni dönem, küresel bir çağdır (Holton, 2000). Küreselleşme, tüm dünya ülkelerini etkilemekte olup kültürel, ekonomik, sosyal etkileşimle birlikte teknolojik ve bilgi hareketliliğinin ülkeler arası yansıması olarak karşımıza çıkar.

Kireççi vd.’nin (2016) araştırmasına göre küreselleşme ile birlikte yeni ilişkilerin ortaya çıkması sonucu dünyadaki tüm ülkeler kendi aralarında ekonomik ve sosyal yakınlaşmalarda bulunmuşlardır ve eğitimin uluslararasılaşmayı etkilediğini söylemenin mümkün olduğu görüşündedirler. Küreselleşmenin ülkeleri bu denli birbirlerine yaklaştırdığı ve çok boyutlu etkileşimin olduğu bu süreçte yükseköğretim de muhakkak etkilenmektedir. Yükseköğretim kurumlarının bilgiyi üreten ve toplumun hizmetine sunan yönleri ile küreselleşme döneminin ilgi odağı olduğu gerçeği hepimizin malumu olmaktadır. Nitelikli insan kaynağı ihtiyacının yükseköğretimler yoluyla karşılanacağından hareketle küreselleşen dünyada üniversiteler büyük görevler üstlenmişlerdir. Küreselleşme ile birlikte bilginin, teknoloji ve iletişim araçlarıyla yayılım hızı, yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılması sorununu gündeme getirmiş ve yeni arayışlara yöneltmiştir (Taşçı, 2018: 22). Ayrıca teknolojik yenilikler küresel erişim imkanlarının artması ve online ortamlara da ulaşılabilirliğin artışına dikkat çekmektedir.

Yirmi birinci yüzyılın küreselleşen dünyası; teknoloji, ticaret, turizm gibi alanlar başta

olmak üzere pek çok alanda ülkeler arasında kıyasıya bir rekabete sahne olmaktadır. Yükseköğretim alanı da taşıdığı büyük potansiyel dolayısıyla son yıllarda önemli bir uluslararası rekabet alanı haline gelmiştir (YÖK, 2017: 3). Küreselleşme ile beraber uluslararasılaşma kavramı büyük önem kazanmakta ve ülkeler arası birçok alanda da yansımaları bulunmaktadır. Şüphesiz bu etki ve yansıma yükseköğretimde de hissedilmiştir.

Küreselleşme olgusunun doğurduğu ekonomik, teknolojik, kültürel ve bilimsel eğilimler yükseköğretim hizmetlerinin sunumu ve planlamasında önemli değişimlere sebep olmaktadır (Selvitopu, 2016: 17). Altbach (2002) Yükseköğretimin küreselleşmesini, öğrenciler, akademisyenler, üniversitelerin diğer çalışanları ve yükseköğretim kitleleri için bir global bir pazar olarak niteler. Yükseköğretimde uluslararasılaşma, dünya genelinde öğrencilerin ve akademisyenlerin kendi ülkeleri dışında farklı ülkelerdeki eğitim faaliyetlerini kapsayan ve uluslararası anlamda diğer eğitim faaliyetlerin tamamıdır.

Bu alanda akla gelen kavramlardan biri “**uluslararası eğitimidir**”. Bu kavram kısaca, öğrencinin kendi ülkesi dışında bir ülkede eğitimine devam etmesi olarak tanımlanabilir (YÖK, 2017: 7). Eğitim hayatlarını kendi ülkelerinin dışında başka ülkelerde sürdüren ve uluslararası boyut kazanan öğrencilerin oluşturduğu enerji, uluslararası öğrenci hareketliliğinin tanımlaması olarak karşımıza çıkmaktadır.

Özellikle yükseköğretimde 2000’li yıllardan sonra uluslararası öğrenci hareketliliğinde önemli gelişmeler yaşanmıştır. Dünya genelindeki öğrenci hareketliliğine bakıldığında; 1970’li yıllarda yaklaşık 800 bin olan uluslararası öğrenci sayısının 2012 yılında 4,5 milyona ulaştığı görülmektedir (YÖK, 2017: 3). Dünya genelinde öğrenci hareketliliğine dahil olan kişi sayısı 2016 yılında 5 milyona yükselmiştir. Bu hareketliliğin 2025 yılına kadar 8 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir (OECD, 2018).

Her iki kaynağın da verilerine bakıldığında önümüzdeki yıllarda uluslararası öğrenci hareketliliği alanında yaşanacak sayısal bir artışa işaret eden bu raporlar, aynı zamanda ülkelerin uluslararasılaşma alanında kısa, orta ve uzun dönemli strateji ve politika belirleme süreçleri bakımından da çok büyük önem arz etmektedir.

Uluslararası öğrencilik kavramı ya da tanımlaması bağlamında şekillenen bu hareketlilik, sadece mevcut durumda ulaştığı ya da gelecekte ulaşacağı tahmin edilen sayısal değeri itibarıyla değil, dolaylı veya doğrudan bir şekilde etkide bulunduğu diğer ilişki alanları açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Dünya ölçeğinde yaşanan bu hareketliliğin sadece yükseköğretimi etkilemediği akademik, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel etkilerinin de olduğu gözlemlenmektedir. Bu önemi dolayısıyla uluslararası öğrenciler ile ev sahibi ülkeler arasındaki ilişki, “yumuşak güç” bağlamında ele alınmakta ve ülkelerin dış işleri politikalarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır.

Nye (1990) ‘Yumuşak güç (soft power)’ kavramını bir makalesinde işleyerek uluslararası alana kazandırmıştır. Sert güç kavramı çoğumuzun bildiği gibi; bir aktörün ekonomik ve askeri olanaklarını kullanarak başka bir aktör veya aktörlerin davranışları üzerinde değişiklik yapabilme veya nüfuz sağlayabilme becerisidir. Bunu yapabilmesi için de kandırmalara (havuç) veya tehditlere (sopa) ihtiyacı vardır (Nye, 2005’ten akt., Çavuş 2012: 24). Yumuşak gücün, başkalarına istediğini yaptırabilmenin tek yolu olarak görülen askeri güç ve ekonomik güçten farklılaştığını belirtmiştir. Aynı çalışmasında yumuşak gücü ‘baskı ya da zorlamadan, ikna yoluyla başkalarının da istediğin sonuçları elde etmek istemesini sağlama’ olarak ifade etmiştir (Büyükgöze 2016: 44).

Buradan hareketle, Nye’in (1990) literatüre kazandırdığı yumuşak güç bağlamında değerlendirilen uluslararası öğrenciler, ev sahibi ülkeye Knight’ın (2004) uluslararası gerekçe olarak sıraladığı akademik, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel açıdan ciddi avantajlar sağlamaktadırlar. Pusser & Turner’a (2004) göre daha fazla uluslararası öğrenciye ulaşmak isteyen ülkeler, öğrenim açısından cazibe merkezi olabilmek için uzun vadeli stratejiler geliştirmektedirler. OECD’nin (2013) raporundan elde edilen verilerden hareketle, uluslararası öğrenci almak isteyen ülkeler yükseköğretim kurumlarında uluslararasılaşmaya verilen desteklerin yanı sıra, bilim, teknoloji, mühendislik ve matematik (STEM) gibi çokça tercih edilen alanların geliştirilmesine önem vermektedirler. Söz konusu ülkeler öğrencilik süreci ile ilgili olarak vize kolaylıkları, öğrenim sırasında ya da mezuniyet sonrasında çalışma imkânı, göçmenlik, oturma izni, vize kolaylığı, burs imkanları gibi konularda da yeni düzenlemeler ve kolaylıklar sağlamaktadırlar.

DEİK (2013) raporuna göre öğrenci hareketliliği çerçevesinde uluslararası yükseköğrenim kurumları daha fazla öğrenciye ulaşmak için devlet destekli veya özel eğitim ajansları ile beraber iş birliği yaparak çalışmalar yürütmektedirler. Uluslararası alanda yaşanan öğrenci hareketliliğinde gelişmiş ülkelerin tercih edilmesi dikkat çekmektedir. Uluslararası öğrenciler için tercih edilen ülkelerin başında Amerika Birleşik Devletleri, Birleşik Krallık (İngiltere), Kanada, Avustralya ve Avrupa ülkeleri gelmektedir. Ekonomik anlamda gelişmiş ülkeler uluslararasılaşma konusunda önemli politikalar belirlemektedirler. Gelişme aşamasındaki ülkelerin de bu alanda stratejiler ürettiği ve uygulamaya koyduğu görülmektedir.

Yükseköğretimde uluslararasılaşma ile ülkelerin doğrudan veya dolaylı olarak akademik, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel açılarından zenginleşeceği, güçleneceği ve yeni ilişkiler kurabileceği inancı her geçen gün daha da artmaktadır (YÖK, 2017: 3). Türkiye’de yükseköğretim alanında uluslararası çekim merkezi haline gelebilmek ve daha çok öğrenciye ulaşılabilmek için çeşitli stratejiler geliştirilmiştir. Yüksek Öğretim Kurumu’nun (2017) Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesinde ifade edildiği üzere Bologna Süreci, Erasmus programları, Türkiye Bursları, Mevlâna Değişim Programı, doktora eğitimini tamamlayan öğrencilerin istemeleri halinde Türkiye’de hayatlarına devam etmeleri için oturma işlemlerinin kolaylaştırılması, YÖK’ün Türkiye’yi tercih eden uluslararası öğrencilere burs imkanı tanınması, YTB’nin (Yurt Dışı Akraba Toplulukları Başkanlığı) uluslararası yükseköğretim öğrencilerine burs vermesi, bu süreci güçlendiren önemli girişimlerden bazılarıdır.

Ayrıca 2016 yılında TBMM tarafından kurulan Türkiye adına yurtdışında doğrudan eğitim kurumu açma yetkisine sahip olan Türkiye Maarif Vakfı’nın (TMV) faaliyetleri yükseköğretimde uluslararasılaşma çalışmalarına önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede; 67 ülkede eğitim faaliyetlerinin sürdürüldüğü okullarda mezun olan liseli öğrencilerin Türkiye’deki üniversitelere yönlendirilmesi, başarılı öğrencilere yönelik tanıtım, eğitim ve oryantasyon amaçlı Türkiye gezilerinin düzenlenmesi, TMV Okulları ile Milli Eğitim Bakanlığı’nın Türkiye’deki okullarının eşleştirilmesi ile kurulan ‘‘Kardeş Okul’’ çalışmaları, Türk üniversitelerinin de katıldığı tanıtım amaçlı yurtdışında organize edilen eğitim fuarları, yurt içi ve yurt dışındaki üniversitelerle geliştirilen protokoller, Türk üniversitelerinin organize ettiği Yabancı Uyruklu

Öğrenci Sınavlarına (YÖS) verilen destek TMV'nin uluslararasılaşma katkılarından bazılarını oluşturmaktadır.

Türkiye'de yükseköğretimde uluslararasılaşma hareketleri 2010 yılından sonra hız kazanmıştır. Ülkemizde 2000'li yılların başında uluslararası öğrenci sayısı 16.656 iken (Çetinsaya, 2014). Son yıllarda uluslararası öğrencilerin Türkiye tercihlerinde artışın olduğu ve Türkiye'nin tercih edilir bir ülke olduğu izlenmiştir. Uluslararası öğrenci sayısı 2014/15 öğretim yılında büyük bir sıçrama kaydederek 72.178'e, 2015/16'da ise 87.903'e ulaşmıştır. 2016/17 öğretim yılında ise bu rakam yaklaşık %23 artarak 108.076'ya ulaşmıştır (YÖK, 2017: 33). YÖK'ün (2020) istatistiki verilerine göre bu sayı ciddi bir artış göstererek 154505'e ulaşmıştır

YÖK'ün (2017) Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesinde ülkemizin uluslararası öğrenci potansiyelinden daha çok pay almak istediği ve dünya genelinde yüzdelik oranını artırarak 2021/22 öğretim yılına kadar 200 binleri aşan öğrenci sayılarına ulaşılması hedeflenmektedir. Bununla birlikte kalitenin merkeze konulduğu, hesap verilebilirliğin ön planda tutulduğu, özerk ve performans odaklı, ihtisaslaşmanın göz önünde bulundurulduğu yükseköğretim anlayışının hedeflendiği belirtilmektedir. Yükseköğretim sisteminin uluslararası öğrenciler ve akademisyenler için cazip olduğu bir merkez haline getirilmesi amaçlanmaktadır. Stratejik belge ile yükseköğretimde uluslararasılaşmayı daha sistemli bir yapıya kavuşturmak, iş birliği içinde paydaş kurum ve kuruluşlarla birlikte koordinasyon halinde çalışmaların yürütülmesi amaçlanmaktadır.

Söz konusu belgede 2022 politikaları doğrultusunda; üniversitelerin tanınırlığının ve kalitesinin artırılması, öğrencilerin barınma kapasitelerinin artırılması, belli ülkeler üzerinde yoğunlaşması, pilot üniversitelerin belirlenmesi, ülkeler düzeyinde eğitim ve iş birliği alanlarının belirlenmesi, burs imkanlarının çeşitlendirilmesi, oturma izni, ikamet, çalışma izni ve diplomalar için "Tanıma Belgesi" verilmesi gibi imkanlar sağlanarak uluslararası öğrenci sayısının artırılması planlanmaktadır.

Belgede belirlenen Türkiye'nin yükseköğretim alanında çekim merkezi haline gelmesini sağlamaya dönük stratejisi ile; öğrenci sayısının artırılması, öğretim elemanı sayısının artırılması, ülkemize nitelikli öğretim elemanının kazandırılması, öğrenci ve öğretim elmanı değişim programlarına katılımcının artırılması, barınma olanaklarının

artırılması, üniversitelerin uluslararası iş birliklerinin artırılması, yabancı dilde eğitim programlarının artırılması hedeflenmektedir.

Uluslararası Kurumsal Kapasitenin artmasını sağlamaya dönük strateji ile; uluslararası ilişkileri koordine eden bir dairenin ihdas edilmesi, nitelikli insan kaynağının temin edilmesi, odak ülkelerin belirlenmesi hedeflenmiştir.

YÖK (2017) raporundan elde edilen bilgiler ışığında; Türkiye'nin tarihi geçmişi itibariyle kadim bir gelenekten gelmesi, yıllarca egemenliğindeki topraklarda kalıcı izler bırakması, özellikle yanı başımızdaki ülkelerde soydaşlarımızın bulunması, Türkçe ve Türk kültürünün yakın geçmişte beraber yaşadığımız insanları ülkemize çekmesi, ulaşım kolaylığı ve küresel anlamda markalaşmış Türk Hava Yollarının (THY) geniş bir coğrafyaya hitap etmesi, bulunduğumuz bölgenin jeopolitik konumu, ekonomik güce sahip olmamız, üniversitelerimizin sayısal çokluğu ve aynı şekilde program sayısının yeterli oluşu, üniversite kentlerimizin kültürel çeşitliliği, üniversitelerimizin eğitim düzeyinin gelişmesi, ülkemizdeki yükseköğretim maliyetinin uygun oluşu, Türkiye Bursları, bilgi teknolojilerindeki gelişmeler yükseköğretimde uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih etmelerinde önemli unsurlar olarak yer almaktadır.

Türkiye'de bu alanda; Vural Yılmaz (2014) Yükseköğretiminde Uluslararasılaşma: Ulusal Siyasal, Kurumsal Stratejiler ve Uygulamalar, Radmard (2012) Türkiye Üniversitelerinin Uluslararasılaşma Politikaları Bağlamında Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Taleplerini Etkileyen Etkenlerin İncelenmesi, Taşçı (2014) Yükseköğretimimin Uluslararasılaşması ve Küresel Hareketlilik, Toska (2019) Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğrenime İlişkin Görüşleri, araştırmalarını çalışmışlardır.

Bu çalışmaları tamamlayıcı ve destek verici mahiyette Türkiye'nin sahip olduğu avantajları da göz önünde bulundurarak bu araştırmanın problemi "uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye'deki üniversiteleri tercih nedenleri nelerdir ve beklentilerini karşılamakta mıdır?" olarak belirlenmiştir.

1.2. Araştırmanın Amacı

Yükseköğretimde uluslararasılaşma, küreselleşen dünyada öğrencilerin ve akademisyenlerin kendi ülkeleri dışında farklı ülkelerdeki eğitim faaliyetlerini kapsayan ve uluslararası anlamda diğer eğitim faaliyetlerin tamamı olarak tanımlanmaktadır. Uluslararasılaşmanın tanımlaması bağlamında şekillenen bu kavram dolaylı veya doğrudan bir şekilde etkide bulunduğu diğer ülkeler açısından da büyük bir önem taşımaktadır. Dünya ölçeğinde yaşanan bu hareketliliğin sadece yükseköğretimi etkilemediği, aynı zamanda ev sahibi ülkelere Knight'ın (2004) dört başlıkta sınıflandırdığı; akademik, ekonomik, politik ve sosyal-kültürel kazanımlarının da olduğu bir gerçektir. Bu durumun önemi dolayısıyla uluslararası öğrenciler ile ev sahibi ülkeler arasındaki ilişki, “yumuşak güç” bağlamında ele alınmakta ve ülkelerin dış politikalarının belirlenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin ev sahibi ülkelere sağladığı bu kazanımlardan hareketle; araştırmanın amacı, *uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye’yi tercih nedenleri ile beklentilerinin karşılama düzeyini incelemektir*. Çalışmada; yükseköğretimde uluslararası öğrenci hareketliğinin dünya ölçeğindeki durumu, çok talep edilen ülkelerin izledikleri stratejiler, Türk yükseköğretiminde uluslararasılaşma ve öğrenci hareketliliğinin durumu, uluslararasılaşma alanında elde edilen kazanımlar ve Türk yükseköğretiminde geliştirilen uluslararasılaşma teknik ve stratejiler alan yazın taramasında irdelenmektedir.

Araştırmada aşağıdaki alt problemlere cevap aranmaktadır;

Uluslararası öğrencilerin;

1. Türkiye’deki üniversiteleri tercih etme sebepleri nelerdir?
2. Türkiye dışında alternatif ülke tercihleri hangileridir?
3. Türkiye’den beklentileri nelerdir?
4. Türkiye ile ilgili memnuniyetleri ne düzeydedir?
5. Türkiye’de karşılaştıkları sorunlar nelerdir?
6. Türkiye’de edindikleri iyi örnekler nelerdir?
7. Türkiye’deki yükseköğretim deneyimlerinin kendilerine ve ülkelerine sağlayacağı katkı konusundaki düşünceleri nelerdir?
8. Türkiye’deki üniversiteleri başkalarına tavsiye etme konusundaki düşünceleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Küreselleşme dünyada birçok gelişmeleri beraberinde getirmiştir. Özellikle bilgi, teknoloji, iletişim ve ulaşım hızlı bir şekilde yayılım göstermiştir. Küreselleşme yükseköğretimi uluslararası bir boyuta taşımış olup, özellikle gelişmiş ülkelerin gündemini büyük ölçüde işgal etmiştir. Söz konusu ülkeler yükseköğretim alanında stratejiler, politikalar belirleyerek birtakım kazanımlar elde etme yoluna gitmişlerdir. Dünya genelinde öğrenci hareketliliğinin sayısal olarak her geçen gün arttığı görülmektedir. Bu hareketliliğin ev sahibi ülkelere birtakım avantajlar sağladığı dış politika bağlamında etkileri olduğu gözlemlenmektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliği bu önemi dolayısı ile Nye'nin (1990) ifadesi ile “yumuşak güç” bağlamında ele alınmaktadır. Bu bağlamda Knight (2004) akademik, politik, ekonomik ve sosyal-kültürel olmak üzere yükseköğretim alanındaki uluslararasılaşma gerekçelerini dört ana başlıkta ele almıştır. Yükseköğretimin uluslararasılaşması ile beraber büyük kazanımlar elde etmek isteyen ülkeler kıyasıya rekabet etmek durumunda kalmışlardır. Dünyada 1960'lı yıllardan sonra kitlesel hale gelen uluslararası eğitim, öğrenci hareketliliğini de beraberinde getirmiştir. Türkiye de bu uluslararası eğitimden etkilenen ülkelerden biridir.

Türkiye’de ve dünyada uluslararası eğitim alanında çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Örneğin, Radmard (2012) Türkiye üniversitelerinin uluslararasılaşma politikaları bağlamında uluslararası öğrencilerin yükseköğretim taleplerini etkileyen etkenlerin incelenmesi, Taşçı (2014) yükseköğretimimin uluslararasılaşması ve küresel hareketlilik, Toska (2019) uluslararası öğrencilerin yükseköğrenime ilişkin görüşleri, Ercan (2012) tarafından uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının incelenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentilerin araştırılması, Jamaludin vd., (2018) uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin eğitim amaçlı buldukları ev sahibi ülke ile bağlılıklarını irdelemeyi, Akanwa (2015) Batı ülkelerinde eğitim gören uluslararası öğrencilerin sorunlarını inceleyen konuları araştırmışlardır. Yapılan araştırmalarda genellikle sayısal sonuçlar elde etmeye yönelik nicel araştırmalar yapılmıştır. Konunun kuramsal bağlamda değerlendirilerek ve Türkiye’nin bu alanda güçlü yanlarının ortaya çıkartılarak ele alınmasının Türk yükseköğretimimin uluslararasılaşma sürecine katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Elde edilen

bulgular doğrultusunda Türkiye için ortaya konan çıkarımlar ve öneriler önem taşımaktadır.

YÖK (2017) raporundan derlenen bilgilere göre Türkiye'nin tarihi bir misyona sahip olması, yanı başındaki ülkelerde soydaşlarının bulunması, Türkçe ve Türk kültürünün talep görmesi, ekonomik gelişimi, üniversitelerin eğitim gelişmişliği, üniversite sayısının çokluğu, üniversite kentlerinin kültürel çeşitliliği, kolay ulaşım imkanları, İslam dünyası için kültürel yakınlık arz etmesi, yaşam maliyetinin uygunluğu, çalışma imkanı, Türkiye Bursları, Yüksek Öğretim Kurumunun (YÖK) uzun vadeli stratejiler ortaya koyması gibi avantajlar yükseköğretimde uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih etmelerini kolaylaştıran fırsatlardır. Bu fırsatların değerlendirilerek uluslararasılaşmanın sağladığı akademik, politik, ekonomik ve sosyal-kültürel kazanımların sağladığı bilincinin oluşturulması gerçeğinden hareketle uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelere eğilimlerinin irdelenmesi ve beklentilerin ortaya konması konuya ilişkin çalışma yapan araştırmacılara ve ilgili kurumlara katkı sağlayabilir.

Çalışma kapsamında yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye'deki üniversiteleri tercih nedenlerinin doğru tespit edilmesi, yaşadıkları zorlukların analiz edilmesi, bu öğrencilerin Türkiye'deki üniversiteleri başkalarına tavsiye etme konusundaki düşüncelerinin bilinmesi yükseköğretimin uluslararasılaşma çalışmalarına fayda sağlayabilir. Bu katkının uluslararasılaşma politikalarını destekleyeceği ve bu alanda yapılan çalışmalara destek sunacak mahiyette olması açısından büyük önem arz etmektedir.

1.4. Varsayımlar

1. Araştırmaya katılan öğrenciler gönüllülük esasına göre seçilmişlerdir.
2. Öğrenciler, sorulan sorulara içtenlikle cevap vermişlerdir.

1.5. Sınırlılıklar

1. Çalışma 2019-2020 eğitim öğretim yılı ile sınırlıdır.
2. Çalışma, Türkiye'deki yüksek öğretim kurumlarında lisans, yüksek lisans ve doktora eğitimine devam eden uluslararası öğrencilerin Türkiye'yi tercih nedenleri, beklentileri ve memnuniyetlerine ilişkin görüşleri ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Yükseköğretimde Uluslararasılaşması: Küreselleşen dünyada öğrencilerin ve akademisyenlerin kendi ülkeleri dışında farklı ülkelerdeki eğitim faaliyetlerini kapsayan ve uluslararası anlamda diğer eğitim faaliyetlerin tamamını kapsar

Uluslararası Öğrenciler: Kendi ülkeleri dışında başka bir ülkede öğrenim gören öğrenciler.

Yükseköğretim: Ön lisan, lisans, yüksek lisans ve doktora öğrencilerini kapsayan üniversite alanlarının tümü.

İKİNCİ BÖLÜM

ALANYAZIN TARAMASI

Bu bölümde yükseköğretimde uluslararasılaşma literatürüne ve uluslararasılaşma konusunda yapılan bilimsel araştırmalara yer verilmiştir.

2.1. Uluslararasılaşma

Uluslararasılaşma, küreselleşme gibi çok boyutlu ve karmaşık bir kavram olarak değerlendirilmektedir. Farklı bağlamlarda yapılan kavramsallaştırmalar irdelendiğinde uluslararasılaşmaya ilişkin ortak bir tanımdan söz etmenin mümkün olmadığı görülmektedir (Selvitopu 2016: 31). Çoğu zaman uluslararasılaşma küreselleşme kavramı ile birlikte yer değiştirerek kullanılmaktadır (Callan, 2000; Knight, 1999; Knight, 2006; Harman, 2005'ten akt., Radmard 2012: 18).

Knigt (1999) küreselleşmeyi ülkeler üzerinde tarihi, kültürel ve sosyal etkileri olan teknoloji, bilgi ve kültürün hareketliliği olarak tanımlar. Küreselleşme ile birlikte yeni ilişkiler ortaya çıkmış; akademik, politik, ekonomik ve kültürel yakınlaşmaların yaşanmasına zemin sağlamıştır. Küreselleşme insanların yaşamını etkilemekte olan unsurlara uluslararası boyut kazandırmaktadır. Bu yeni dönemi Holton (2000) küresel bir çağ olarak ifade eder.

Küreselleşmenin bu denli ülkeleri birbirine yaklaştırdığı ve çok boyutlu etkileşimin olduğu bu süreçte yükseköğretim de etkilenmiştir. Selvitopu (2016) Farklı ülkelerin birbirlerine yaklaştığı, üniversitelerin oluşturdukları imkânlar vasıtasıyla ortak diploma ve öğrencilerin farklı zaman dilimlerinde ülkeleri dışında eğitim görmelerinin oluşturduğu hareketlilik yükseköğretimin uluslararası boyutta yaygınlaşmasına fırsat tanıyacağını ifade eder. Callan (2000) yükseköğretimde uluslararasılaşmaya, açık jeopolitik sınırları olan ulus-devletler arasında müzakere edilebilecek diplomasi ve kültür penceresinden bakar.

Küreselleşmenin çok boyutlu etkileri yükseköğretim sistemlerinde de uluslararasılaşma olgusu olarak ortaya çıkmıştır (Selvitopu ve Aydın 2018: 804). Knight (1999) yükseköğretim alanındaki küreselleşme çabalarını ekonomik, politik, sosyal-kültürel ve akademik dört ana gerekçenin taşıdığını ve yönlendirdiğini

belirtmektedir (Arkalı Olcay ve Nasır, 2016: 289).

2.2. Yükseköğretimin Uluslararasılaşması

Yükseköğretimde uluslararasılaşma, küreselleşme ile başlayan bir süreçtir. Küreselleşme, dünyada ülkeler arasında birçok alanda hızlı gelişmelerin yaşanmasına ortam hazırlamıştır. Yükseköğretim kurumlarının bilgiyi üreten ve toplumun hizmetine sunan yönleri ile küreselleşme döneminin ilgi odağı olmuştur. Nitelikli insan kaynağı ihtiyacı yükseköğretimler yoluyla karşılanmaktadır. Üniversiteler bu yönüyle küreselleşme döneminin ilgi odağı olmuşlardır. Taşçı (2018) küreselleşme ile birlikte bilginin, teknoloji ve iletişim araçlarıyla yayılım hızı, yükseköğretim sisteminin yeniden yapılandırılması sorununu gündeme getirdiğini ve yeni arayışlara yönelttiğini ifade eder. Yükseköğretimde yaşanan dönüşüm süreci, yükseköğretim sistemlerinin giderek artan oranda uluslararasılaşmasına paralel olarak gerçekleşmektedir. Önümüzdeki yıllarda bütün dünyada yükseköğretimde uluslararasılaşmanın hızlanarak devam edeceği tahmin edilmektedir (Çetinsaya, 2014: 29).

Gelinen süreçte küreselleşen dünyada pek çok alanda ülkeler arasında rekabet yaşanmaktadır. Ekonomi, turizm, teknoloji, dış ticaret, gibi alanlar bunlardan bazılarıdır. YÖK (2017: 3) yükseköğretim alanının önemi ve kapsamı itibariyle son zamanlarda küresel ölçekte büyük bir yarış ve rekabet mecrası olduğu ifade edilmektedir. Yükseköğretimde uluslararasılaşma üniversitelerin programlarına, müfredatlarına, politikalarına ve kültürlerine odaklanmıştır. Böylece üniversiteler yükseköğretimin tüm üyelerine öğrenci, personel ve fakülte dahil küresel bir bakış açısı geliştirmesi için teşvik edilmelerini gerektirmektedir (NAFSA, 2009'dan akt, Radmard 2012:19). Küreselleşen dünyada eğitim, sürekli öğrenmeyi, bilgiyi bilmeyi, bilgili olmayı, bilgiyi üretmeyi, bilgi ile yaşamayı sağlayan bir süreçtir (Işık, 2014: 4).

Yükseköğretimde uluslararasılaşma başta öğrenci ve akademisyen hareketliliği olmak üzere yükseköğretim alanına giren tüm uluslararası faaliyet ve iş birliklerini kapsar YÖK (2017: 7). Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın öncelikle öğrenci hareketliliği ile başlamıştır. Daha sonra öğrenciler tarafından talep edilir olmak için politika yapımcılar tarafından çeşitli stratejiler geliştirilmiştir. Yükseköğretimin uluslararasılaşması tüm boyutları ile düşünülmesi gereken bir kavram olarak karşımıza

çıkılmaktadır. Üniversitelerin eğitim alanlarının küresel dünyanın ihtiyaçlarına cevap verecek düzeyde hazırlanmış olması gerekmektedir. Üniversitelerin uluslararasılaşması sürecinin sadece öğrencilerle sınırlı olmayan bir durum olduğu, öğretim görevlileri, diğer çalışan personel ve ortamın uygunluğunu da kapsayan çok boyutlu bir süreç olduğu anlaşılmaktadır.

2.3. Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Gerekçeleri

Uluslararası Üniversiteler Birliği (IAU, 2003) yaptığı bir araştırmada, birliğe üye olan üniversitelerin uluslararasılaşmaya yönelik uygulamaları ve önceliklerini incelemiştir. Söz konusu araştırmada, üniversitelerin uluslararasılaşmaya ilişkin öncelikli olarak belirttikleri 12 gerekçe ortaya çıkmıştır (Knight, 2003). Bu gerekçeleri, öğretim üyesi, öğrenciler, akademik kalite, araştırma projeleri, iş birliği, bölgesel konular, bütünleşme, kültürler arası farkındalık, kurumsal teşvik, öğrenci popülasyonu, öğretim üyelerinin gelişimi, şeklinde sıralamak mümkündür. Knight (2004) ulusal ve uluslararası kurumsal düzlemdeki gerekçeleri akademik, politik, ekonomik ve sosyal-kültürel olmak üzere dört başlıkta ele almıştır.

Nitelikli insan gücü yetiştirmeye olan katkısı, ekonomik değer yaratması, sosyo-kültürel bağlamda ortak bir anlayış geliştirmeye, stratejik iş birlikleri oluşturmaya, projeler ve araştırmalar yoluyla evrensel düzeyde bilimsel bilgi üretme sürecine olan katkıları yükseköğretimde uluslararasılaşma çabalarının artışında rol oynayan başlıca nedenlerdir (Kireçci vd., 2016). Selvitopu'ya (2016) göre küresel anlamda yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma çalışmaları farklı gerekçelerle dillendirilse de ortaya konan tüm çalışmalarda yukarıda ifade edildiği gibi ekonomik, politik, akademik, sosyal- kültürel dört ana başlık altında incelenmektedir. Bu başlıklar uluslararasılaşma gerekçelerinin ana faktörleri olarak değerlendirmelidir. Uluslararasılaşma gayreti gösteren kurumların gerekçeleri farklılık gösterebilmektedir. Söz konusu gerekçeler kurumların önceliklerine göre şekillenmektedir. Knight (1994) bir kurumu uluslararasılaşmaya iten sebepler olarak o kurumun geçmiş birikimi, sınırlı kaynakları ve iş birliği yaptığı kurum ve kuruluşların etkilerine bağlı olduğunu söyler. Selvitopu'ya göre, dünyada ve Türkiye'de bazı alanlarda ihtisaslaşan ve uluslararası ölçekte kabul gören üniversiteler eğitim kalitesini yükseltmek, standartlarını oluşturmak gibi akademik gerekçeler ile öne çıkabilmektedir. Bu çerçevede Türkiye'de sağlık, mühendislik gibi alanlarda ileri

düzeyde eğitim veren üniversiteler faaliyetlerine uluslararası boyut kazandırmak için çaba sarf etmektedirler. Bu rekabette üniversiteler uluslararasılaşma gereksinimlerini somut olarak ortaya koymaktadırlar. Somut, anlaşılır ve rasyonel kurgulanan gerekçeler, uluslararasılaşma süreçlerinde kurumlara önemli avantajlar sağlamaktadır.

2.3.1. Akademik Alandaki Gerekçeler

Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın akademik gerekçeleri; araştırma geliştirme faaliyetlerine uluslararası bir boyut kazandırma, akademik ufkun genişlemesi, kurumsal gelişim ve kalite bağlamında değerlendirilmektedir. Bu gerekçeler, yükseköğretim sistemlerinin eğitim, öğretim ve araştırma faaliyetlerinin uluslararası boyutunu geliştirme süreciyle yakından ilişkilidir (Knight, 1997'den akt., Selvitopu, 2016: 34).

Kalite odaklı çalışmak isteyen üniversitelerin eğitim, öğretim, araştırma, geliştirme, öğrenci seçimi, öğretim üyesi seçimi gibi alanlara yoğunlaşması gerekmektedir. Selvitopu'ya (2016) göre bu alanlara yoğunlaşma ile birlikte uluslararası ölçekte üniversitelerle rekabet edebilir olmak üniversitelerin amaçlarından olmaktadır. Uluslararasılaşma sürecini yönetmek isteyen ülkeler yükseköğretim kurumları ile birlikte dünyadaki küresel eğilimleri yakından takip etmekle yetinmeyip politikalar ve stratejiler geliştirmektedirler. Alan yazında belirtildiği üzere üniversitelerin uluslararasılaşması ülkelerin de politikalarından biri olarak karşımıza çıkmaktadır. Yükseköğretim kurumlarında uluslararasılaşmaya daha çok destekler verilmektedir. Uluslararası anlamda tercih edilen mühendislik, tıp, matematik, bilim, teknoloji ve eğitim programları geliştirilerek uluslararası öğrencilerin tarafından tercih edilmesi sağlanmak istenmektedir. Özer'e (2012: 10) göre uluslararası nitelikli lisansüstü öğrenciler yükseköğretim kurumlarının bilimsel araştırma kapasitelerine önemli katkılar sağlamakta ve uluslararası rekabet güçlerini artırmaktadır.

Gelişmesi henüz yeterli bir düzeye ulaşmamış olan ülkelerin, gelişimini tamamlamış ülkelere faydalanmaları, teknolojik imkanlarını kullanmaları ve diğer birikimlerinden istifade etmelerinin en önemli yönteminin uluslararasılaşma yoluyla sağlanacağı düşünülmektedir (YÖK, 2017: 8). Bu çerçevede öğrenci değişim programları, lisans ve lisansüstü programları ve eğitim kadrolarının uluslararasılaşması önem kazanmaktadır. Gelişmesi henüz yeterli bir düzeye ulaşmamış olan ülkelerin, gelişimini tamamlamış ülkelerin eğitim olanaklarından

yararlanarak ve kendi ülkelerine transfer etmeleri sonucu ortaya çıkan etkileşim uluslararasılaşma yolunda etkili bir yol olduğu karşımıza çıkmaktadır. Uluslararası düzeyde öğrenci etkileşimi, akademik çalışmalar, ortak projelerin geliştirilmesi, ortak yayınların yapılması uluslararasılaşma düşüncesine büyük katkı sağlamaktadır. Bilim alanındaki ve akademik alandaki birikimin başkaları ile paylaşılması kurumsal anlamda etki gücünü, etkililiğini ve kapasiteyi yükseltmektedir.

2.3.2. Ekonomik Alandaki Gereçekler

Uluslararasılaşma alanında çaba gösteren ülkelerin kısa, orta ve uzun vadede kendilerine sağlanacağı ekonomik kazanımları hesaplayarak hareket ettikleri, strateji ve politika geliştirdikleri bilinmektedir. Selvitopu (2016) Yükseköğretimde uluslararasılaşmasının ekonomik kazanımlarına bakıldığında ülkeler düzeyinde ekonomik gelişim, iyi yetişmiş uluslararası tecrübeye sahip insan kaynağının yetişmesi ve finansal kazanımlar gibi boyutlardan bağımsız düşünülmemesi gerektiğini ifade eder. Ekonomik gerekçelerin ulusal ve uluslararası düzlemde özellikle son yıllarda uluslararasılaşma alanında gayret içinde olan kurum ve kuruluşların motivasyonunu yükselttiğini ifade eder.

Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu (DEİK)) Uluslararası Yüksek Öğretim ve Türkiye'nin Konumu Raporunda (2013) belirtildiği üzere ekonomik teori, yüksek nitelikli insan göçünün genellikle göç alan ülke ekonomisine pozitif etkiler yaptığını öngörür. Yüksek nitelikli iş gücü sağlamanın en önemli yollarından biri, uluslararası eğitimidir. Uluslararası öğrencilerin yaptığı çalışmalar ve araştırmalar ev sahibi ülkeye know-how ve teknoloji bilgisi kazandırmak şeklinde geri dönüş sağlamaktadır.

Özellikle en fazla uluslararası öğrenciye sahip Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya, İngiltere ve Kanada gibi ülkelere bakıldığında uluslararası öğrencilerin ülke ekonomilerine katkılarının ne denli büyük olduğu net bir şekilde görülebilmektedir (Özer, 2012: 10). Alan yazın taramasında elde edilen bilgilere göre, Amerika'nın beyin göçü sağlayan ülkelerin başında geldiği bilinmektedir. Ülkesindeki yabancı nüfus oranı çok düşük olmasına rağmen kabul ettiği kişilerde nitelik aradığı, bilim ve mühendislik alanında hatırı sayılır yabancı uyruklu kişiyi bulundurduğu ifade edilmektedir. Ayrıca ülkesindeki yabancı uyrukluların çoğunluğunun doktora derecesine sahip olduğu araştırmacılar tarafından ortaya konmaktadır. Avustralya, Birleşik Krallık, Kanada ve birçok Avrupa ülkesinin eğitim ihraç eden ülkelerin

başında geldiğini araştırmalarda görmek mümkündür. Bu ülkeler eğitim ihracatından çok iyi ekonomik kazançlar elde etmektedirler. Bu kazançlarını artırmak için uluslararasılaşma yolunda çok önemli politikalar ve stratejiler geliştirdikleri, ileriye dönük planlamalar yaptıkları görülmektedir (YÖK, 2017; Özer 2017)

Selvitopu ve Aydın (2018: 805) rekabet şartları, iş gücü kalitesi, mali kazanımların ekonomik gerekçelerin boyutunda değerlendirilmesinin öneminden bahsetmektedir. Ekonomik gerekçeler boyutunda ekonomik gelişim ve rekabet edebilirlik, iş gücü ve mali kazançlar önemli konulardır (Selvitopu ve Aydın 2018: 805). Ekonomik gerekçelerinin diğer bir boyutu ekonomik ilişkilere yatırım olarak ifade edilmektedir. Yükseköğretimde uluslararasılaşma politikaları ile öne çıkan ülkelerin gelecekte söz hakkı sahibi olma potansiyeli taşıyan öğrencilere burs programları sağladıkları, bu burslarla ülkeler arasındaki ilişkilere yatırım yaptıkları bu konu ile ilgili yapılan araştırmalarda karşımıza çıkmaktadır. Bu programların daha çok uluslararası rekabettin olduğu alanlarda kişilerin ev sahibi ülkeye karşı olumlu tutum geliştirmesini amaçlamaktadır. YÖK (2017) raporunda belirtildiği gibi uluslararası öğrencilerin eğitim gördükleri ülkelere karşı olumlu tutum sergiledikleri bilinmektedir. Bu tutumla birlikte burs programından yararlanan bir öğrencinin ilgili ülkeye pozitif anlamda daha farklı tutum sergileyeceği düşüncesi hakimdir. Almanya'nın, Birleşik Krallığın, Amerika'nın ve birçok ülkenin bu tarz burs programları bulunmaktadır. Türkiye'nin uluslararası öğrencilere sağladığı bursları bu kapsamda değerlendirmek mümkündür.

YÖK (2017) raporuna göre uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülkelerde rutin ihtiyaçlar için yaptıkları harcamalar bile tek başına ekonomik katkı olarak görülmektedir. Öğrencilerin günlük harcamaları, barınma harcamaları, sağlık ve ulaşım harcamaları vb. giderler bu alanda örnek verilebilir.

Uluslararası öğrencilerin ülke ekonomilerine doğrudan ve dolaylı olarak katkı sağladıkları araştırmacıların hemfikir oldukları bir düşüncedir. Öğrencilerin temel ihtiyaçlarını karşılamak için birtakım harcamalarda buldukları gerçeğinden hareketle doğrudan ev sahibi ülkelere ekonomik kazanç sağladıklarını söylemek mümkündür. Dil öğrenmek için başvurdukları dil merkezleri, turistik seyahatleri, eğitim harcamaları, barınma, ulaşım vb. harcamalar ekonomilere doğrudan kazanç sağlamaktadır. Öğrenim görülen ülkelerdeki kaynakları öğrenme, işleyiş ve resmi işlemleri bilme, dil öğrenme, kültürel farkındalık ve bilinçli ekonomik alanlara

yönelmeleri öğrencilerin ev sahibi ülkelerle bağlarını devam ettirmelerinin önemli sebepleri arasında sayılmaktadır. Öğrencilerin şirketler ve iş insanları aracılığı ile ev sahibi ülke ile kendi ülkesi arasındaki geliştirdikleri ticaret, bilim ve teknoloji alanında geliştirdikleri projeler gibi nitelikli iş gücü faaliyetleri dolaylı kazanç örnekleri olarak sıralanabilir (YÖK, 2017; Özer 2017; Selvitopu 2016).

2.3.3. Politik Alandaki Gereçekler

Eğitimin uzun dönemli stratejiler geliştirmeye uygunluğundan ve sermayesinin insan unsuru olmasından dolayı uluslararası eğitim, ülkeler için uluslararası arenada söz sahibi olabilmenin yapı taşlarından birisidir. Yapılan yatırım ve ülkeye getirilen öğrencinin uzun dönemli sosyal, siyasal, ekonomik ve akademik katkıları yadsınmaz düzeylere ulaşmaktadır (DEİK 2013: 14). Selvitopu, (2016) uluslararası eğitimin önemi vurgularken farklı milletlerin etkileşimine bağlı olarak dünyanın barış iklimine ve huzuruna etki sağlayan önemli bir güç olduğunu ifade eden düşüncenin ABD yükseköğretim çalışmalarında etkin olduğunu söyler. Diğer yandan politik gerekçelere dayalı yürütülen uluslararasılaşma sürecinin iddia edildiği gibi barış ve huzur sağlayıcı özelliğinden çok Batı emperyalizminin ve hegemonyasının devamını sağladığı yönünde eleştiriler de mevcuttur (De Wit, 2002) Batı, yükseköğretim kurumlarında sunduğu eğitim, öğretim programlarının diğer ülkelerle geliştirdiği önemli bir araç olduğunu düşünmektedir. Az gelişmiş ülke liderlerinin tamamına yakınının Batıda eğitim görmüş olmaları bir tesadüf olmamaktadır. Ayrıca Batının uluslararası eğitime serbest ticaret yapmak amacıyla muhtemel iş birliklerine hazırlık olarak baktığı anlaşılmaktadır. Uluslararasılaşma, ülkelerin dış politikalarına, diplomalarına azımsanmayacak düzeyde katma değer sağlamaktadır. Öğrenciler uluslararası eğitim aldıklarından dolayı ülkelerinde çok önemli görevler üstlenmekte, kendi ülkelerinin politikalarında önemli rol sahibi oldukları görülmektedir. Dış politika, ülkelerarası ikili ilişkiler ve diğer alanlarda ülke menfaatleri gözetilmektedir (YÖK, 2017: 8).

YÖK (2017) raporuna göre uluslararası yükseköğretim stratejileri geliştiren ülkeler açık bir şekilde ifade etmeseler de hepsinin düşünceleri arasında ülkeler arası ikili ilişkilere yatırım olduğu ifade edilebilir. Özellikle az gelişmiş ülkelerden çok gelişmiş ülkelere eğitim amaçlı giden öğrenciler, uzun vadede kendi ülkelerinde üst düzey görevler üstlenmekte, siyasette önemli statüler elde edebilmektedirler. Bu çerçevede uluslararası öğrencilerin, öğrenim gördükleri ülkeyle olan duygusal bağlarının yaşam

boyu sürdüğü ve bunların ülke menfaatlerini iki ülke ekseninde gerçekleştirmeye meyilli oldukları olgusu genel kabul görmektedir.

Gelişmiş ülkeler az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerin insan kaynağını yetiştirmekle ev sahibi olan kendi ülkesinin kalınmasına ve öğrencinin mensubu olduğu ülkenin kalkınmasına yatırım yaptığı anlaşılmaktadır. Özellikle Amerika ve Avrupa ülkeleri bu anlamda yönetici potansiyeli taşıyan uluslararası öğrencilere yatırım yaparak kamu diplomasisine ne denli önem verdiklerini ortaya koymaktadırlar. Bu anlamda Türkiye’de son zamanlarda kamu diplomasisi çerçevesinde çok sayıda uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapmaktadır.

2.3.4. Sosyal ve Kültürel Alandaki Gerekseler

Uluslararasılaşmanın nedenlerinden bahsedilirken kültürlerarası bir anlayış geliştirmenin uluslararasılaşmanın bir nedeni olduğu beyan edilmiştir (Callan, 2000). Artık bireyler aldıkları eğitimleri sadece yerel düzeyde değil uluslararası düzeyde değerlendirmekte ve eğitimlerinin uluslararası düzeyde geçerliliğinin ve yeterliliğinin olmasını istemektedirler. Durum bu olunca eğitim sistemleri de eğitim ve öğretimde verilen bilgilerin evrenselliğe, çok boyutluluğu ve çok kültürlülüğü üzerinde önemle durmaktadır (Güven, 1999: 32).

Özer (2012) uluslararası eğitim konusu, sadece ekonomik getirisi ve bazı mesleki alanlarda insan yetiştirmesi açısından önemli değildir. Bir kampüste uluslararası öğrenci ve öğretim elemanlarının yer alması, doğrudan doğruya sunulan eğitimin biçimini ve niteliğini etkilemekte, ayrıca kültürler arası diyalogun geliştirilmesine de imkân tanıdığını ifade eder.

Uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin eğitim gördükleri üniversitelerde ev sahibi ülkenin öğrencileriyle kaynaşarak sosyalleşmeleri, beraber icra ettikleri sosyal kültürel faaliyetler, ev sahibi olan ülkenin kültür ve sanat dünyasını olumlu yönde etkilediği görülmektedir. Ayrıca küreselleşmenin gereği kozmopolit toplumsal yapılanmaların sonucu sanat ve kültür de ihraç edilebilir seviyelere gelmiştir. Uluslararası öğrenci hareketliliğinin bu yapıya katkısı toplumların birbirini anlayış düzeyini artırması dolayısıyla sanatsal ve kültürel değerlerin tanıtımını olanak sağlamasıdır (DEİK, 2013: 15).

Selvitopu (2016) Uluslararası öğrencilerin farklı kültürleri tanımları ve anlamalarını ayırt edici bir sosyal farkındalık ve yüksek duyarlılık kazanımı olduğunu söyler. Başka toplumlarla kaynaşma bireylerin kültürel gelişimlerine olanak sağlamaktadır.

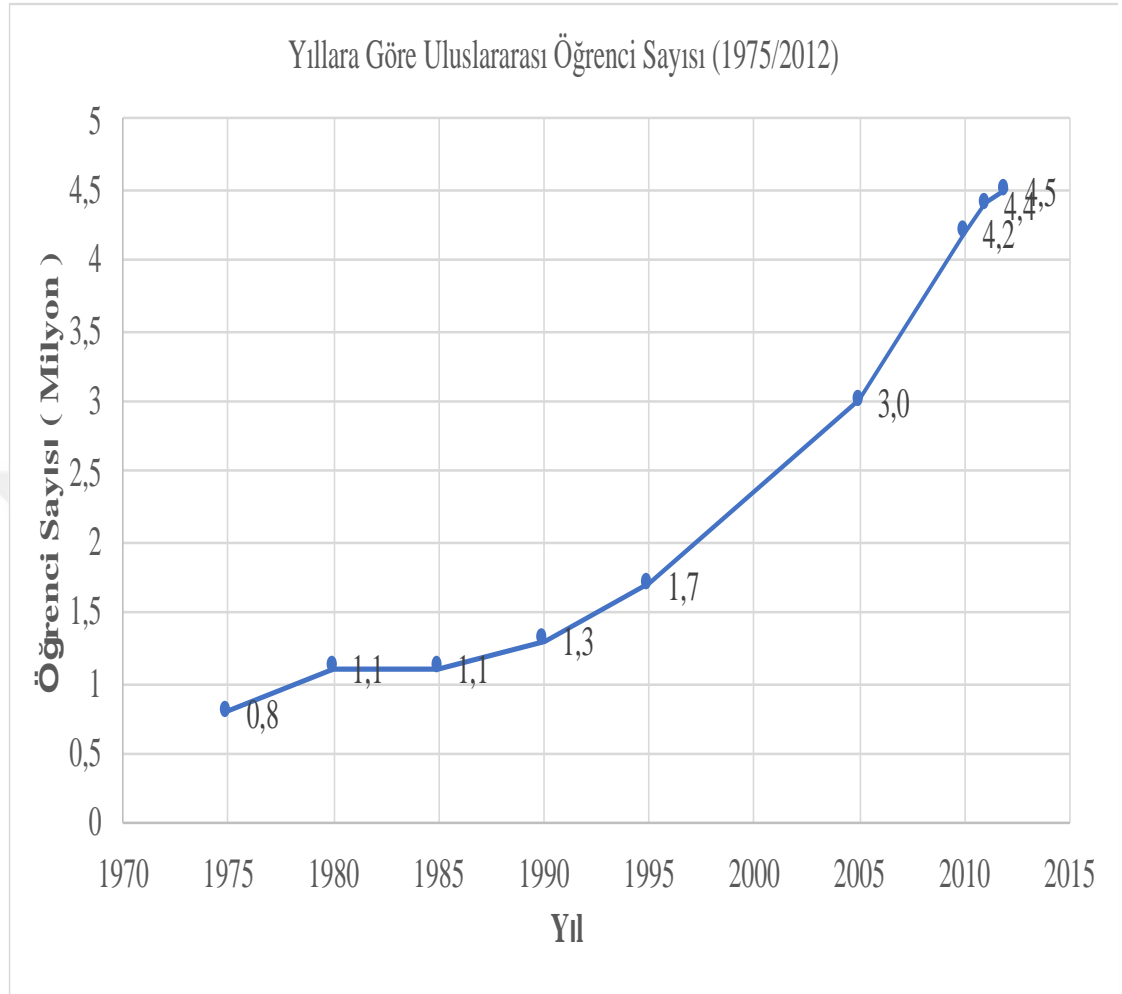
Yükseköğretimde uluslararasılaşma ile birlikte kendisi ve çevresi ile barışık, olaylara çok boyutlu bakabilen, dünya barışına katkı sunan insanların yetiştiğini söyleyebilmek mümkündür. Sosyo kültürel gerekçeler, millî kültürel kimliğin inşası, dünya vatandaşlığı bilincinin gelişimi ve kültürlerarası ortak anlayış geliştirme gibi konulara dikkat çekmektedir (Selvitopu ve Aydın 2018: 805). Uluslararasılaşmanın ve küreselleşmenin toplumları tek tipleştirme gibi zararlı etkilerini karşılayan bir güç olduğu düşünülürse, yerel kültüre yönelik koruyucu bir etki yaptığı, toplumların yerel özelliklerinin ve özgün farklılıkların korumasına yardımcı olduğu söylenebilir (Işık, 2014: 12).

Yükseköğretimde uluslararasılaşmanın dünya barışına katkı sağladığı ifade edilmektedir. Uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülke öğrencileri ile kurdukları sosyal, kültürel etkileşimin yansımaları farklı milletleri bir arada barış ikliminde yaşayabilme inancını güçlendirmektedir. Farklılıkların birbirleri ile olan etkileşimi uluslararası yaşam kültürüne katkı sağlamaktadır. Farklı kültürlerden gelen öğrencilerin üniversite ortamlarında birbirleri ile fikir paylaşımında bulunmaları ön yargıların yıkılmasına ortam hazırlamakla beraber, küresel meselelerde farklı yaklaşım tarzlarına rağmen ortak insani değerlerde ortak anlayışlar geliştirebildiklerini söylemek mümkündür. Ev sahibi ülkelerin ülkelerinde eğitim gören uluslararası öğrencileri misafir olarak kabul görmekte oldukları ve kültürel kaynaşma olanaklarına fırsat tanıyabildikleri anlaşılmaktadır.

2.4. Dünya’da Uluslararası Eğitim

İkinci dünya savaşı sonrası ortaya çıkan ve gittikçe önem kazanan uluslararası öğrencilerin sayıları ilerleyen zamanlarda genel bir artış göstermiştir. Dünya genelindeki öğrenci hareketliliğine bakıldığında; 1970’li yıllarda yaklaşık 800 bin olan uluslararası öğrenci sayısının 2012 yılında 4,5 milyona ulaştığı görülmektedir (YÖK, 2017: 3). Dünya genelinde öğrenci hareketliliğine dahil olan kişi sayısı 2016 yılında 5 milyona yükselmiştir. Bu hareketliliğin 2025 yılına kadar 8 milyona ulaşacağı tahmin edilmektedir (OECD, 2018). Şekil-1’de OECD’nin 1975- 2012 yılları arası uluslararası öğrenci hareketliliği verileri görülmektedir. Öğrenci hareketliliğinin

1990'lı yıllara kadar yatay bir seyirle yürütüldüğü 1995 yılından sonra ivme kazanarak uluslararası rekabete dönüştüğünü söylemek mümkündür.

Şekil 2.1: Yıllara Göre Uluslararası Öğrenci Sayısı (OECD, 2015).

Şekil 2.1'e göre önümüzdeki yıllarda uluslararası öğrenci hareketliliği alanında yaşanacak sayısal bir artışa işaret eden OECD'nin bu verileri aynı zamanda ülkelerin uluslararasılaşma alanında kısa, orta ve uzun dönemli strateji ve politika belirleme süreçleri bakımından da önem taşımaktadır. Özellikle 2000'li yıllardan sonra uluslararası öğrencilerin artışı görülmektedir. OECD (2017) raporuna göre öğrenci sayısının giderek artacağı 2020'li yıllardan sonra sekiz milyon uluslararası öğrencinin farklı ülkelerde eğitim göreceği belirtilmektedir.

Uluslararası öğrenciler ülkelerin politikalarını dolaylı veya doğrudan etkilemekte olup ev sahibi ülkeler açısından büyük bir taşımaktadır. Bu önemi dolayısıyla akademik, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel anlamda kazanımların elde edilmesine fırsatlar

sunmaktadır. Uluslararası öğrenciler ile ev sahibi ülkeler arasındaki ilişki, “yumuşak güç” bağlamında ele alınmaktadır. Nye (1990) ‘Yumuşak güç (soft power)’ kavramını bir makalesinde işleyerek uluslararası alana kazandırmıştır. Nye, gücü istenilen sonuçları elde etmek için başkalarının davranışlarını etkileme yeteneği olarak tanımlamaktadır

Nye, yumuşak gücü, muhataplarına yaptırmak istenilen davranışın baskı ve zorlama olmadan ikna yoluyla yaptırılması olarak tanımlanmaktadır. Nye, askeri ve ekonomik güç kullanmadan başkalarına yaptırılmak istenen davranışın bu yöntemle elde edilmesinin vazgeçilmez bir yol olduğunu söyler. Nye (1990) varılmak istenen hedefe başka güç aktörlerinin ikna edilmesi yoluyla varılacağına işaret etmektedir. Etkileyerek, cezbetme ve dönüştürme yönteminin etkili olduğunu vurgulamaktadır. Kamu diplomasisine başvurmanın yumuşak güç yönteminde önemli olduğunu vurgular Nye.

Bu anlamda gelişmiş ülkeler uluslararası eğitim yarışında yer almak, dünya genelinde başarılı öğrencileri kaptırmamak için çok çeşitli stratejiler devreye sokulmaktadır.

Dünyada uluslararası öğrenciler ve öğretim elemanları açısından en çekici destinasyonu olma özelliğini son yıllardaki düşüslere rağmen Amerika Birleşik Devletleri halen korumaktadır (Özer, 2017: 178). Bu özelliğin Amerika üniversitelerine çok önemli bir cazibe kattığı görülmektedir. Özer’e (2017) göre uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettiği ülkelerin farklı cazibelerle uluslararasılaşma süreçlerini sürdürdükleri görülmektedir. Yine aynı şekilde uluslararası öğrencilerin tercih ettikleri büyük pazarlara sahip olan ülkelerin nitelikli iç gücünü devreye sokarak ve hizmet alanlarını geliştirerek büyük gelirler elde ettikleri görülmektedir.

2.4.1. Ülkeler Düzeyinde Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Çalışmaları

Ekonomik büyüme ve etkin yükseköğretim birbiriyle doğrudan ilişkili olduğu için, küresel rekabet ortamında birçok ülke ekonomik ve toplumsal hedeflerine bağlı olarak yükseköğretim sistemlerini yeniden gözden geçirmekte ve önlerine yeni hedefler koymaktadırlar (Özer, 2017: 178).

Özer’e (2017) göre Üniversitelerini sayısal olarak artıran ülkeler uluslararası

yükseköğretim alanında çekim merkezi olmayı hedeflemektedirler. Bu hedeflerine ulaşmak için büyük ölçekli bütçe gerektiren projeler geliştirilmekte ve uluslararası politikalar yürütülmektedir.

YÖK (2017) raporuna göre 2000'li yıllara doğru dünya genelinde eğitimin uluslararasılaşması yolunda önemli adımlar atılmıştır. Gelişmekte olan ülkelerin eğitime olan taleplerinin artması ile birlikte üniversitelerin ve gelişmiş ülkelerin bu talebe cevap verebilecek politikalara ihtiyacı ortaya çıkmıştır.

Özer'e (2017) göre uluslararası öğrenciler tarafından talep gören ülkelerin son zamanlarda ortaya koydukları uygulamalara bakılınca arz talep politikaları görülmektedir. Gelişmiş ülkeler başta olmak üzere bu alanda politika geliştiren ülkelerin daha çok arz konumunda oldukları ve rekabet ettikleri araştırmalarda görülmektedir. Amerika, Avrupa Birliği ülkeleri ve son zamanlarda Asya ülkelerinden Singapur, Güney Kore gibi ülkelerin de yükseköğretim alanında rekabette var oldukları görülmektedir. Az gelişmiş ülkelerdeki öğrencileri rekabet etme isteği, bölüm ve kontenjan yetersizliği, siyasal ve sosyal etkenlerin baş göstermesi ile başka ülkelerde eğitim arayışlarına yönelmiştir. Birçok alanda gelişmiş olan ülkelerin stratejilerinin yanında henüz gelişimini tamamlayamamış, gelişmekte olan ülkeler de yükseköğretimde uluslararasılaşma alanında politikalar hayata geçirmeye ve yeni stratejiler belirlemeye çalışmakta oldukları ilgili çalışmalarda karşımıza çıkmaktadır. Öğrenci hareketliliği çerçevesinde uluslararası yükseköğrenim kurumları daha fazla öğrenciye ulaşmak için devlet destekli veya özel eğitim ajansları ile beraber iş birliği yaparak çalışmalar yürütmektedirler.

Özer'e (2012) Uluslararası alanda yaşanan öğrenci hareketliliğinde gelişmiş ülkelerin tercih edilmesi dikkat çekmektedir. Uluslararası öğrenciler için tercih edilen ülkelerin başında Birleşik Krallık, Amerika Birleşik Devletleri, Kanada, Avusturalya ve Avrupa ülkeleri gelmektedir. Yükseköğretim alanında uluslararasılaşma çabası içinde olan devletlerin çalışmalarında ortak yönlerin bulunduğunu söylemek mümkündür.

Didou-Aupetit'e (2002) göre gelişmiş bir yükseköğretim sistemine sahip olan Amerika Birleşik Devletleri (ABD) ve Kanada, uluslararası eğitimi satılabilecek bir hizmet ve pazar mantığına dayalı mali bir kaynak olarak görmektedir (Radmard, 2017: 68).

Küresel yükseköğretim alanında var olan ülkelerin ortaya koydukları politikalar,

uygulamalar, projeler incelendiğinde uluslararasılaşma alanında benzer ve ortak yönlerin olduğunu görmenin mümkün olduğu, ülkeler arası farklılıklar bulunsa da genel itibarıyla geliştirilen stratejilerde ortak yönlerin çok olduğunu görmek mümkündür.

Özer'e (2017) göre geliştirilen stratejilerde tüm ülkelerin başarılı ve zeki öğrencilere yönelik projeler geliştirilmekte ve devasa bütçeler ayrılmaktadır. Öncelikle ülkelerindeki zeki ve başarılı öğrencileri elde tutmak için lisansüstü eğitimlerine yön verebilmektedir. Üniversiteler cazip talepler ile yerel öğrencilere yönelik projeler geliştirmektedir. Uluslararası zeki ve başarılı öğrencileri çekmek için seçilmiş üniversitelerin projelerine çok büyük bütçeler ayrılmaktadır. Söz konusu ülkeler doktora eğitimlerini tamamlamış uluslararası öğrenciler için farklı ve cazip stratejiler geliştirerek nitelikli iş alanlarında değerlendirmek veya bilim adamı yetiştirmeyi amaçlamaktadırlar. Dünya genelinde saygın üniversitelerden bilim adamı ve akademisyenlere yönelik stratejiler geliştirilerek tam zamanlı, yarı zamanlı veya uzaktan çalışma yönetimi ile üniversitelerin cazip hale getirilmesi sonucu yerel ve uluslararası öğrencilerin kazanılması sağlanmaktadır. Ayrıca etkin üniversitelerle iş birliği yapılarak lisans ve lisans üstü alanda ortak faaliyetler hayata geçirilmektedir.

Knight (2004) Uluslararası öğrencilerin; ev sahibi ülkeye akademik, ekonomik, politik, sosyal ve kültürel açıdan ciddi kazanç sağladıkları bilinen bir gerçektir. Alan yazın çalışmalarında ortaya çıkan tabloya göre daha fazla uluslararası öğrenciye ulaşmak isteyen ülkeler, öğrenim açısından cazibe merkezi olabilmek için uzun vadeli stratejiler geliştirmelidirler. Uluslararasılaşma desteklerinin yanında çokça tercih edilen programları zenginleştirerek, öğrencilik süreci ile ilgili olarak vize kolaylıkları, öğrenim sırasında ya da mezuniyet sonrasında çalışma imkânı, göçmenlik, oturma izni, vize kolaylığı, burs imkanları gibi konularda da yeni düzenlemeler ve kolaylıklar sağlanmalıdır.

2.4.2. En Çok Öğrenci Alan Ülkeler

Uluslararası eğitim için pek çok faktör etkilidir. DEİK (2013) raporuna göre bu faktörler küresel anlamda talep oluşturmaktadır. Kişilerin kendi eğitim planları, yaşanılan ülkelerin gelişmişlik düzeyi, gelişmiş ülkelerin cazip talepleri, uluslararasılaşma anlamında üniversitelerin talepleri, ekonomik faktörler, kültürel faktörler gibi bir çok etken uluslararası öğrenciler üzerinde etki oluşturmaktadır.

Enterieva ve Sezgin'e (2016: 103) göre uluslararası öğrencilerin yurt dışı eğitim tercihlerini belirleyen faktörlerin başında başka toplumlarla kaynaşma, farklı dilleri öğrenme, farklı kültürleri ve toplumları tanıma, uluslararası çalışma olanaklarına ulaşma ve edindikleri bilgileri nitelikli iş hayatı ile bütünleştirme gelmektedir. OECD (2014) raporunda uluslararası öğrencilerin yurt dışı tercihlerini etkileyen etmenler; nitelikli eğitim, uluslararası iş olanakları, farklı kültürel tecrübeler, farklı toplumlarla kaynaşma, uluslararası çalışma olanakları ve bilgi birikimlerinin nitelikli alanlarda kullanılması şeklinde sıralanmaktadır.

Birçok ülkede yükseköğrenim reformları tartışılmakta, yeni politikalar oluşturulmakta; öğretimde kullanılan dil, verilen eğitimin içeriği, okulda ve sınıf içerisinde çok kültürlü ortam, öğretim çevresinin uluslararasılaşması, akademisyenlerin çok kültürlü ortamda öğretim becerilerinin geliştirilmesi çalışması yapılmaktadır (Taşçı Kaya, 2014: 196).

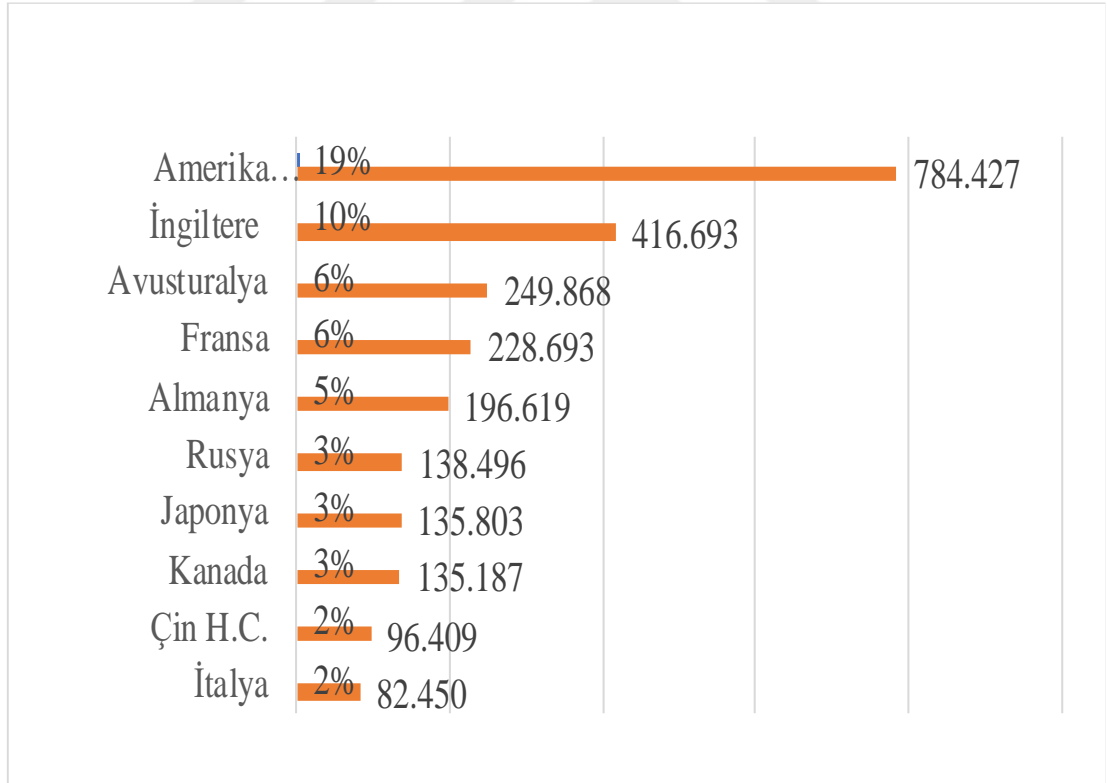
Son yıllarda uluslararası öğrenci hareketliliğinin, özellikle yüksek lisans ve doktora seviyelerinde artış gösterdiği görülmektedir. Yüksek lisans seviyesindeki öğrenci hareketliliğinde, OECD ülkeleri arasında Avustralya ve İngiltere iken doktora seviyesinde en çok ilgi gören ülke Amerika Birleşik Devleti'dir (OECD, 2018). ABD, Birleşik Krallık, Avustralya, Kanada ve Yeni Zelanda; küresel ölçekteki tüm uluslararası öğrencilerin yaklaşık %44'üne ev sahipliği yapmaktadır. Bu yönüyle, uluslararası öğrencilerin büyük oranda İngilizce konuşulan ülkelerde bulunan yükseköğrenim kurumlarını tercih ettikleri söylenebilir. Fransa ve Almanya, %6'lık oranlarla uluslararası öğrenciler için önemli paya sahip ülkelerdir (Çetinsaya, 2014: 144).

Uluslararası öğrencilerin gelişmiş ülkelere sevk eden talepleri incelediğimizde; başta İngilizcenin küresel bir dil olması ile İngilizce eğitim veren ülkelerin çok öğrenci aldığı görülmektedir. İngilizce konuşulan Avustralya, Kanada, ABD ve Birleşik Krallık ve İngilizce gibi yaygın şekilde kullanılan Fransızca, Almanca, İspanyolcanın resmi dil olarak kullanıldığı ülkeler çok tercih edilmektedir. Öğrenci hareketliliğinde tercih edilir bir ülke olmak için eğitim dilinin yanında başka faktörler bulunmaktadır;

- *Tarihi Bağlar*
- *Coğrafi mesafeler*

- *Ülkelerarası İkili İlişkiler*
- *Politik Yakınlık*
- *Küresel Marka*
- *Eğitimde Markalaşmak*
- *Eğitim Dili*
- *Ekonomik Gelişmişlik*
- *Eğitim Ücretleri*
- *Siyasi İstikrar*
- *İş Gücüne Katılım*
- *Bürokratik Kolaylıklar*

OECD'ye göre 2013 yılında dünyadaki tüm uluslararası öğrencilerin %19'u Amerika Birleşik Devletleri'ni, %10'u İngiltere'yi, %6'sı Avustralya'yı, %6'sı Fransa'yı, %5'i Almanya'yı tercih etmektedir. Türkiye'nin tercih edilme oranı ise %1'dir (YÖK, 2017).

Şekil 2.2: Uluslararası Öğrencilerin En Çok Eğilim Gösterdiği Ülkeler (OECD, 2013).

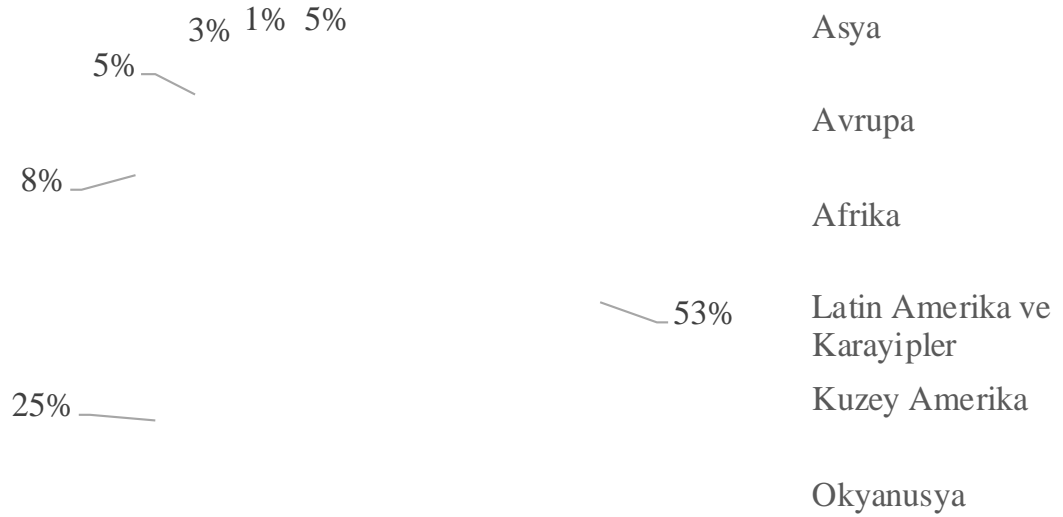
Şekil 2.2' de belirtildiği gibi ABD, Birleşik Krallık (İngiltere), Avusturalya gibi ülkelerin daha çok öğrenci tarafından tercih edilmeleri uzun yıllar takip edilen strateji, planlama ve projelerin bir sonucu olduğu anlaşılmaktadır. Söz konusu ülkeler yumuşak güç bağlamında süreci yürüterek dev bütçeleri bu alandaki projelere ayırmaktalar. Güç kullanmadan kendi ülkelerinin dış politik stratejilerini gerçekleştirmek için uluslararası öğrencilere yatırım yapmaktadırlar. Bu ülkeleri Avusturalya'dan sonra Avrupa'nın diğer birkaç ülkesi Fransa, Almanya, takip etmektedir. Ayı zamanda Rusya, Japonya, Kanada ve Çin Halk Cumhuriyeti'nin de eğitim alanında uluslararasılaşmaya önem verdikleri görülmektedir.

2.4.3. En Çok Öğrenci Gönderen Ülkeler ve Bölgeler

Yükseköğrenime verilen önemin artması, yüksek nitelikli iş gücüne olan ihtiyacın bir sonucudur. Küresel ekonomiye entegre olmak isteyen ülkeler küresel vizyona sahip iş gücüne ihtiyaç duyarlar. Bunun için de 'dünya vatandaşı' olarak adlandırabileceğimiz kişilerin yetiştirilmesi gerekir (DEİK, 2013: 8). OECD'ye (2013) göre dünyadaki uluslararası öğrencilerin; %53'ü Asya'dan, %25'i Avrupa'dan, %8'i Afrika'dan, %5'i Latin Amerika ve Karayipler'den, %3'ü ise Kuzey Amerika'dan ve %1'i ise Okyanusya'dan eğitim amacıyla başka bir ülkeye gitmektedir.

Bu ülkeler, uluslararası eğitim için başka bir ülkeye giden öğrencilerin vatandaşı olduğu ülkelerdir. Başka ülkelere öğrenci gönderen ülke konumundadırlar. Bu alanda Asya Kıtası ülkeleri başı çekmektedir. Özellikle Çin, Hindistan ve Güney Kore en çok öğrenci gönderen ülkelerin başında gelmektedir (DEİK, 2013: 17).

Asya kıtası kaynaklı uluslararası öğrenciler, sayısal büyüklüğe göre, sırasıyla Çin, Hindistan ve Güney Kore'den gelip çoğunluğu özellikle İngilizce konuşan ülkelerde eğitim görmekteyken; Avrupa ülkelerinden gelen öğrenciler de yine çoğunlukla diğer Avrupa ülkelerinde eğitim almaktadırlar (Çetinsaya, 2014: 146).

Şekil 2.3: Başka Ülkeleri Tercih Eden Uluslararası Öğrencilerin Kıtalaraya Göre Dağılımı (OECD, 2013).

Şekil 2.3'te uluslararası öğrencilerin kendi ülkeleri dışında tercih ettikleri başka ülkelerde eğitim gören öğrencilerin bölgesel dağılımları görülmektedir. Asya ve Avrupa kıtasındaki öğrenci dağılımının çok olması araştırmalarda da görüldüğü gibi gelişmekte olan ülkelere gelişmiş ülkelere okuma taleplerinin çok fazla olduğunu ve İngilizcenin küresel eğitim dili olma yolundaki etkilerini göstermektedir. Ayrıca Afrika Kıta'sındaki öğrenci taleplerinin Asya ve Avrupa Kıtalarına oranla düşük görülmesi az gelişmiş ülkelerin ulaşım ve diğer eğitim giderlerinin öğrencilere çok ağır gelmesinden kaynaklanmaktadır. Ekonomik anlamda gelişmiş ülkelerin Afrika'da en zeki ve başarılı öğrencileri seçerek burslar veya başka imkanlar sağlayarak ülkelerine çektikleri araştırmalarda görülmektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliğinde arz talep dengesine baktığımızda gelişmiş ülkeler akademik, ekonomik, politik, sosyal- kültürel avantajlardan istifade etmek için uzun vadeli stratejiler, dış politikalar ve dev bütçeler ayırarak arz eden öğrenciler tarafından talep edilir ülkeler olmaktadır. Az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkeler kendi öğrencilerine yeterince eğitim imkânı sunmakta zorlandıkları için öğrenci ihracına maruz kalmaktadırlar. Uluslararası eğitim için pek çok faktörün etkililiğinden söz etmek mümkündür. Bu faktörler küresel anlamda talep oluşturmaktadır. Kişilerin kendi eğitim planları, yaşadıkları ülkelerin gelişmişlik düzeyi, gelişmiş ülkelerin cazip

talepleri, uluslararası anlamda üniversitelerin talepleri, ekonomik faktörler, kültürel faktörler gibi birçok etken uluslararası öğrenciler üzerinde etki oluşturmaktadır.

2.5. Türkiye’de Uluslararasılaşma Çalışmaları

Özer’e (2017: 179) göre Türkiye’nin dış politikada elde attığı adımlar, küresel anlamda hedef koyduğu atılımlar, bölgesel siyasi ağırlığının getirdiği sorumluluklar değerlendirildiğinde uluslararası öğrenciler tarafından dünyada en çok tercih ülke ve eğitim çekim merkezi olması gerekir. Türkiye’nin uluslararası öğrenci hikayesi 1981 yılında Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı’na (YÖS) öğrenci kabulünün başlaması ile resmi olarak başladığını söylemek mümkündür. Bu alanda yeterli bütçenin ayrılmamış olması ve gerekli politikaların geliştirilmemesi sonucu verim alınamamıştır. Daha sonra 1992’de Türk Cumhuriyetlerinden sınavla öğrenciler alınmıştır. Türk Cumhuriyetinden gelen öğrencilere burslar verilmiş ve uluslararası öğrencilerin artması sağlanmıştır.

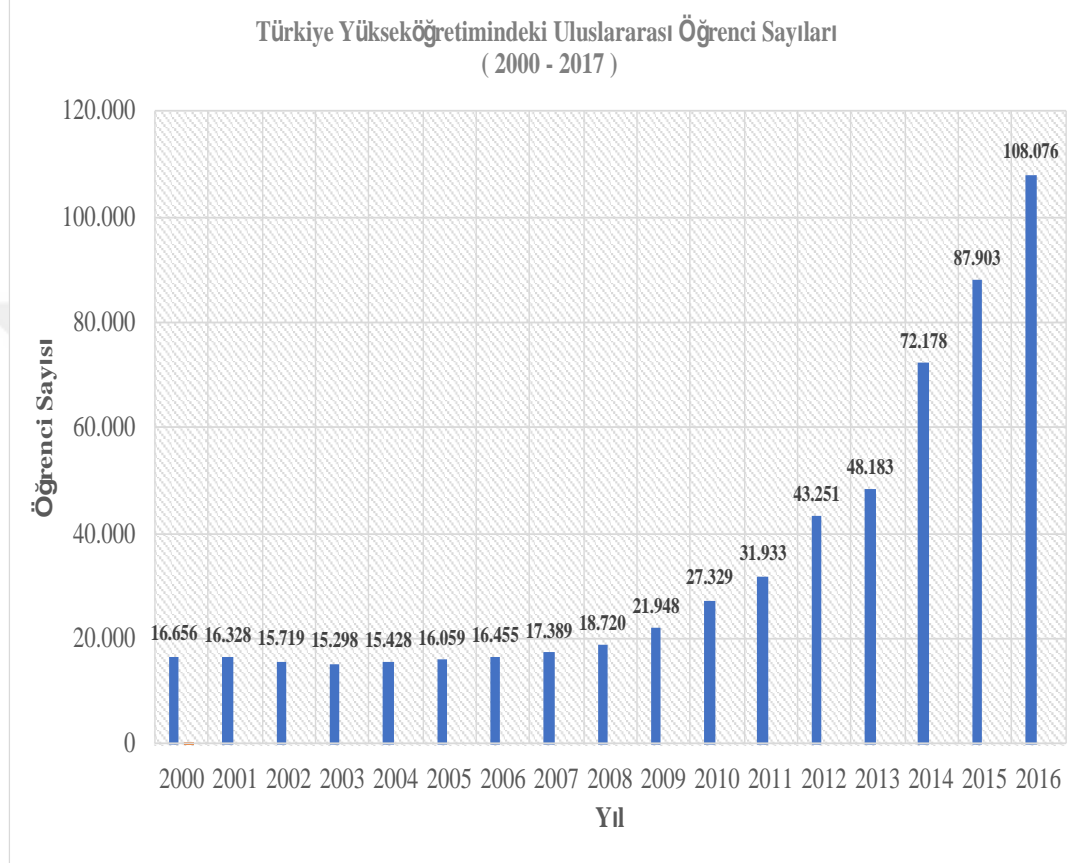
Ülkemiz, 2001 yılından itibaren Bologna Süreci’ne dâhil olmuş ve yükseköğretimin uluslararasılaşması çabaları ilk olarak, eğitim, staj vb. amaçlarla uluslararası öğrenci ve akademisyen hareketliliği şeklinde gerçekleşmiştir (Gündoğdu vd., 2016: 39)

Türkiye’de yükseköğretimde uluslararasılaşma hareketleri 2010 yılından sonra hız kazanmıştır. Ülkemizde 2000’li yılların başında uluslararası öğrenci sayısı 16.656 iken son yıllarda uluslararası öğrencilerin Türkiye tercihlerinde artışın olduğu ve Türkiye’nin tercih edilir bir ülke olduğu görülmektedir. YÖK (2017) verilerine göre uluslararası öğrenci sayısı 2014/15 öğretim yılında büyük bir sıçrama kaydederek 72.178’e, 2015/16’da ise 87.903’e ulaşmıştır. 2016/17 öğretim yılında ise bu rakam yaklaşık %23 artarak 108.076’ya ulaşmıştır.

Türkiye’nin yumuşak güç potansiyelinin kuvvetlendirilmesinde daha fazla uluslararası öğrencinin ülkemize çekilmesi kadar mevcut öğrencilerin deneyimlerinin ve memnuniyetlerinin de dikkate alınması gerekmektedir. Dolayısıyla, barınma, ulaşım, beslenme, sağlık gibi fiziki ve sosyal ihtiyaçların öğrencilerin beklentilerini karşılayacak şekilde sağlanması gerekir (Büyükgöze, 2016: 47).

Özer’e (2017) göre son yıllarda Türkiye’nin uluslararası öğrenci çalışmaları alanında ortaya koyduğu çalışmalar bu alanda istekli ve arzulu olduğunun kanıtları niteliktedir.

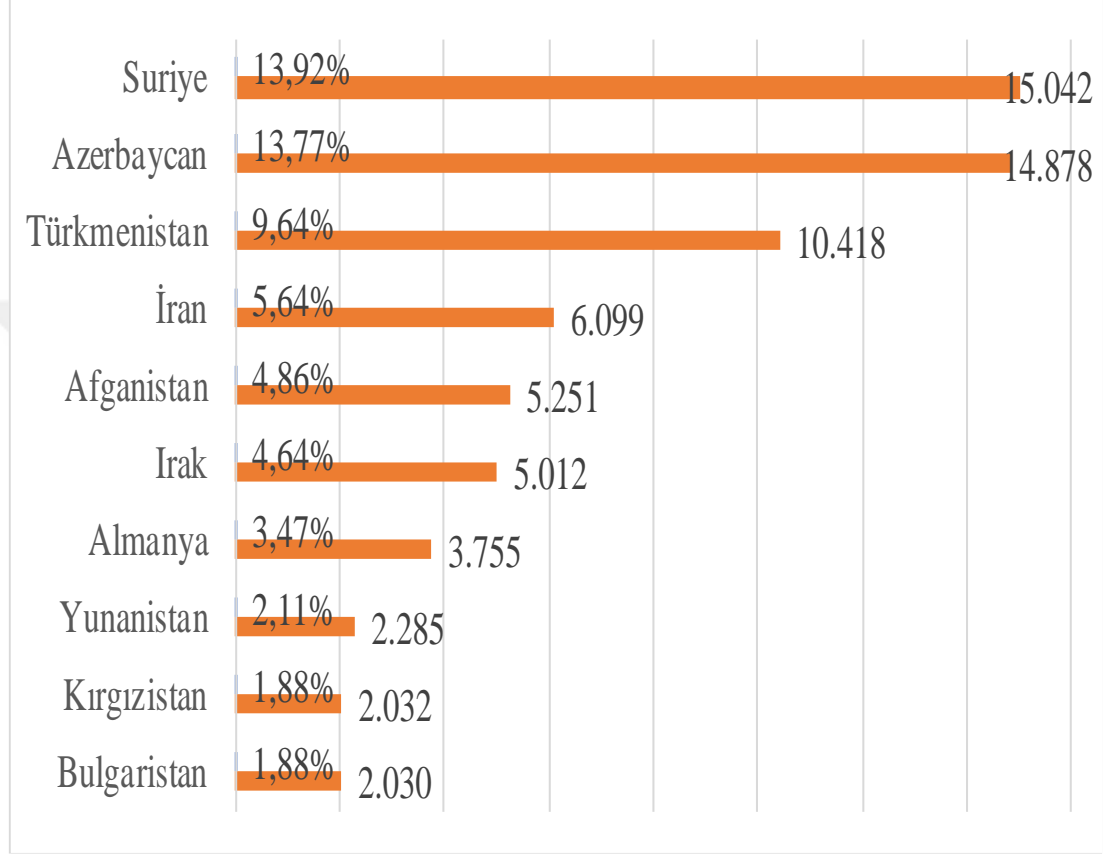
Üniversitelerin alt yapı çalışmaları, Yüksek Öğretim Kurumu'nun belirlediği stratejiler ve hedefler, siyasi iradenin çabaları ve diğer kurumların gayretleri Türkiye'nin bu alanda arzulu ve istekli olduğunu ortaya koyan gayretlerdir. Bu gayretlerin uluslararası yükseköğretim alanında umut veren gelişmeler olduğunu söylemek mümkündür.

Şekil 2.4: Türkiye'deki Uluslararası Yükseköğretim Öğrenci Sayıları (YÖK, 2017).

YÖK verilerine göre Türkiye'deki uluslararası yükseköğretim öğrenci sayılarının 2000'li yıllardan başlayarak 2016/17 eğitim öğretim yılına kadarki sayısal artışı Şekil 2.4'te belirtilmiştir. Öğrenci sayısal artışının 2010 yılına kadar yatay bir seyir izlediği görülmektedir. Uluslararası öğrenci hareketliliğine yatırım yapan ülkelerin ciddi stratejiler geliştirildiği, siyasi iradenin bu alanda politikalar geliştirdiği tüm çalışmalarda yer almaktadır. Ülkemizin de 2010'dan sonra devlet olarak siyasi irade ortaya koyduğu, küresel ölçekte bu alanda gelişme gösteren ülkelerde olduğu gibi akademik, politik, ekonomik, sosyo-kültürel avantajların kazanılmasına yönelik stratejiler geliştirdiği anlaşılmaktadır, yüksek bütçeli projelerin geliştirildiği, Yüksek

Öğretim Kurulunun, üniversitelerin ve diğer kurumların aktif edildiğini tablodaki veriler ispat etmektedir. Türkiye hem öğrenci çeken hem de öğrenci gönderen bir ülke olarak görülmektedir. Türkiye'ye gelen öğrencilerin büyük kısmı “Türkî Cumhuriyetler” ile “Türk ve Akraba Topluluklarından” gelen öğrencilerden oluşmaktadır (Radmard, 2017).

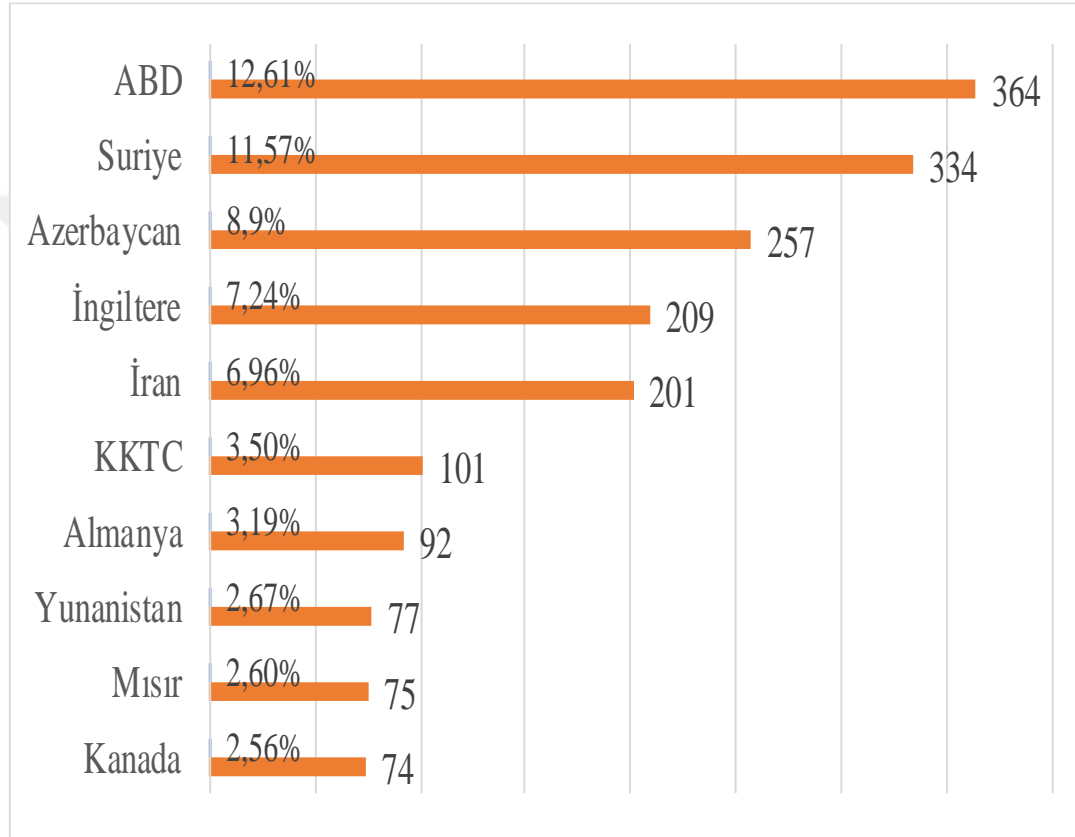

Şekil 2.5: Türk Yükseköğretimine Gelen Öğrencilerin Ünelere Göre Dağılımı (YÖK, 2017).

Şekil 2.5 görüldüğü gibi YÖK verilerinden elde edilen bilgilere göre, Türk yükseköğretimine gelen öğrencilerin ülkelere göre dağılımlarını incelediğimizde Suriye'den gelen öğrencilerin çoğunlukta olduğu görülmektedir. Azerbaycan ve Türkmenistan Suriye'yi takip etmektedir. İran ve Afganistan'dan gelen öğrencilerin de sıralamada dördüncü ve beşinci sırada yer almaktadır. Kültürel bağların önemli rol aldığı bu hareketlilikte coğrafi konum ve yanı başımızdaki Suriye'nin son yıllarda yaşadığı sorunların da etkili olduğu söylenebilir.

Türkiye'yi tercih eden uluslararası öğrencilere uluslararası düzeyde eğitim vermek

amacıyla çok sayıda yabancı akademisyen üniversitemizde istihdam edilmektedir. Üniversitemizin akademisyen tercihlerinde çoğunlukla İngilizce dilinde eğitim verenlerin tercih edildiği ve öğrencilerin de bu dilde eğitim talep ettikleri görülmektedir. Yüksek Öğretim Kurulunun (2017) Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Stratejik Belgesinde ülkemizde 2886 yabancı akademisyenin görev yaptığı ileren yıllarda kanuni düzenlemeler yapmak suretiyle kontenjan artırımına gideceği belirtilmektedir.

Şekil 2.6: Türkiye’de Bulunan Yabancı Akademisyenlerin Geldiği 10 Ülke (YÖK, 2017).

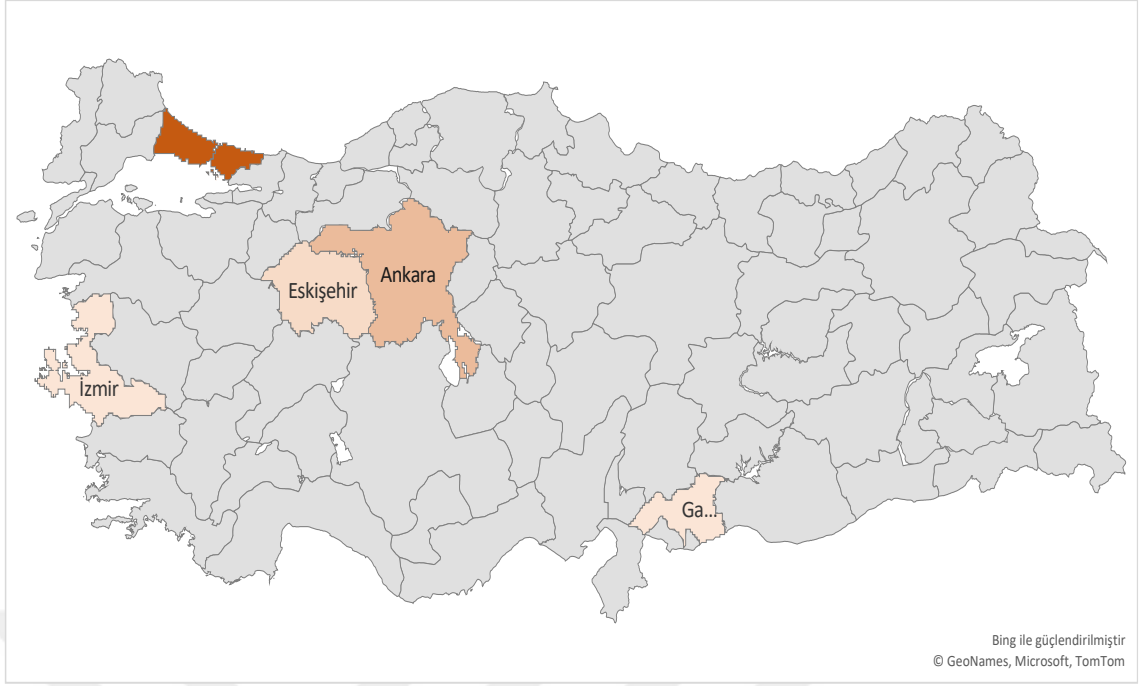
YÖK verilerinden elde edilen bilgiler ışığında Şekil 2.6’da görüldüğü gibi İngilizce eğitimin tercih edildiği ve İngilizce eğitim veren ülkelerden akademisyen istihdamının tercih edildiği görülmektedir. Ayrıca Suriye’nin son yıllarda yaşadığı iç savaş sebebi ile Türkiye’deki üniversitelere akademisyen yöneliminin olduğu görülmektedir. Bazı üniversitemizde Arapça, Farsça, Almanca ve Rumca dillini tercih ettiğinden dolayı ilgili ülkelerden akademisyen istihdamı yapılmıştır.

2.5.1. Üniversitelerin Çalışmaları

Türkiye’de üniversiteler, merkezi yapılanma olan Yükseköğretim Kurumuna bağlıdır. Üniversiteler; devlet üniversiteleri ve vakıf üniversiteleri olmak üzere ikiye ayrılır. YÖK’ün (2020) verilerine göre Türkiye’de 129 devlet üniversitesi, 74 vakıf üniversitesi ve 4 vakıf meslek yüksek okulu olmak üzere toplamda 207 üniversite bulunmaktadır. Yükseköğretim sistemine hizmet eden üniversite sayımızın bu denli artmış olması daha çok ulusal ve uluslararası öğrenciye ulaşılma anlamına gelir. Türk üniversiteleri yükseköğretimde uluslararasılaşma çabalarını ortaya koyarak YÖK’ün verilerine göre son yıllarda uluslararası öğrencilerin Türkiye tercihlerinde artışın olduğu ve Türkiye’nin tercih edilir bir ülke olduğu izlenmiştir. Uluslararası öğrenci sayısı 2018/19 öğretim yılında 154505’e ulaşmıştır (YÖK 2020)

Radmard’ın (2017) üniversitelerde uluslararası öğrencilere hizmet sunan ofislerin işlevsel hale getirilmesi ve bu ofislerin öğrencilere hem akademik hem de sosyal anlamda daha çok destek vermesinin uygun olacağı ifade edilmektedir. YÖK (2017) verilerine göre son yıllarda üniversitelerin uluslararası öğrenci çekmek için kurdukları uluslararası ilişkiler ofisleri, belli başlı ülkelerde tanıtım çalışmaları, yurtdışındaki üniversitelerle iş birliklerinin geliştirilmesi, yabancı akademisyenlerin istihdamı edilmesi, dış işleri temsilciliklerimizle koordinasyon halinde olunması, ülkemiz adına yurt dışında eğitim ve kültür faaliyetleri sürdüren kamu kurumları ve sivil toplum kuruluşları ile iş birliği yapılması yükseköğretimde uluslararasılaşma çalışmalarına büyük katkı sağlamaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, ülkemiz üniversitelerinin eğitim kalitesi, bilimsel başarısı, burs imkanları, eğitim ve yaşam maliyetleri, coğrafya, din, dil, kültür ortaklığı, yurtdışındaki Türk okullarının tanıtım ve yönlendirmedeki katkıları hem ülke hem de üniversite seçiminde en önemli faktörler olarak öne çıkmaktadır (Tekelioğlu vd., 2012: 199).

Şekil 2.7: En Fazla Uluslararası Öğrencinin Bulunduğu 5 İlimiz (YÖK, 2017).

YÖK verilerinden elde edilen bilgilerde, uluslararası öğrencilerin en çok yükseköğretim alanında öğrenim gördükleri illerimiz Şekil 2.7’de belirtilmiştir. Köklü üniversitelerimizin bulunduğu büyükşehirlerimizin ilk sıralarda yer alması tahmin edilmesi gereken bir durumdur. Bu şehirlerimizin gelişmiş şehirler olmasının yanında üniversitelerin tarihsel arka planın da olduğunu söylemek mümkündür. Ayrıca bu şehirlerimizin yurtdışında tanındıkları, şehirdeki bu üniversitelerin uluslararası öğrencileri çekmek için politikalar geliştirdikleri anlaşılmaktadır. Bu illeri incelediğimizde sırasıyla İstanbul, Ankara, Eskişehir, Gaziantep ve beşinci sırada İzmir gelmektedir. Türkiye’nin 81 ilinde üniversitelerin kurulması ve yerelde karşılık bulması yükseköğretimin gelişmesini hızlandırmaktadır. Yüksek Öğretim Kurulu’nun tüm üniversitelerimize uluslararası öğrenci kabulü hakkı tanınması ile birlikte bazı şehirlerimizdeki üniversiteler ön plana çıkmıştır.

1	İstanbul Üniversitesi	7671
2	Anadolu Üniversitesi	4770
3	Gaziantep Üniversitesi	3546
4	Uludağ Üniversitesi	3202
5	Sakarya Üniversitesi	3153
6	İstanbul Aydın Üniversitesi	2836
7	Marmara Üniversitesi	2683
8	Ankara Üniversitesi	2518
9	Ondokuz Mayıs Üniversitesi	2465
10	Selçuk Üniversitesi	2433
11	Uşak Üniversitesi	2368
12	İstanbul Teknik Üniversitesi	2345
13	Bahçeşehir Üniversitesi	2053
14	Karabük Üniversitesi	2031
15	Gazi Üniversitesi	1999
16	Trakya Üniversitesi	1990
17	Hacettepe Üniversitesi	1844
18	Atatürk Üniversitesi	1794
19	Mersin Üniversitesi	1749
20	Erciyes Üniversitesi	1663

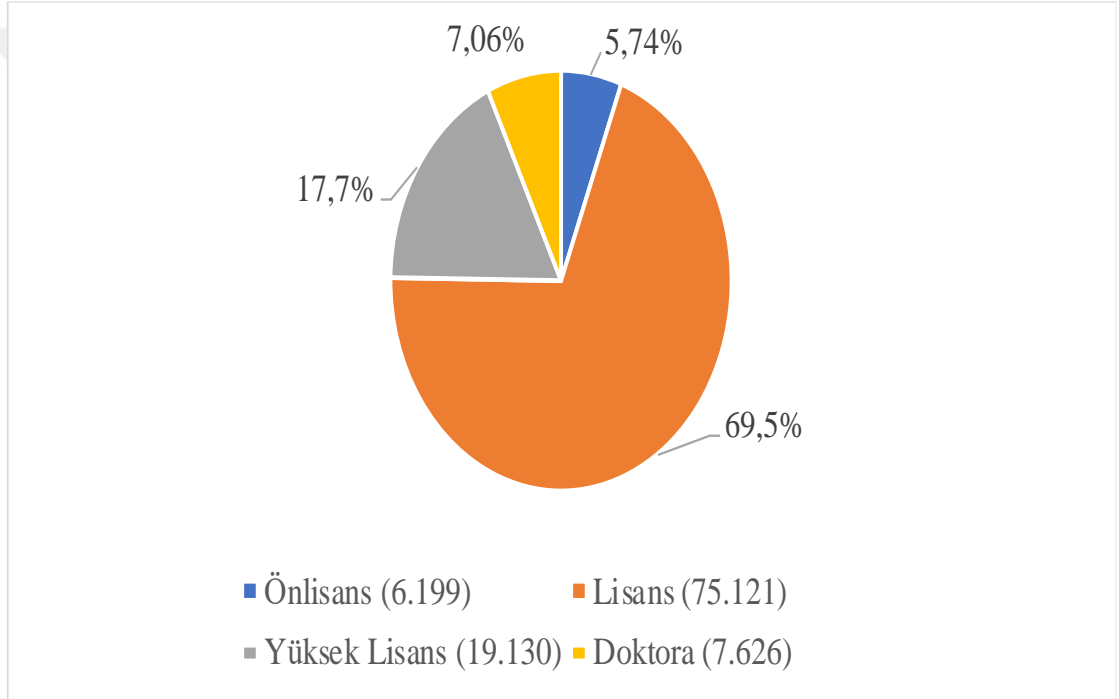
Şekil 2.8: En Fazla Uluslararası Öğrencisi Olan Üniversitelerimiz (YÖK, 2107).

YÖK verilerine göre ülkemizde uluslararası öğrencilerin en çok tercih ettiği üniversiteler Şekil 2.8. verilmiştir. Uluslararası öğrencilere ev sahipliği yapan şehirler ve üniversitelerin uyumu bir önceki tabloyu doğrulamaktadır. En fazla uluslararası öğrenciler sırasıyla İstanbul Üniversitesi, Anadolu Üniversitesi ve Gaziantep Üniversitelerinde öğrenim görmektedirler.

2.5.2. Yüksek Öğretim Kurumunun Çalışmaları

Yüksek Öğretim Kurulunun (2017) Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Stratejik Belgesi'nde belirtildiği gibi Dünyada yaşanan gelişmelere paralel olarak Türk

yükseköğretim sisteminde hatırı sayılır gelişmelerin olduğu görülmektedir. Yükseköğretimde uluslararası çekim merkezi haline gelebilmesi, daha çok öğrenciye ulaşmak için çeşitli stratejiler geliştirilmiştir. Bologna Süreci, TURQUAS Projesi, Erasmus programları, Türkiye Bursları, Mevlâna Değişim Programı, Ortak Diploma Programları, Proje Tabanlı Uluslararası Değişim Programı, YABSİS Projesi, Okul Tanıma ve Denklik Yönetmeliği, doktora öğrencilerinin mezuniyetleri sonrası Türkiye’de kalış sürelerinin uzatılması, YÖK’ün uluslararası öğrencilere yönelik burs vermeye başlaması, YTB’nin (Yurt Dışı Akraba Toplulukları Başkanlığı) uluslararası yükseköğretim öğrencilerine burs vermesi, bu süreci güçlendiren önemli girişimlerden bazılarını oluşturmaktadır.

Şekil 2.9: Uluslararası Öğrenci Sayılarının Dercelere Göre Dağılımı (YÖK, 2017).

Şekil 2.9’da 2016/17 eğitim- öğretim yılına ait ülkemizde yükseköğretime devam eden uluslararası öğrencilerin ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde öğrenim istatistikleri görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin daha çok lisans düzeyinde öğrenim gördükleri ve lisansüstü öğrencileri ile anlamlı bir farklılık oluşturduğu görülmektedir.

Yüksek Öğretim Kurulunun (2017) Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesinde ülkemizin uluslararası öğrenci potansiyelinden daha çok pay almak istediği

ve dünya genelinde yüzdelik oranını artırarak 2021/22 öğretim yılına kadar 200 binleri aşan öğrenci sayılarına ulaşmayı hedeflemektedir. Bununla birlikte kalitenin merkeze oturtulduğu, hesap verilebilirliğin ön planda tutulduğu, özerk ve performans odaklı, ihtisaslaşmanın benimsendiği yükseköğretim anlayışının hedeflendiği belirtilmektedir. Yükseköğretim sisteminin uluslararası öğrenciler ve akademisyenler için cazip olduğu bir merkez haline getirilmesi amaçlanmaktadır. Stratejik belge ile yükseköğretimde uluslararasılaşmayı daha sistemli bir yapıya kavuşturmak, iş birliği içinde paydaş kurum ve kuruluşlarla birlikte koordinasyon halinde çalışmaların yürütülmesi amaçlanmaktadır.

Yüksek Öğretim Kurulunun (2017) Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Strateji Belgesinde 2022 politikaları doğrultusunda; üniversitelerin tanınırlığının ve kalitesinin artırılması, öğrencilerin barınma kapasitelerinin artırılması, belli ülkeler üzerinde yoğunlaşması, belirlenecek pilot devlet üniversitelerinin uluslararasılaşma konusunda uzmanlık kazanması, ülkeler düzeyinde eğitim ve iş birliği alanlarının belirlenmesi, burs imkanlarının çeşitlendirilmesi, oturma izni, ikamet, çalışma izni ve diplomalar için “Tanıma Belgesi” verilmesi gibi imkanlar sağlanarak uluslararası öğrenci sayısının artırılması planlanmaktadır.

Belgede belirlenen Türkiye’nin yükseköğretim alanında çekim merkezi haline gelmesi sağlamaya dönük stratejisi ile; Öğrenci sayısının artırılması, öğretim elemanı sayısının artırılması, ülkemize nitelikli öğretim elemanının kazandırılması, öğrenci ve öğretim elemanı değişim programlarına katılımcının artırılması, barınma olanaklarının artırılması, üniversitelerin uluslararası iş birliklerinin artırılması, yabancı dilde eğitim programlarının artırılması hedeflenmiştir.

Dünya genelindeki öğrenci hareketliliğinin 8 milyon olacağı varsayımından hareketle Türkiye’deki uluslararası öğrenci sayısının kademeli olarak artırılması ve 2022 yılına kadar dünyadaki uluslararası öğrenci yüzdelik oranını 2,5 seviyelerine çıkartılması hedeflenmektedir. Uluslararası öğretim elemanı sayısının artırılmasına dönük politikalar izlenerek daha çok uluslararası akademisyen istihdam edilecektir. Yasal engeller kaldırılarak devlet üniversitelerindeki yüzde 2 yabancı öğretim elemanı kontenjanının artırılması planlanmaktadır. Uluslararası deneyime sahip yurtdışındaki Türk akademisyenlerin üniversitelere kazandırılması Yüksek öğretim Kurulunca planlanmaktadır. Uluslararası öğrenci ve öğretim elemanı değişimine yönelik olarak,

belirlenen hedef/odak ülkeler, iş birliği yapılan ülkeler ve kurum sayılarının artırılması ve geliştirilen bu iş birlikleri ile değişim programları sağlanacaktır. Uluslararası öğrencilerin barınma olanaklarının artırılması için Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü iş birliğinde halihazırda tüm kontenjanın yüzde 2'si civarında olan barınma oranının yüzde 25'lere çıkartılması planlanmaktadır. Proje tabanlı uluslararası öğrenci değişim programlarına Yüksek Öğretim Kurulunun daha çok destek vermesi ile stratejik öneme sahip ülkelerle belli alanlarda iş birliklerinin geliştirilmesine yönelik destek programları ile üniversitelerimizin uluslararası iş birliği potansiyeli artırılabilecektir. Araştırma üniversitelerinin belirlenerek desteklenmesi, üniversitelerin uluslararası tanıtım fuarlarına katılması, "Study in Turkey" markası ile uluslararası öğrencilere hizmete eden internet sitesi geliştirilerek yükseköğretimde uluslararası görünürlüğün artırılması sağlanacaktır. Yurtdışı Türkler ve Akraba Toplulukları Başkanlığı iş birliğinde "Türkiye Bursları" faaliyetleri çerçevesinde yabancı öğretim elemanı yetiştirme programı başlatılacaktır. Yabancı dilde eğitim programlarının sayısının artırılması, öğretim görevlilerin yabancı dilde eğitim verme kapasitelerinin geliştirilmesi, yabancı hükümetlerle iş birliklerinin artırılması, protokoller yoluyla anlaşmaların sağlanması öğrenci ve öğretim elemanı hareketliliği sağlanmak suretiyle yükseköğretim alanında uluslararasılaşma konusunda önemli adımlar atılması planlanmaktadır.

Uluslararası Kurumsal Kapasitenin artmasını sağlamaya dönük strateji ile; Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı ihdas edilmesi, nitelikli insan kaynağının temin edilmesi, odak ülkelerin belirlenmesinin hedeflenmiştir.

Üniversitelerin uluslararası ilişkiler ofisleri koordineli çalışmalar yapmak suretiyle mevcut uluslararası öğrenci ve öğretim elemanlarını sağlıklı bilgilendirmek, mezun takiplerini yapmak, arşiv oluşturmak, yeni öğrenciler için yurtdışı bilgilendirici tanıtımlar yapmak, nitelikli öğrenciye ulaşmak düşüncesi ile uluslararası ilişkileri yürütecek bir daire başkanlığının kurulması hedeflenmektedir. Uluslararası ilişkiler alanında çalışmaları yürütecek nitelikli, yabancı dil yeterliliğine sahip personelin alımı ile kadronun güçlendirilmesi sağlanacaktır. Üniversitelerle iş birliği yapılarak yükseköğretimde uluslararasılaşma eğilimleri, mevzuat, güncel değerlendirmeler gibi konularda istişare süreçleri ile sorunlara çözüm önerileri geliştirilecektir. Hedef ülke olarak belirlenen dış temsilciliklere yükseköğretimden sorumlu görevli istihdamının

sağlanması ile yurtdışı çalışmalarına hız kazandırılacak ve yükseköğretimde uluslararasılaşma hedeflerine büyük katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2.5.3. Uluslararasılaşmaya Destek Veren Diğer Kurum ve Kuruluşlar

Türkiye Cumhuriyeti ekonomik, siyasi ve eğitim alanında büyük atılımlar yaparak yurt dışında diplomatik temsilcilik sayısını toplamda 236'ya çıkarmış ve dünya çapında en büyük küresel ağlardan biri haline gelmiştir. Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB), Türkiye Diyanet Vakfı (TDV), Yunus Emre Enstitüsü (YEE) ve Türkiye Maarif Vakfı (TMV) gibi kuruluşlarıyla yurt dışında kalkınma, sağlık, kültür ve eğitim alanında faaliyetler yaparak küresel bir aktör olma yolunda ilerlemektedir. Bu gelişime paralel olarak, Türkiye'den yurt dışına ve yurt dışından Türkiye'ye eğitim alanında yatırımlar yapılması ve bu yolla ülkemizin eğitim alanında tercih edilir bir noktaya getirmiştir.

TİKA yurt dışında iş birliği içinde olduğu ülkelerle sosyal ve kültürel etkileşim kurarak yükseköğretimimizin tanıtılmasına katkıda bulunmakta ve uluslararası öğrencileri ülkemize yönlendirmektedir. YTB dorudan uluslararası öğrenci hareketliliğinde aktif rol alan bir kurumumuzdur. Türkiye Bursları ile öğrencilerin seçimine üniversitelerimiz ile iş birliği içinde yükseköğretimde uluslararasılaşmaya destek vermektedir. Yunus Emre Enstitüsü yurt dışında Türkçe dil çalışmaları, TDV din eğitimi çalışmaları vasıtasıyla, yükseköğretim çağındaki gençleri üniversitelerimiz ile tanıştırmaktadır. TDV'nin Türkiye'deki uluslararası imam hatip okullarından mezun olan öğrencilerin bir kısmı üniversitelerimizde yüksek tahsilini tamamlamaktadır. Ayrıca 2016 yılında kurulan Türkiye adına yurtdışında doğrudan eğitim kurumu açma yetkisine sahip olan Türkiye Maarif Vakfı'nın (TMV) faaliyetleri yükseköğretimde uluslararasılaşma çalışmalarına önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu çerçevede; 43 ülkede eğitim faaliyetlerinin sürdürüldüğü okullarda mezun olan liseli öğrencilerin Türkiye'deki üniversitelere yönlendirilmesi, başarılı öğrencilere yönelik tanıtım, eğitim ve oryantasyon amaçlı Türkiye gezilerinin düzenlenmesi, kendi okulları ile Türkiye'deki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların eşleştirilmesi ile kurulan "Kardeş Okul" çalışmaları, Türk üniversitelerinin de katıldığı tanıtım amaçlı yurtdışında organize edilen eğitim fuarları, yurt içi ve yurt dışındaki üniversitelerle geliştirilen protokoller, Türk üniversitelerinin organize ettiği yabancı uyruklu öğrenci sınavlarına (YÖS) verilen destek TMV'nin uluslararasılaşma katkılarından bazılarıdır.

oluşturmaktadır. Türkiye'nin sivil toplum kuruluşlarının yurtdışında gerçekleştirdikleri insani yardım, sağlık ve eğitim faaliyetleri ile uluslararasılaşmaya verdikleri büyük destekler göz ardı edilemez.

Bu kurumların uluslararasılaşmaya sağladıkları katkıları ile beraber Yüksek Öğretim Kurulu (2017) stratejik belgesinde Milli Eğitim Bakanlığını, Dış İşleri Bakanlığını, İç İşleri Bakanlığını, Hazine ve Maliye Bakanlığını, Gençlik ve Spor Bakanlığını, Sanayii ve Teknoloji Bakanlığını ve diğer konu ile ilgili kamu kurumları Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumunu, Göç İdaresi Genel Müdürlüğünü, Sosyal Güvenlik Kurumunu, Kredi ve Yurtlar Kurumunu, Ölçme ve Değerlendirme Yerleştirme Merkezini yükseköğretimde uluslararasılaşma paydaş kurumları olarak listelemiştir.

2.6. İlgili Araştırmalar

Radmard (2017) tarafından Türk üniversitelerindeki uluslararası öğrencilerin yükseköğretim taleplerini etkileyen etkenleri incelemeyi amaçlayan araştırmada evrenden örneklem alma yöntemi olarak olasılık dışı örnekleme türlerinden “uygun örnekleme yöntemi” kullanılmıştır. Araştırmada Ankara'daki dört üniversitenin yükseköğretim programlarında eğitim alan uluslararası öğrencilerin çalışma grubu ile çalışılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin çoğunun Türkiye'ye ilişkin olumlu algılarının bir tercih nedeni olduğu görülmektedir. Öğrencilerin Türkiye'ye olan kültürel yakınlıklarının yanında nitelikli bir yükseköğrenim sağlama ve ekonomik olarak gelişmiş bir ülke olarak algılamalarından dolayı Türkiye'yi tercih etmişlerdir. Ayrıca derslerin öğrencilerin ilgilerine uygun olduğu, programların çeşitliliğinin yeterli görüldüğü saptanmıştır. Çalışmaya katılan öğrencilerin eğitim gördükleri üniversitede nitelikli eğitimin üniversite tercihlerini etkilemede birinci sırada önem taşıyan etmelerdendir.

Tekelioğlu vd., (2012) tarafından uluslararası öğrencilerin ülke ve üniversite seçiminde etkili olan faktörlerden hareketle vakıf üniversitesi örneğini incelemeyi amaçlayan araştırma 26 farklı ülkeden 80 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin genellikle ülkemiz hakkında ön bilgiye ve beklentilere binaen tercih ettikleri görülmektedir. Anket sonuçlarına göre sosyal, kültürel, etnik yapı, dil, din ve coğrafi avantajlardan gelen uluslararası öğrencilerin ülkemiz üniversitelerinin yurtdışında yeterince tanıtım çalışmaları yapmadıklarını ifade etmektedirler. Öğrencilerin vize,

ikamet ve denklik konularında zorlandıkları bürokrasinin azaltılmasını talep etmektedirler. Genel olarak üniversitelerimizin eğitim kalitesi, eğitim ve yaşam maliyetleri, coğrafya, dil, din kültürel ortaklık gibi faktörlerin uluslararası öğrencilerin tercih sebebi olduğu öne çıkmaktadır.

Taşçı (2018) tarafından yükseköğretimde uluslararasılaşma çalışmalarından hareketle Türkiye örneğinin (1995-2014) yılları arasındaki çalışmalarını amaçlayan araştırmada nitel verilerin elde edilmesinden sonra nicel verilerle desteklenerek karma yöntem desenlerinden olan, keşfedici desen kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda YÖK üyesi ve başkanı 3 kişi mikro düzeyde toplamda 33 öğretim üyesi ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın nicel boyutunda Ortadoğu Teknik, Koç ve Marmara Üniversitesi'nde görev yapan toplamda 425 öğretim görevlisi ile çalışma gerçekleştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre uluslararasılaşma ilişkin farkındalığın önemsendiği, akademik ve politik gerekçeler ışığında uluslararasılaşmanın ilişkilendirildiği, yükseköğretimde uluslararasılaşma politika ve stratejilerin bilinçli bir şekilde belirlenmeye başlandığı, tanıtım, kalite, öğretim üyeleri, öğrenci memnuniyeti, öğrenci çekme sıkıntısı, yayın, kütüphane heyecan eksikliği, öğrencilerin barınma ve burs gibi konularda zorlular yaşadıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Ercan (2012) tarafından uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının incelenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentilerin araştırılmasını amaçlayan çalışma; Türkiye'de ön lisans, lisans, yüksek lisans ve doktora düzeyinde burslu öğrenim gören toplamda 490 uluslararası öğrenciye anket yapılmıştır. Araştırmanın amacı, uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının cinsiyet, yaş, geldikleri yer, Türkiye'de kalma süresi gibi bazı değişkenler açısından incelenmesi ve söz konusu öğrencilerin uyum sorunlarının çözümüne yönelik beklentilerin araştırılması olmuştur. Öğrencilerin sosyo-ekonomik olarak dar ve orta gelirli ailelerden geldiği gözlemlenmekte olup ekonomik sorun yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilikten arta kalan zamanda çalışan öğrencilerin başarı düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Türkçe'nin yeterli düzeyde kullanılmadığı, öğretim görevlileri ile yeterli düzeyde iletişim kurulamadığı, akademik alanda bilimsel terimlere yabancı kaldıkları, ders notu tutamadıkları ve kendilerini ifade etmede sorun yaşadıkları ortaya çıkmaktadır. Öğrencilerin geneli Türkiye'deki yükseköğretim sistemini başarılı bulmaktadır.

Savaşan, Yardımcıoğlu ve Beşel (2015) yabancı uyruklu lisans ve lisansüstü

öğrencilerin soya-ekonomik problemlerinden hareketle Sakarya Üniversitesi örneğini incelemeyi amaçlayan çalışması ile Sakarya Üniversitesi'nde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyo-ekonomik sorunları tespit edilmeye çalışmıştır. Anket ve mülakat teknikleri kullanılmıştır. Öncelikle öğrencilerin Türkiye'yi tercih nedeninin araştırıldığı çalışmada daha sonra öğrencilerin sosyo-ekonomik problemleri arkadaşlık, sağlık, kültürel, ekonomik, psikolojik, akademik ve sosyal sorunlar başlıkları altında araştırılmıştır. Öğrencilerin Türkiye'yi tercih nedenlerinin başında eğitim kalitesi, dini yakınlık, kültürel yakınlık, aile tavsiyesi ve bilimsel başarılar gelmektedir. Öğrencilerin sorun olarak yaşadıkları sıralandığında; ekonomik sorunlar, Türkçeyi geç öğrenme sorunları, aileden uzak kalmanın getirdiği psikolojik geçişler gelmektedir. Diğer konularda herhangi bir sorunun öne çıkmadığı görülmektedir.

Kıroğlu ve vd., (2010) Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo- kültürel ve ekonomik sorunları konu edinerek Türkiye'deki bir üniversitenin eğitim fakültesinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyo-kültürel ve ekonomik anlamda yaşadıkları sorunları belirlemeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın çalışma grubunu Azerbaycan, Türkmenistan, Kazakistan, Moğolistan, Yunanistan, Gürcistan ve Özbekistan uyruklu 15 uluslararası öğrenci oluşturmaktadır. Çalışma sonucunda öğrencilerin Türkiye'de ön yargı ve dışlanma sorunu yaşamadıkları, kültürel uyum yaşadıkları, Türk kültürünü kendi kültürlerine yakın gördüklerinin ve dolayısı ile sevdiklerini belirtmişlerdir. Öğrencilerin ekonomik sıkıntılar yaşadıkları, aile özlemi, gurbet hasreti çektikleri ve ailelerini, arkadaşlarını ve memleketlerini özledikleri sonucuna varılmıştır.

Vural Yılmaz (2014) Türk yükseköğretiminde uluslararasılaşma sürecinin kamu politikasını bütüncül bir bakış açısıyla irdelemeyi amaçlayan çalışmada elde edilen verilere göre Türk yükseköğretiminde uluslararasılaşma alanında program ve faaliyetlerin hızlandırıldığını görmek mümkün olup ancak uluslararasılaşma sürecinin siyasi iradenin politikaları bağlamında henüz stratejik bir yaklaşımla yönetilmediği görülmektedir. Bu alanda çalışmaların ele alınarak ulusal politikaların belirlenmesi, yasal engellerin çözülmesine ve geliştirilmesine ihtiyaç olduğu belirtilmiştir.

Toska (2019) Marmara Bölgesinde bulunan bir üniversitedeki uluslararası öğrencilerin Türkiye'deki yükseköğretime dair görüşlerini ortaya koymayı amaçlayan çalışma 2018-

2019 eğitim öğretim yılının bahar döneminde söz konusu üniversitede eğitim gören 33 öğrenci çalışma grubunu oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilerin genelinin beklentilerinin karşılandığı ancak öğrencilerin öğretim üyelerinin ders içindeki davranışlarından, idari personelden, barınma ve sağlık olanaklarından memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Üniversitenin yeterli materyale sahip olduğu ancak gerektiği gibi kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin uluslararası dernekler ve belediyelerin imkanları çerçevesinde sosyalleşme sağlayabildikleri belirtilmiştir.

Selvitopu (2016) Türk yükseköğretiminde uluslararasılaşma stratejilerini süreç yaklaşık çerçevesinde irdelemeyi amaçlayan çalışma sekiz üniversitenin kurumsal dokümanları ve uluslararası öğrenciler ile ilgilenen birimdeki çalışanlar ile gerçekleştirilen görüşmelerin verilerini kapsamaktadır. Araştırma bulgularından çıkan sonuçlarda üniversitelerin ve yükseköğretimin uluslararasılaşma alanında çaba içinde oldukları süreç ile ilgili bilinçlenme ve gayretin artmakta olduğunu göstermektedir. Bu alanda öğrencilerin desteklenmesi, öncesinde planlama ve sürecin değerlendirilmesi boyutlarında bazı aksaklıkların olduğu görülmektedir. Kapsamlı politikaların geliştirmesinin şart olduğu ifade edilmektedir.

Musaoğlu (2016) Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin uyum süreçleri ve sınıf arkadaşlarının uluslararası öğrencilere bakış açıları ve uluslararasılaşmaya dair düşüncelerini irdeleyen çalışma İstanbul’da özel bir üniversitenin 8 yerel ve 8 uluslararası öğrencisi olmak üzere toplamda 16 kişi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya göre uluslararası öğrencilerin en önemli beklentisinin nitelikli bir eğitim olduğu, Türkçe öğrenme, Türk toplumunun kendilerine önyargılı bakışı ve barınma gibi konularda zorluk yaşadıkları sonucuna ulaşıldığı görülmektedir. Okuldan arkadaşlarının kendilerine yeterince destek oldukları, kendi aileleri ile konuşunca rahatladıkları görülmektedir. Yerel öğrencilerin uluslararası öğrencilerden memnun oldukları, kültürel zenginlik çerçevesinde iletişim kurmaktan çekinmedikleri sonucuna varılmıştır.

Demir (2017) Türkiye’de öğrenim gören uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin akademik Türkçe ihtiyaçlarının araştırılması ve dil kullanımı alanında karşılaştıkları sorunları tespit etmeyi amaçlayan araştırma, 54 farklı üniversitede öğrenim gören 697 uluslararası öğrenci ile 203 öğretim elemanı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma

sonuçlarına göre; öğrenciler ders içi dinleyici pozisyonunda kalmayı tercih etmektedirler. Yazma becerisinin kullanımında çok zorlandıkları görülmektedir. Fen Bilimleri alanındaki öğrencilerin Sosyal Bilimler alandaki öğrencilere göre daha çok zorlandıkları görülmektedir. Öğretim görevlileri ile öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar büyük oranda örtüştüğü tespit edilmiştir.

Gündoğdu vd., (2016) yükseköğretim alanında uluslararasılaşma ile ilgili ülkemizde yapılan çalışmaları program bağlamında incelemeyi amaçlayan araştırma doküman analizi yöntemi ile geliştirilmiştir. Araştırma sonucuna göre, uluslararasılaşma hedefinin sadece akademik anlamdaki çalışmalardan ibaret olmadığı; kurumların fiziki ortamlarının, kurum içi iletişimin, yönetim şeffaflığına kadar birçok parametre ile ilgili olduğu görülmüştür.

Selvitopu ve Aydın (2018) Türkiye'nin yükseköğretim alanındaki uluslararasılaşma stratejilerini süreç yaklaşımı açısından inceleyen çalışma 8 üniversitenin dokümanlarını analiz ve 11 yönetici ile görüşme gerçekleştirilerek geliştirilmiştir. Türk yükseköğretiminde uluslararasılaşma sürecini başarılı olarak yürüttüğünü ifade eden üniversiteler, sosyo kültürel ve akademik anlamda gerekelendirmektedirler. Türkiye'de yükseköğretim alanında uluslararasılaşmaya ilişkin bir bilincin oluştuğu fakat sayısal alandaki artıştan ziyade niteliği artıracak politikalara ihtiyacın olduğu analiz edilmiştir. Uluslararasılaşma süreci için bütüncül bakış açısıyla geliştirilecek kapsamlı politikalara ihtiyaç var.

Enteriva ve Sezgin (2016) Türki Cumhuriyetlerden Türkiye'ye gelen uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin sosyal ve akademik beklentilerini belirlemeyi amaçlayan araştırma 39 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin nitelikli eğitim ve iyi meslek edinmek için Türkiye'yi tercih ettikleri belirtilmiştir. Öğrencilerin bir kısmının Türkiye sonrası Avrupa ülkelerine geçiş yapmak istedikleri analiz edilmiştir. Araştırmada öğrencilerin sosyal uyum, eğitim-rehberlik desteği ve akademik sorunlar yaşadıkları ifade edilmiştir. Akademik anlamda güncel eğitim içeriğinin sunulması, oryantasyon çalışması, öğrencilerle ilgilenecek ofislerin kurulması, öğrencilere rehberlik edilmesi, yol gösterilmesi mahiyetinde danışmanlık hizmetinin verilmesi, barınma imkânlarının çeşitlendirilmesi, eğitim anlamında destek olunması öneriler arasında yer almaktadır.

Özer (2017) Türkiye'nin uluslararasılaşma alanındaki son 15 yılını gündeme alan çalışmasında, Türkiye yükseköğretim sistemi dünyada hatırı sayılır bir büyüme göstererek Hindistan, Çin, ABD, Brezilya, Rusya ve ardından Türkiye'nin altıncı büyük sistemi haline geldiği belirtilmiştir. Türkiye yükseköğretim sisteminde uluslararasılaşma bağlamında öğrenci ve akademisyen hareketliliğinde artışlar sağlanmıştır. YÖK dünyanın her tarafındaki ülkeler ve bölgelerle ilişkiler geliştirerek projeler ortaya koymakta ve süreçler takip edilmektedir. Ekonomi Bakanlığının yurtdışı fuarlara desteğinin artması ve uluslararasılaşmaya destek veren Türk kurum ve kuruluşlarının artması ve katkılar sağlamaları önemli etkenler olarak analiz sonucu ortaya konmuştur.

Radmard (2012) Türkiye'de öğrenim gören uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin taleplerini etkileyen etkenlerin incelenmesini konu edinen çalışma Ankara'daki üniversitelerde yükseköğrenim gören 545 uluslararası öğrencinin verileri ile geliştirilmiştir. Araştırmada Türkiye'de uluslararası alanda öğrencileri çekmeye yönelik politikaların geliştirilmediği, öğrencilerin dil öğrenmeye sorunlarına bağlı olarak derslerde başarısız oldukları, sosyal uyum sağlamada güçlük çektikleri, ekonomik zorluklar yaşadıkları belirtilmektedir. Araştırmacı bu zorluklara rağmen öğrencilerin Türkiye'nin mevcut eğitiminden memnun olduklarını tespit etmiştir.

Büyükgöze (2016) Türk yükseköğretimini "yumuşak güç" bağlamında irdeleyen araştırmada yumuşak güç ve güç kavramları irdelenmiştir. Yumuşak güç kavramı Türk dış politikası ve yükseköğretim çerçevesinde ortaya konmuştur. Araştırma sonucuna göre yükseköğretimde uluslararasılaşmaya dönük stratejilerin yetersiz olduğu, üniversite öğrencilerinin ve akademisyenlerin belli bir düzeyde bilinçli oldukları araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. Öğrencilerin kampüs içinde veya kampüs dışında muhatap oldukları, etkileşim içinde oldukları kişilerin bilinçlendirilmesi, bu öğrencilerin kendilerini rahat hissetmelerini sağlayabileceği gibi öğrencilerin kampüs dışındaki etkileşimlerini kolaylaştıracak bilgilendirmelerin eksik olduğu araştırmacı tarafından tespit edilmiştir. Öğrencilerin Türkiye'deki üniversiteler ve yaşamlarına ilişkin beklentilerinin ve memnuniyet düzeylerinin sistematik olarak toplanıp eksikliklerin giderilmesi önerilmektedir.

Özer (2012) Türkiye'de uluslararası öğrencilerin durumunu ortaya koymayı amaçlayan araştırmada öğrenci sayısının artırılmasına yönelik tanıtım ve öğrenci

başvuru kabul prosedürlerinin eksik olduğu sonucuna varılmıştır. Öğrenci başvuru ve kabul prosedürlerinin karmaşık olduğu YÖK'ün bu konuda çalışma yapmasının doğru olacağı belirtilmiştir. Uluslararası öğrencilerin üniversite içinde karşılaştıkları problemlerde muhatap bulamadıkları, yanlış yönlendirildikleri büyük sorun teşkil etmektedir. Daha nitelikli öğrencilerin akışının sağlanmasına yönelik politikaların üretilmesi gerektiği araştırmacı tarafından önerilmektedir. Türkiye'de alınan diplomaların uluslararası alanda denklikleriyle ilgili sorununun önündeki engellerin kaldırılması önerilmektedir.

Olçay ve Nasır (2016) Türkiye ve dünya genelinde daha fazla öğrenci alan ülkeler ve bu ülkelerin belirtilen dönemlerdeki öğrenci profili irdelenmiştir. Çalışmada son 15 yılda en çok uluslararası öğrenci alan beş ülkenin yüzdelik payı %55'lerden %46'lara gerilediği tespit edilmektedir. Dünyanın en çok uluslararası öğrenci alan ülkelerinin zaman içinde değişim gösterdiği belirtilmektedir. Türkiye'nin en çok öğrenci alan ülkelerin aksine dünyanın farklı bölgelerinden öğrenci aldığı analiz edilmektedir. Türkiye'nin uluslararası öğrenci çeşitliliği gelecekte bu sayıyı daha çok artırmak için avantaj olduğu araştırmacı tarafından değerlendirilmektedir.

Özçetin (2013) Türkiye'de yükseköğrenim gören uluslararası öğrencilerin yaşadıkları sorunları ve sosyal uyumlarını etkileyen etmenleri irdelemeyi amaçlayan araştırmaya 2011-2012 eğitim öğretim sezonunda Bursa'da farklı üniversite ve bölümlerde okuyan 221 uluslararası öğrenci katılım sağlamıştır. Araştırma sonucuna göre kızların erkeklere göre, sosyal uyumlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır. Ekonomik koşulları yüksek olan öğrencilerin sosyal, kültürel ve sportif etkinliklere zaman ayırdıkları, arkadaşlık ilişkilerinin daha gelişmiş olduğu, bulunduğu ortamı ve toplumu kolay benimsedikleri belirtilmiştir. Yakın arkadaş edinenlerin daha sosyal oldukları ve sosyal uyumlarının yüksek olduğu analiz edilmiştir.

Akanwa (2015) Batı ülkelerinde eğitim gören uluslararası öğrencilerin sorunlarını inceleyen araştırmada; öğrencilerin kültürel anlamda zorluklar, yabancı dil öğrenme zorluğu, üniversitelerin kaynaklarından yeterince istifade edememe ve anlama güçlüğü gibi sorunlarla karşılaştıkları ve ayrıca topluma uyum konusunda zorluklarla karşılaştıkları belirtilmiştir.

Lan'ın (2018) Farklı dillere mensup uluslararası öğrencilerin Tayvan'da İngilizce dilinde eğitim deneyimlerini amaçlayan araştırmaya 24 uluslararası öğrenci katılmıştır. Araştırmada İngilizceyi iyi bilen öğrenciler ile yeni öğrenen öğrenciler arasında bir takım sosyalleşme sorunlarının görüldüğü, İngilizcesi iyi olan öğrenciler tarafından ötekileştirildiği, kendilerini ifade etmekte zorluklar yaşadıkları, uluslararası öğrencilerin ev sahibi ülke öğrencileri tarafından ayrımcılığa tabi tutuldukları belirtilmiştir.

Tchov ve Mertan (2018) Kuzey Kıbrıs'ta yükseköğretim eğitimi gören uluslararası öğrencilerin kültürel uyumlarını ele alan çalışmaya Afrika'dan 112 öğrenci katılmıştır. Araştırmaya göre öğrencilerin iletişim gücünün yüksek olması, kendine ve başkasına saygısı yüksek olan ve sosyal anlamda arkadaşlarından destek isteyen öğrencilerin sosyal ve kültürel anlamda ev sahibi ülkeye daha çabuk uyum sağladığı görülmüştür.

Gebhard (2012) Amerika Birleşik Devletleri'nde yükseköğretim eğitimi alan uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarını ortaya koymayı amaçlayan çalışma 85 çalışma grubu öğrenci ile çalışılmıştır. Araştırma sonucuna göre uluslararası öğrencilerin üniversitedeki akademisyenlerle, çevresine, arkadaşlarına karşı sağlıklı bir iletişim kurmadıkları duygusal davrandıkları görülmüştür. Ayrıca bu sorunu aşmak için taklit ve gözlem yolunu seçtikleri görülmüştür.

Jamaludin vd., (2018) uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin eğitim amaçlı buldukları ev sahibi ülke ile bağlılıklarının irdelemeyi amaçlayan araştırmaya 378 Norveçli öğrenci katılmıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre kısa süreli bulunan öğrenciler ile uzun süreli bulunan öğrencilerin farklı tepki verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Kısa süreli öğrencilerin motivasyonları, kültürel ve sosyal uyum sorunları düzeylerinin etkili olduğu, uzun süreli öğrencilerin bunların yanında psikolojik uyumun da etkili olduğu saptanmıştır.

Erişti vd., (2018) hazırlık sınıfında İngilizce ders veren öğretim elemanlarının uluslararası öğrencileri ile öğretim sürecinde karşılaştıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin önerileri amaçlayan çalışma 26 öğretim elemanı ile görüşülerek elde edilen verilerden çıkarılan nitel araştırmadır. Araştırma bulgularına göre yazma becerisi, konuşma becerisi, sınıf yönetimi, ölçme değerlendirme sorunları, okuma becerisi ve dinleme becerisi alanlarında sorun yaşadıkları belirtilmiştir. Öğrencilerin

yükseköğretim eğitimi öncesi farklı alfabelerle eğitim almalarına dayalı sorunlar, telaffuz sorunları, devamsızlık ve disiplin sorunlarının da yaşandığı belirtilmiştir.

Gerek yurt içinde gerekse de yurt dışında uluslararası öğrencileri konu edinen çalışmalarda sonuçlara baktığımızda, öğrencilerin kültürel ve sosyal uyum, dil öğrenme güçlükleri, akademik adaptasyon, ayrımcılığa tabi tutulma, iletişim zorlukları gibi zorluklarla karşılaştıkları görülmektedir. Çalışmalarda elde edilen sonuçlarda az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelerdeki öğrencilerin gelişmiş ülkeleri tercih ettikleri görülmektedir. Öğrencilerin kendi ülkelerindeki eğitimi yeterli görmedikleri, daha nitelikli bir eğitim düşüncesi ile yurt dışını tercih etmeleri ve uluslararası geçerliliği olan dillerde eğitim almak istedikleri görülmektedir. Ayrıca yükseköğretim alanında uluslararasılaşma konusunun sadece gelişmiş ülkelerin gündemi olmadığı gelişmekte olan tüm ülkelerin gündemi olduğu da görülmektedir. Türkiye yükseköğretim sisteminde uluslararasılaşma bağlamında öğrenci ve akademisyen hareketliliğinde artış olduğunu ve bu alanda hatırı sayılır çalışmaların yapıldığı görülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

3.1. Araştırma Deseni

Uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye’yi tercih nedenleri ile beklentilerinin karşılanma düzeyini incelemeyi amaçlayan bu araştırmadır. Nitel araştırma, sosyal olay ve olguların nedenlerinin, sonuçlarının veya detaylarının açıklanmasını sağlayan (Baltacı, 2017: 1) ve incelediği probleme ilişkin sorgulayıcı, yorumlayıcı ve problemin doğal ortamındaki biçimini anlama uğraşı içinde olan bir yöntemdir (Lincoln ve Denzin, 1994).

Araştırma Yin’in (1994) belirttiği nitel desenlerinden biri olan keşfedici durum çalışması desenine göre çalışılmıştır. Keşfedici durum çalışması araştırmacının odak noktası doğrultusunda topladığı verinin içerisinde araştırılan olguyu keşfetmek için kullanılmaktadır. Sonucunda ise gelecek çalışmalar için durumla ilgili hipotezler geliştirilmekte ve öneriler getirilmektedir. Pilot çalışma ise keşfedici durum çalışmasında prosedürlerin çalışıp çalışmadığı konusunda fikir sağlamaktadır (Zainal, 2007). Durum deseni, belirli bir zamanda ve mekânda gerçekleşmiş olay veya olguları derinlemesine irdelemeyi sağlar. Durum çalışmaları gerçekte ortamda neler olduğuna bakma, sistematik bir biçimde verileri toplama, analiz etme ve sonuçları ortaya koyma yoludur. Ortaya çıkan ürün ise, olayın niçin o şekilde olduğunun ve gelecek araştırmalar için daha detaylı olarak nelere odaklanman gerektiğinin anlaşılmasıdır (Davey, 1991; Akt.: Aytaçlı 2012: 3). Yin (2006) durum çalışması deseninin vakaya ilişkin ilk elden bilgilerle değerlendirme yapmayı sağlaması açısından önemli olduğunu söyler (Selvitopu, 2016: 60).

Bu araştırmada Türkiye’de eğitim gören uluslararası yükseköğretim öğrencilerine ‘‘Neden?’’ soruları çerçevesinde problem durumuna açıklık geliştirilmeye çalışılmıştır. Çalışma grubundaki bu öğrencilerin neden Türkiye’yi tercih ettikleri kapsamlı bir şekilde irdelenmeye çalışılmış, aynı şekilde beklentileri ve memnuniyetleri de öğrenilmeye çalışılmıştır. Diğer taraftan Türkiye’nin uluslararasılaşma alanında elde ettiği kazanımlar da bu çalışmanın boyutlarındandır.

Sonuç olarak araştırma, uluslararası öğrencilerin; Türkiye’deki üniversiteleri tercih nedenleri, beklentileri, memnuniyetleri, Türkiye’ye gelmeden önce ve geldikten sonra Türkiye hakkındaki düşüncelerinde bir değişiklik olup olmadığı, Türkiye’deki yükseköğretim deneyimlerinin kendilerine ve ülkelerine sağladığı katkılar, Türkiye’deki üniversiteleri başkalarına tavsiye etme konusunda ne düşündükleri, Türkiye’de yaşadıkları sorunlar ve Türkiye’nin yükseköğretimde uluslararasılaşma alanında elde ettiği kazanımlar nitel araştırma deseni olan durum çalışması deseninde incelenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’deki özel ve devlet üniversitelerinde 2019-2020 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde eğitim öğretime devam eden 25 uluslararası öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan 25 uluslararası öğrenci, amaçlı örneklem yöntemlerinden olan maksimum çeşitlilik yöntemine göre seçilmiştir. Maksimum çeşitlilik örneklemede örneklem, problemle ilgili olan ve kendi içinde benzeşik, değişken ve farklı durumlardan oluşacak şekilde belirlenmektedir (Grix, 2010’dan akt., Baltacı 2018: 249).

Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğü belirlenirken verilerde yeni bilgiler almamaya ve veriler tekrarlanmaya başladığında örneklem alma işleminin son bulması gerekir (Keser Özmantar, 2018:105). Bu çerçevede araştırmanın çalışma grubu 25 öğrenciyle sınırlandırılmıştır. Amaçlı örneklem yöntemi ile seçilen uluslararası öğrencilerin demografik bilgileri Tablo 3.1’de belirtilmiştir.

Tablo 3.1: Araştırmaya Katılan Uluslararası Öğrencilere Ait Kişisel Veriler

Katılımcılar	Cinsiyet	Geldikleri Ülkeler	Öğrenim Düzeyi	Üniversitelerin Bulunduğu İl/Bölge	Türkiye’de Bulunma Süreleri (yıl)
Ö1	Erkek	Nijer	Doktora	Ankara	5
Ö2	Erkek	Nijer	Doktora	Ankara	3
Ö3	Erkek	Bangladeş	Doktora	İstanbul-1	3
Ö4	Erkek	Etiyopya	Yüksek Lisans	İstanbul-4	7
Ö5	Erkek	Azerbaycan	Yüksek Lisans	İstanbul-3	5
Ö6	Erkek	Makedonya	Yüksek Lisans	İstanbul-5	7
Ö7	Erkek	Afganistan	Doktora	İstanbul-2	10
Ö8	Erkek	Irak	Lisans	Batı Karadeniz	7
Ö9	Erkek	İran	Lisans	İstanbul-3	5
Ö10	Erkek	Gana Cumhuriyeti	Yüksek Lisans	İstanbul-5	13
Ö11	Erkek	Gürcistan	Lisans	İstanbul-3	1
Ö12	Erkek	Suriye	Lisans	İstanbul-7	6
Ö13	Erkek	Bosna Hersek	Lisans	İstanbul-2	5
Ö14	Erkek	Azerbaycan	Lisans	İstanbul-2	6
Ö15	Erkek	Mısır	Lisans	İstanbul-4	3
Ö16	Erkek	Yunanistan	Yüksek Lisans	İstanbul-2	6
Ö17	Erkek	Nepal	Yüksek Lisans	İstanbul-8	4
Ö18	Erkek	Gine Cumhuriyeti	Lisans	İstanbul-7	3
Ö19	Kadın	Bosna Hersek	Yüksek Lisans	İstanbul-9	3
Ö20	Kadın	Endonezya	Doktora	İstanbul-1	8
Ö21	Kadın	Bangladeş	Yüksek Lisans	İstanbul-2	7
Ö22	Kadın	Gürcistan	Lisans	İstanbul-9	4
Ö23	Kadın	Tunus	Yüksek Lisans	İstanbul-6	6
Ö24	Kadın	Afganistan	Lisans	Konya	2
Ö25	Kadın	Moritanya	Lisans	İç Anadolu	2

Tablo 3.1’de belirtildiği gibi araştırmaya katılan 25 öğrencinin 7’si kadın, 18’i erkektir. Öğrencilerin 11’i lisans, 9’ü yüksek lisans ve 5’i doktora öğrencisidir. Öğrencilerin eğitim gördükleri 13 farklı üniversite, beş farklı il/bölgemizde bulunmaktadır. Öğrencilerin Türkiye’de bulunma süreleri 1 ile 13 yıl arasında değişmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 19 farklı ülkeden geldikleri görülmektedir. Ülkelerin coğrafi dağılımı Asya, Ortadoğu, Balkanlar ve Afrika olmak üzere dört bölgedir.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak, yarı yapılandırılmış mülakat tekniği kullanılmıştır. Araştırmada kullanılan görüşme formu uzman görüşü alınarak hazırlanmıştır. Görüşme formu araştırmanın alt problemlerine cevap bulabilmek amacıyla 12 sorudan oluşmaktadır. Sorular, görüşme esnasında nitel araştırma yönteminin vazgeçilmezi olan ek sorularla desteklenmiştir. Görüşme formu EK-1’de belirtilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Araştırmaya ilişkin veriler, araştırmacı tarafından Türkiye’deki özel ve devlet üniversitelerinde 2019-2020 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde eğitim almakta olan, 19 farklı ülkeden gelen 25 uluslararası öğrenci ile birebir görüşmelerle, salgın dönemi izolasyon kuralları çerçevesinde görüntülü kayıt tekniği kullanarak yapılan görüşmeler ve telefonla irtibat kurularak veriler toplanmıştır. Bu öğrencilerden 2 kişi ile randevulara belirlenen saatlerde yüz yüze görüşme yapılarak ses kaydı alınmıştır. Öğrencilerin 18 ile görüntülü iletişim kurulup görüşmeler kayıt altına alınmıştır. Öğrencilerden 5’nin talebi üzerine telefonda görüşme gerçekleştirilmiş olup görüşmede notlar alınmıştır. Görüşme öncesinde araştırmacı, öğrencilere çalışma ile ilgili detaylı bilgi vermiş olup, görüşmelerde elde edilecek verilerin bilimsel bir araştırmada kullanılacağı ve öğrencilerin isimlerinin hiçbir şekilde açıklanmayacağı belirtilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Araştırmanın alt problemleri olan; uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki üniversiteleri tercih etme sebeplerine ilişkin görüşlerine, Türkiye dışında alternatif ülke tercihlerine ilişkin görüşlerine, uluslararası öğrencilerin beklentilerine ilişkin görüşlerine, uluslararası öğrencilerin Türkiye ile ilgili memnuniyetlerine ilişkin görüşlerine, uluslararası öğrencilerin Türkiye’de karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerine, uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki yükseköğretim deneyimlerinin kendilerine ve ülkelerine sağlayacağı katkı konusundaki düşüncelerine ilişkin görüşlerine, uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki üniversiteleri başkalarına tavsiye etme konusundaki düşüncelerine ilişkin görüşlerine ve uluslararası öğrencilerin Türkiye’de edindikleri iyi örneklerle ilişkin görüşlerine cevap bulmak için araştırmacı tarafından hazırlanan ve geliştirilen sorularla yüz yüze, görüntülü ve telefon aracılığıyla

gerçekleştirilen birebir görüşmelerde elde edilen veriler kayıtlar ve not tutularak yazıya dökülmüştür. Bu veriler içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Yıldırım ve Şimşek (2006) içerik analizini birbirine benzeyen verileri belirli temalar ve kavramlar çerçevesinde bir araya getirerek anlaşılır bir şekilde düzenleyip yorumlamak olarak tarif eder.

Araştırmada kullanılan görüşme formları f1, f2, f3... olarak kodlanmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler için Ö1, Ö2, Ö3... Ö25 kodları kullanılmıştır.

Öğrencilerden elde edilen bulgular üç ana tema ile gruplandırılıp içerik analizi yöntemi ile toplamda 11 ana başlıkta açıklanmaya çalışılmış ve elde edilen bilgiler yorumlanmıştır. Bu temalar “*Tercih, Beklentiler ve Memnuniyet*” ana başlıklarında izah edilmeye çalışılmıştır. *Tercih* teması altında uluslararası öğrencilerin; Yurt Dışı Eğitim Tercihleri, Türkiye Hakkında Ön Bilgileri, Türkiye Seçimleri, Türkiye Dışı Alternatifleri ve Bilgi Edinme Kaynakları anlatılmaya çalışılmıştır. *Beklentiler* teması altında uluslararası öğrencilerin; Beklentilerinin Karşılanması, Eğitim Çıktıları ve Eğitimlerinin Çalışma Hayatına Katkısı anlatılmıştır. *Memnuniyet* teması altında uluslararası öğrencilerin; Eğitimden Memnuniyetleri, Yaşadıkları Problemler ve Edindikleri İyi Örnekler anlatılmıştır.

3.6. İnandırıcılık

Bu araştırmamız nitel araştırma desenlerinden biri olan durum çalışması desenine göre çalışılmıştır. Bütün araştırmalarda olduğu gibi geçerlilik, güvenilirlik belli bir düzeyde beklenmektedir. Nitel çalışmalarda inandırıcılık önemli bir ölçüt olarak kabul edilir. Guba ve Lincoln nitel araştırmalarda geçerlik- güvenilirlikten ziyade inandırıcılık (trustworthiness) olması gerektiğine dikkat çekmiş ve bazı kriterler belirlemiştir (Houser, 2015; Merriam, 2013; Whitemore, Chase ve Mandle, 2001’ten akt., Başkale 2016:23). Guba ve Lincoln (1982) inandırıcılık için kriterleri inanılrlık, güvenilebilirlik, onaylanabilirlik ve aktarılablirlik olmak üzere dört ana başlık altında toplanmıştır (A.g.e.: 23)

Araştırmanın inanılrlığını kanıtlamak amacıyla katılımcılar gönüllülük esasına göre seçilmişlerdir. Çalışma grubunun her bireyine yeteri kadar zaman ayrılarak ve sohbet edilerek ön yargılarının azaltılması sağlanmıştır. Ön yargılardan arınmalarına yönelik ortam oluşturularak objektif davranılmış, görüşme esnasında öğrencilerin etkilenmesine, yönlendirilmesine fırsat verilmemiştir. Çalışma grubu öğrencilerinden

elde edilen görüşme metinleri katılımcılara teyit ettirilerek yanlış anlaşılmanın önüne geçilmiştir. Görüşme soruları için uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuştur. Araştırmanın güvenilebilirliğini kanıtlamak amacıyla uzman kişilerin görüşlerine başvurulmuş, uzun zaman uluslararası öğrencilerle ilgilenen ve öğrencileri gözlemleyen derneklerin yöneticileri ile görüşme soruları müzakere edilmiş ve elde edilen verilerin doğruluğu test edilmiştir. Kapsamlı bir literatür taraması yapılarak elde edilen sonuçlar karşılaştırılmıştır. Şekillerin çizimi için gerekli olan veriler YÖK ve OECD kaynaklarında elde edilmiştir.

Araştırmanın onaylanabilirliğini kanıtlamak amacıyla çalışma grubu öğrencilerine yönelmek için açık uçlu sorular araştırmacı tarafından hazırlanarak pilot birkaç öğrenci ile görüşmeler yapılarak araştırmanın amacına uygunluğu denenmiştir. Görüşme formunda yer alan sorular görüşme sırasında ifade edilecek şekilde hazırlanmış. Görüşme esnasında ‘‘Neden?’’ ve ‘‘Nasıl?’’ soruları ile öğrencilerin açıklamaları detaylandırılmaları sağlanmıştır. Katılımcılardan elde edilen ham veriler tercih, beklentiler ve memnuniyet olmak üzere üç ana temada toplanarak içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Elde edilen veriler belirtilen üç ana tema etrafında detaylandırılarak sonuçlar elde edilmiştir.

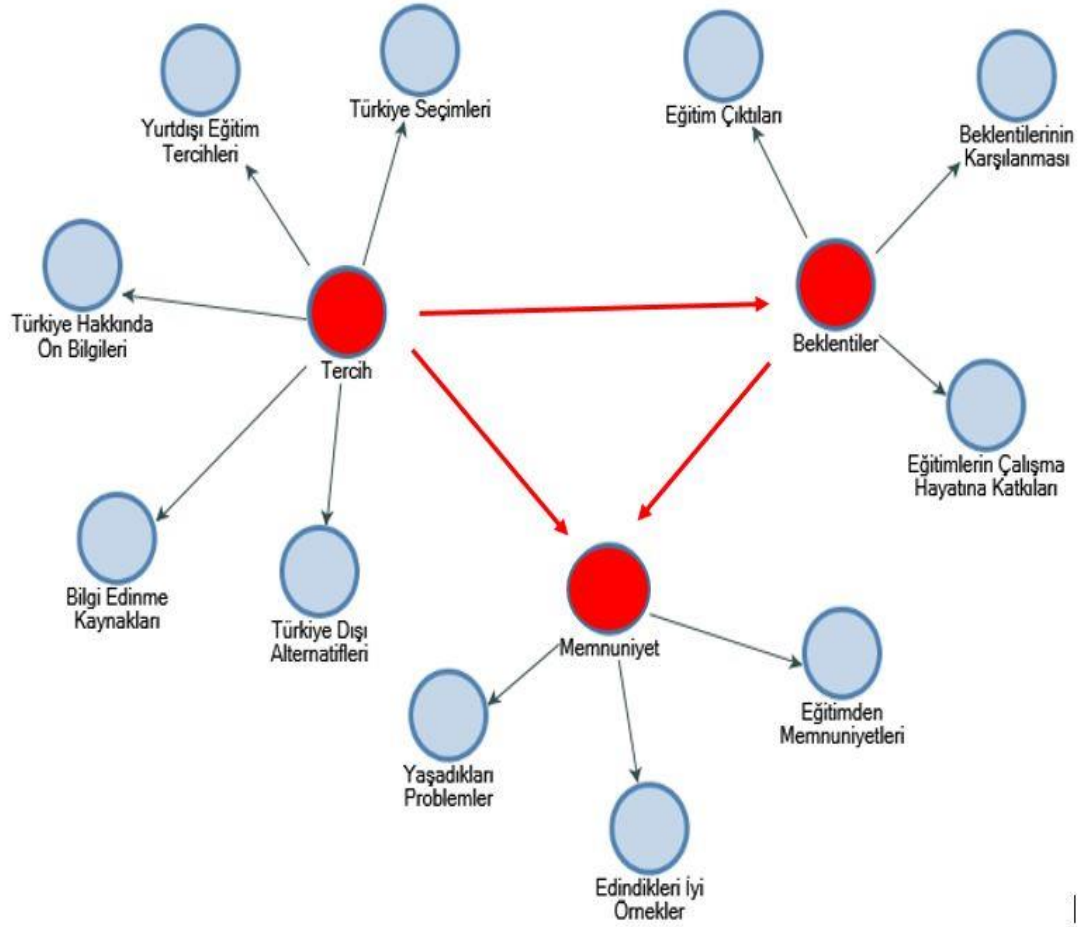
Araştırmanın aktarılabilirliğini kanıtlamak amacıyla araştırmaya katılan 25 uluslararası öğrenci, amaçlı örneklem yöntemlerinden olan maksimum çeşitlilik yöntemine göre seçilmiştir. Nitel araştırmalarda örneklem büyüklüğü belirlenirken verilerde yeni bilgiler almamaya ve veriler tekrarlanmaya başladığında örneklem alma işleminin son bulması gerekir (Keser Özmantar, 2018:105). Bu çerçevede araştırmanın çalışma grubu 25 öğrenciyle sınırlandırılmıştır. Katılımcı öğrenciler 1-13 yıl arasında Türkiye’de bulunan ve yükseköğretim hayatlarına devam eden öğrencilerden seçilmişlerdir. Çalışma grubundaki öğrencilere araştırmanın kapsamı, aşamaları hakkında detaylı bilgi verilmiştir. Ayrıca araştırmada elde edilen verilerde öğrencilerin ifadeleri doğrudan alıntılanarak eklenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın problemi olan uluslararası yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye’deki üniversiteleri tercih nedenlerinin doğru tespit edilerek, beklentilerin karşılanma düzeylerinin saptanmasına ilişkin katılımcılarla görüşme sonunda elde edilen verilerin içerik analizine yer verilmiştir. Araştırmaya ilişkin veriler, araştırmacı tarafından Türkiye’deki özel ve devlet üniversitelerinde 2019-2020 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde eğitim almakta olan, 19 farklı ülkeden gelen 25 uluslararası öğrenci ile birebir görüşmelerle, görüntülü kayıt tekniği kullanarak yapılan görüşmeler ve telefonla irtibat kurularak veriler toplanmıştır. Çalışma grubu öğrencileri 13 ayrı üniversite ve 5 ayrı ilde eğitimlerini sürdürmektedirler. Araştırmanın alt problemlerine cevaplar aranarak: Uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki üniversiteleri tercih etme sebeplerine ilişkin görüşlerine yönelik bulgular, Türkiye dışında alternatif ülke tercihlerine ilişkin görüşlerine yönelik bulgular, uluslararası öğrencilerin beklentilerine ilişkin görüşlerine yönelik bulgular, uluslararası öğrencilerin Türkiye ile ilgili memnuniyetlerine ilişkin görüşlerine yönelik bulgular, uluslararası öğrencilerin Türkiye’de karşılaştıkları sorunlara ilişkin görüşlerine yönelik bulgular, uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki yükseköğretim deneyimlerinin kendilerine ve ülkelerine sağlayacağı katkı konusundaki düşüncelerine ilişkin görüşlerine yönelik bulgular, uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki üniversiteleri başkalarına tavsiye etme konusundaki düşüncelerine ilişkin görüşlerine yönelik bulgular ve uluslararası öğrencilerin Türkiye’de edindikleri iyi örneklerle ilişkin görüşlerine yönelik bulgular irdelenmiştir. Öğrencilere yöneltilen sorular esnek tutularak görüşmenin seyrine göre yeni sorularla desteklenerek öğrencilerden görüşler alınmıştır.

Çalışmaya katılan uluslararası öğrencilerin görüşmelerinden elde edilen veriler analiz edilerek 3 temada toplanmıştır. Bu temalar “*Tercih, Beklentiler ve Memnuniyet*” ana başlıklarında izah edilmeye çalışılmıştır. Temalar Şekil 4.1’de belirtilmiştir. Temaların alt başlıkları belirlenmiş olup öğrencilerin görüşleri analiz edilmiştir. Ayrıca temaların birbirleri ile olan ilişkileri de belirtilmiştir. Farklı sorulara verilen cevapların birbirleri ile olan ilişkileri temalara yansıtılmıştır.

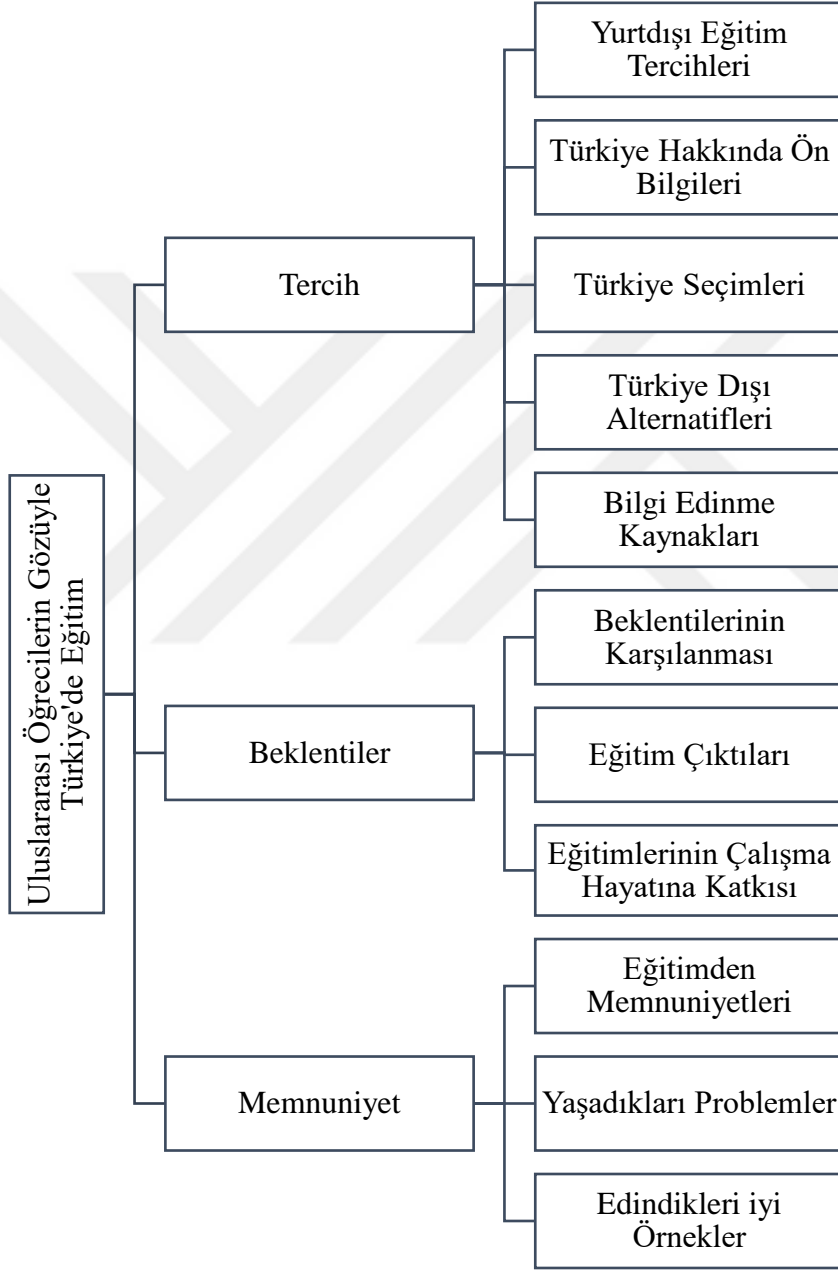

Şekil 4.1: Uluslararası Öğrencilerin Türk Yükseköğretime İlişkin Görüşlerine Ait Temalar

Uluslararası öğrencilerin Yurt dışı tercihleri, Türkiye tercihleri, Türkiye’den beklentileri, Türkiye ve eğitim programlarında memnuniyetleri hakkında görüşleri analiz edilerek Türk yükseköğretime ilişkin görüşleri ortaya konmuştur. Elde edilen bulgular çerçevesinde öğrencilerin görüşleri yorumlanarak sonuçlar elde edilmiştir. Farklı sorulara verilen cevaplardan elde edilen veriler analiz edilerek temalara işlenmiş olup ve birbirleri ile olan ilişkileri belirtilmiştir.

Şekil 4.1’de görüldüğü gibi *Tercih* teması altında uluslararası öğrencilerin; Yurt Dışı Eğitim Tercihleri, Türkiye Hakkında Ön Bilgileri, Türkiye Seçimleri, Türkiye Dışı Alternatifleri ve Bilgi Edinme Kaynakları anlatılmaya çalışılmıştır. *Beklentiler* teması

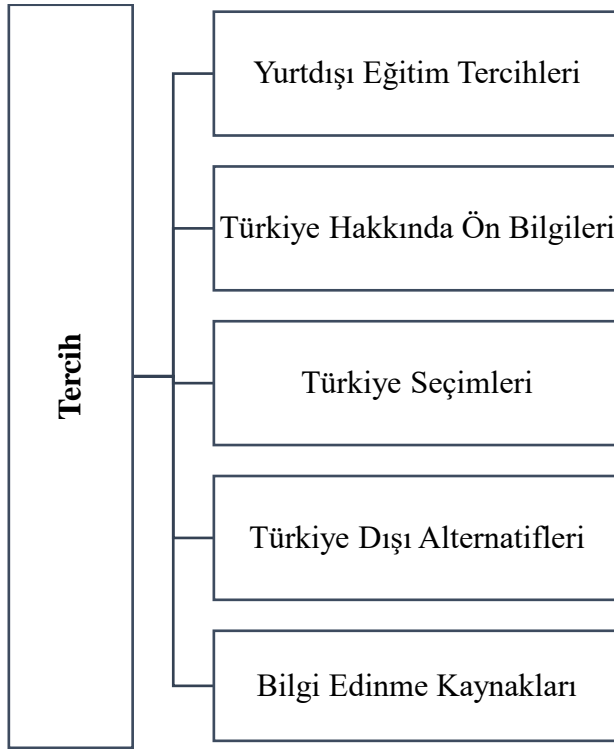
altında uluslararası öğrencilerin; Beklentilerinin Karşılanması, Eğitim Çıktıları ve Eğitimlerinin Çalışma Hayatına Katkısı anlatılmıştır. *Memnuniyet* teması altında uluslararası öğrencilerin; Eğitimden Memnuniyetleri, Yaşadıkları Problemler ve Edindikleri İyi Örnekler anlatılmıştır.

Şekil 4.2: Uluslararası Öğrencilerin Türkiye’de Yükseköğretime İlişkin Görüşlerine Ait Temaların İlişkisi

4.1. Tercih

Katılımcılardan toplanan veriler değerlendirilerek Tercih Temasına İlişkin Bulgular “Yurtdışı Eğitim Tercihleri, Türkiye Hakkında Ön Bilgileri, Türkiye Seçimleri, Türkiye Dışı Alternatifleri ve Bilgi Edinme Kaynakları” alt temaları altında incelenmiştir. Uluslararası öğrencilerin tercihlerine yönelik görüşleri şekil 11’de belirtilmiştir.

Şekil 4.3: Uluslararası Öğrencilerin Tercihlerine Yönelik Görüşleri

4.1.1. Yurtdışı Eğitim Tercihleri

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilere “neden başka bir ülkede yükseköğrenim görme ihtiyacı hissettikleri” sorusuna katılımcıların büyük bölümünün “*Nitelikli eğitim alma (f=16)*” cevabını verdikleri görülmüştür.

“Ülkemin dışında eğitim almamın sebebi ülkemde yükseköğretim düzeyinde eğitimin yetersiz olması, eğitim imkânların kısıtlı ve yetersiz olması ve yükseköğretimin pahalı olmasında kaynaklanmaktadır.” (Ö 10)

“Türkiye’deki eğitimin ülkemizdeki eğitimden daha kaliteli olduğunu düşünüyorum. Daha iyi bir eğitim almak için yurtdışında okumayı tercih ettim.” (Ö 13)

“Ülkemin üniversite eğitim kalitesinin çok fazla gelişmediğini düşünüyorum ve bizim ülkemizde yurt dışında okumuş insanlara daha fazla değer verildiği için farklı ve eğitim anlamında gelişmiş bir ülkede okumak istedim.” (Ö 14)

“Lisans eğitimini de yurtdışında aldığım için yurtdışında öğrenebileceğim şeylerin üniversite eğitimden daha fazla olduğunu biliyordum. Son zamanlarda Türkiye bir eğitim merkezine dönüştü, eğitim alanında kalitesini çok yükseltti, cazip bir ülke oldu.” (Ö 17)

“Eğitim alanında gelişmiş ve kalitesini ispat etmiş bir ülkede okumak istedim.” (Ö 18)

“Kısa sürede eğitimi almak, kaliteli bir eğitim almak ve biyoloji öğrencisi olarak güzel bir laboratuvarında araştırma yapmak için farklı bir ülkeyi tercih ettim.” (Ö 2)

“Ülkemizde yurtdışında öğrenci olmak çok talep edilen bir konudur. Eğitim alanında gelişmiş ülkeler tercih edilir genellikle.” (Ö 3)

“Ülkemizdeki eğitim kalitesi ve imkânlar yetersizdir. Yurt dışında gelişmiş bir yerde iyi bir eğitim almak ülkemizde yaygın olan düşüncedir. Uluslararası öğrenci olmak prestijli bir konudur.” (Ö 4)

“Farklı bir ülkede eğitim görmek kendimi geliştirmek açısından önemliydi. Bu ülkenin Türkiye olması da Anavatanım olmasından kaynaklanmaktadır.” (Ö 6)

“Ülkeme dönme şansım olmadığı gibi eğitim kalitesi de yeterli düzeyde olmadığı için başka bir ülkede yükseköğretim eğitim almaya mecburdum.” (Ö 8)

Katılımcıların aynı soruya nitelikli eğitim alma ihtiyacı dışında; farklı deneyimler edinme isteği (f=5), burs kazanmış olmak (f=4), siyasi sebepler (f=4), Türkiye sevgisi (f=4), kolay iş bulma (f=3) ve ülkesinde alanında lisansüstü programların olmaması (f=3)” cevaplarını verdikleri görülmüştür.

“...başka bir ülkeye gidince farklı deneyimler kazanmış oluyorum ve bunun benim akademik hayatıma büyük katkı sağlayacağını düşünüyorum.” (Ö 1)

“Üniversite eğitimimi gelişmiş bir ülkede almak ve bu şekilde farklı tecrübe ve deneyimler edinerek kendimi geliştirmek.” (Ö 7)

“Türkiye’ye gelmem konusunda en büyük etken ise YTB’nin (Yurt Dışı Türkler ve Akraba Topluluğu Başkanlığının) Türkiye Bursunu kazanmamdır.” (Ö 21)

“Üniversitenin sağladığı burs imkânı da İstanbul’a gelmemdeki en büyük etken oldu.” (Ö 6)

“Ben sadece eğitim için ülkemden çıkmadım. Daha doğrusu çımamın temel sebebi eğitim değildi. Ülkedeki yaşanan savaşlar ve artan zorluklar nedeniyle Suriye’de sadece eğitime değil yaşamaya bile fırsat azalıyordu. Kamışlı şehirden, Türkiye’ye göç etmeden önce Suriye sınırları içerisinde başka bir şehre göç ettim. Göç ettiğim şehir de Türkiye sınırlarındaydı tam benim şehrim Kamışlı gibi kardeş şehir. 2013’ün son aylarında IŞİD (terör örgütü) baskısı altında kaldığımız için Akçakale’den Türkiye’ye geldik ve oradan hemen İstanbul’a.” (Ö 12)

“Siyasi sebeplerden dolayı ailecek yurtdışında yaşamak durumunda olduğumuz için kendi ülkemde eğitim almıyorum. Şu an Türkiye’de bulunmamın sebebi, başka bir ülkede yükseköğretim eğitimi almak değil ancak doğal olarak uluslararası öğrenci statüsündeyim.” (Ö 9)

“En büyük sebebi iç karışıklıklar, çünkü benim ülkemde kız çocukları istedikleri gibi her yerde eğitim göremezler.” (Ö 24)

“Türkiye’yi çok sevdiğim için derin sevgi besliyorum, Türkiye’yi kendi ülkem gibi görüyorum aynı şekilde ülkemizin geneli benim gibi düşünüyor bu konuda. Kültürel olarak yakınlığımızın olduğu bir ülkedir.” (Ö 5)

“Aslında benim yurt dışında okuma hayalim ve düşüncem hiç yoktu. Yurt dışına çıkmamın temel sebebi Türkiye gibi bir ülkenin olmasıdır. Türkiye hakkında çok bilgiye sahip olmamakla birlikte; Türkiye’nin misafirperver, uluslararası öğrencilere kapılarını açan, yardımsever ve Müslümanlara yardım eden bir ülke olduğunu biliyordum.” (Ö 21)

“Eğitim hayatı sonrası daha rahat iş bulacağımı düşündüğüm için yurt dışında öğrenci olmayı tercih ettim.” (Ö 4)

“Mezun olduktan sonra rahat iş bulacağımı düşündüğüm için yurtdışında okumayı tercih ettim.” (Ö 5)

“Ülkemdeki üniversitelerde okuduğum eğitim programları alanında bölüm olmadığı için doktora eğitimi için ülkem dışında eğitim başka bir ülke tercih ettim.” (Ö 1)

“Gürcistan’da Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi alanında üniversiteler henüz program geliştirmemiştir. Bu alanlarda üniversiteleri gelişmiş olan Türkiye’yi seçtim.” (Ö 11)

Uluslararası Öğrencilerin başka bir ülkede yükseköğrenim görme ihtiyaçlarına dair görüşlerine baktığımızda; nitelikli eğitim alma, Türkiye Burslarından yararlanma, kendi ülkesindeki eğitimi yetersiz görme, farklı kültürleri tanıma, farklı deneyimler edinme, ülkelerindeki siyasi belirsizlik ve iç karışıklığa bağlı olarak yurt dışı eğitim arayışlarına yönelme, Türkiye’ye karşı sevgi besleme, yurt dışında okumanın

avantajlarından yararlanma, kolay iş bulma, ülkesindeki lisansüstü programlarının yetersizliği gibi sebeplerin olduğu sonuçları görülmüştür.

4.1.2. Türkiye Hakkında Ön Bilgi

Katılımcı öğrenciler gelmeden önce Türkiye hakkında bilgilere hangi yollarla sahip oldukları sorusuna; İnternette (f=6), *Türkiye’de okumuş arkadaşlarımdan* (f=6) *TV dizi ve filmlerinden* (f=5) ve *Maarif Vakfı okulları aracılığıyla* (f=3) cevaplarını vermişlerdir. Katılımcılardan 4’ünün gelmeden önce Türkiye hakkında herhangi bir bilgiye sahip olmadıklarını belirtmiş olmaları da dikkat çekicidir.

“...sosyal medyada araştırma yaparak kolayca buradaki şartlar ve fırsatlar hakkında bilgi alabildim.” (Ö 14)

“Bu bilgileri yabancı haber sitelerinden ve internet platformundan öğrendim.” (Ö 4)

“Yakın arkadaşlarımdan Türkiye hakkındaki bilgileri ve tecrübelerini duyduktan sonra burada okumayı tercih ettim.” (Ö 13)

“Arkadaş çevremden bazıları Türkiye’ye eğitim amaçlı gelmişlerdi. O arkadaşlarımdan bilgi almaya çalışmışım. Türkiye de eğitim almayı bana tavsiye etmişlerdi.” (Ö 18)

“Biz evimizde sürekli Türkçe televizyon seyrediyoruz. Dolayısı ile Türkiye’nin coğrafi, demografik, tarihsel ve kültürel her türlü bilgi birikimine sahip olduğumu söyleyebilirim.” (Ö 16)

“Türkiye hakkındaki bilgilere Türk dizilerden ve televizyonlarından ulaşıyoruz ülkemizde.” (Ö 25)

“Ramazan ve Kurban çalışmalarında ülkemize gelen Türk sivil toplum kuruluşlarını biliyordum. Türkiye Maarif Vakfının okullarından biliyorum. Maarif okulu ülkemizde çok çok kaliteli bir okul olduğu için Türkiye’yi tercih ettim.” (Ö 2)

“Ben Türkiye’yi Maarif vakfı lisesinden mezun olduğum için hocalarımızdan duydum ve öğrendim.” (Ö 24)

“Doğru söylemek gerekirse benim Türkiye’ye gelmeden önce Türkiye hakkında hiçbir bilgim yoktu.” (Ö 10)

“Türkiye’ye gelmeden önce Türkiye hakkında neredeyse bilgim yoktu. Galiba yaşımdan kaynaklı bir durum.” (Ö 12)

Katılımcı öğrencilerin Türkiye hakkında en çok Türkiye’nin *Osmanlı mirası* (f=7) olduğu yönünde bir bilgi birikiminde olduklarını belirtmeleri dikkat çekicidir.

“Türkiye 600 yıl İslam Halifeliğinin merkezi olmuştur, Osmanlı Devleti gibi güçlü bir tarihe sahiptir.” (Ö 12)

“Türkiye Osmanlı İmparatorluğunun devamı olan bir ülkedir. Osmanlı tüm İslam alemine çok iyi hizmetlerin yanı sıra Müslümanların şanını da yüceltti. Tarihi kitaplardan okuduğumuz bilgiler bunlar. Şimdi Türkiye İslam alemine hizmet etmektedir. Günümüzde de mazlumların sesi olarak biliniyor Türkiye.” (Ö 17)

“Türkiye Büyük Osmanlı imparatorluğunun devamı niteliğinde olduğu için İslam dünyasına çok miraslar bırakmıştır.” (Ö 20)

“Uzun zaman Osmanlı Tarihi okudum. Müslüman devletlerini 600 yıl temsil etmiş bir ülkedir Osmanlı. Türkiye ehli sünnet mezhebine mensup bir ülke olduğu için tercih edilme sebeplerimden biridir.” (Ö 3)

“Tarih kitaplarından öğrendiğim, Türkiye Osmanlı'nın Devleti'nin devamı niteliğinde olan bir ülkedir.” (Ö 5)

Katılımcıların görüşlerinde görüldüğü gibi uluslararası öğrencilerin Türkiye hakkındaki ön bilgileri internet ortamından, Türkiye’de eğitim gören veya görmüş arkadaşlarından, Türk dizi ve filmlerinden, Türkiye’nin tarihini anlatan kaynaklardan ve Türkiye adına yurt dışında eğitim faaliyetleri yürüten Türkiye Maarif Vakfı’nın eğitim kurumlarının çalışanlarından edindikleri sonucuna varılmıştır.

4.1.3. Türkiye Seçimleri

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilere “eğitim almak için Türkiye’yi tercih etme sebepleri” sorulduğunda katılımcıların büyük bölümünün “*Türkiye’nin Müslüman bir ülke olması (f=15)*” ve “*Türkiye’de kaliteli bir eğitim alabilme olanağı (f=14)*” cevabını verdikleri görülmüştür.

“Türkiye Müslüman bir ülkedir, inancımı daha rahat yaşayabilmek için tercih ettim.” (Ö 1)

“Türkiye’nin Müslüman bir ülke olması, Türk halkının misafirperver olması, dini inançlarımı rahat bir şekilde yerine getirecek olmanın verdiği olumlu düşünce, tercihlerimi şekillendirdi.” (Ö 13)

“Müslüman bir ülkede bir kadın olarak okumak için güvenli bir ortamın olması.” (Ö 14)

“Türkiye güzel bir ülke, bir de bir Müslüman bir ülke olduğu için ibadetlerimi hiç problem yaşamadan yerine getirebiliyorum.” (Ö 2)

“Öncelikle Müslüman bir ülke olması, her yerde ezan seslerinin duyulması, dinimi rahat yaşayabileceğim bir ülke olması.” (Ö 18)

“Türkiye’yi tercih etmemin ana sebebi eğitim ve öğretim imkânlarının ülkemize nazaran daha çok gelişmiş olmasındandır.” (Ö 10)

“Eğitim alanında da gelişmiş olduğu için Türkiye’de öğrenci olmayı tercih ettim.” (Ö 15)

“Türkiye’nin eğitim kalitesinin çok gelişmiş olduğunu biliyorum iyi eğitim almak için.” (Ö 18)

“Eğitim sisteminin ülkemdeki eğitim sistemine göre gelişmiş olması, köklü üniversitelere sahip bir ülke olması, eğitim ve araştırma için müsait ortamın olması.” (Ö 7)

Katılımcıların aynı soruya; “Türkiye sevgisi ve kültürel yakınlık (f=9), dil kolaylığı (f=5) ve burs kazanmış olmak (f=3)” cevaplarını da verdikleri görülmüştür.

“Bosna Hersek ve Türkiye’nin kardeş ülkeler olması bana ve aileme güven sağladı. İkincisi ise kültürümüzün birbirine benzemesi, alışma konusunda pek zorlanmayacağımı düşündüm.” (Ö 13)

“Türkiye’ye karşı duyduğum sevgi en önemli sebeptir diyebilirim. Türkiye’yi kendi ülkemiz gibi görüyoruz, kültürel yakınlık, Uluslararası öğrenciliğin ülkemizde kıymetli olması gibi sebepler.” (Ö 5)

“...konuşma dilinin Türkçe olması, kültürünün benim kültürüm ile aynı olması, yemekleri, insanların sıcakkanlılığı, akrabalarımın çoğunun Türkiye’de olması gibi nedenleri sıralayabilirim.” (Ö 6)

“Türkçe’nin bizim için zor olmayacağını düşünüyorduk ve öyle oldu. Kürt olduğumuz için hem gramer hem şive olarak Türkçeyi öğrenmek kolay oldu.” (Ö 12)

“Türkiye’yi tercih etmemdeki ana sebep anadilimin Türkçe olması.” (Ö 16)

“Malezya bir üniversitede yüksek lisan kazandım başladım ve Türkiye Bursunu kazanınca bırakıp Türkiye’yi tercih ettim.” (Ö 3)

“...uluslararası öğrencilere sağlanan kolaylıklar, üniversite harçlarının düşük olması ve çeşitli burs imkânlarından dolayı eğitim için tercih edilmeye değer bir ülkedir.” (Ö 9)

Katılımcıların görüşlerinde görüldüğü gibi uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih etme sebeplerine baktığımızda Müslüman bir ülke olması ve kaliteli eğitim olanakları ön plana çıkmaktadır. Kültürel yakınlık, burs imkanları, dil öğrenme kolaylığı gibi tercihlerin de ifade edildiği görülmüştür.

4.1.4. Türkiye Dışı Alternatifleri

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilere “Türkiye dışında eğitim almak için düşündükleri alternatif ülkeler” sorulduğunda katılımcıların; “İngiltere (f=6), Fransa (f=2), Almanya (f=2), Malezya (f=2), Mısır (f=2), ABD (f=1), Kanada (f=1), Hollanda (f=1), Sudan (f=1), Burkina Faso (f=1) ve Dubai (f=1)” cevabını verdikleri görülmüştür. 7 öğrenci ise eğitim almak için Türkiye dışında alternatif başka bir ülke düşünmediklerini belirtmişlerdir.

Bunun yanı sıra katılımcı öğrenciler başka bir ülkede eğitim alma isteklerine gerekçe olarak; “Daha kaliteli eğitim alma isteği (f=10), dil öğrenmek (f=4) ve daha iyi iş imkânı (f=4)” cevaplarını verdikleri görülmüştür.

“Bölümüm ile alakalı olarak Dünya ki en önemli ekonomi okullarından biri olan ‘London School of Economics’de eğitim görmek isterdim.” (Ö 16)

“Bu eğitim aldığım alanda uzman olmak için Avrupa Üniversitelerden yararlanmak gerekiyor. Çünkü daha uzun zamandır bu alanda çalışıyorlar.” (Ö 19)

“...eğitim seviyesi yüksek olan ülkeler olarak görüyorum söz konusu ülkeleri. Eğitim seviyesi yüksek olan yerlerde okumak istiyorum.” (Ö 23)

“Avrupa’nın eğitim kalitesinin daha gelişmiş olduğunu düşünüyorum.” (Ö 5)

“İngilizce dil ile eğitim almak, hem de farklı medeniyetleri yakından görmek için, en azından lisansüstü eğitim için tercih ederdim.” (Ö 7)

“...uluslararası bir dil olan İngilizce eğitim almak için.” (Ö 25)

“...daha rahat iş bulabilirim aynı zamanda arkadaşlarım var orada.” (Ö 8)

“...çalışmak için fırsat tanıyan ülkelerde okuma istiyorum.” (Ö 23)

Uluslararası öğrencilerin Türkiye dışında eğitim almak için düşündükleri alternatif ülkeler başta Avrupa ülkeleri olmak üzere; İngiltere, Fransa, Almanya, Hollanda, ABD, Kanada, Malezya, Sudan, Burkina Faso ve Dubai ülkelerinin alternatif ülkeler olduğu görülmüştür.

4.1.5. Bilgi Edinme Kaynakları

Araştırma kapsamında görüşülen öğrenciler “okudukları üniversite hakkında hangi kaynaklardan bilgi edindikleri” sorulduğunda Türkiye hakkında bilgi edindikleri

kaynaklarla benzer olarak; “İnternetten (f=14), arkadaşlarımdan (f=10), resmi kanallar ve Sivil Toplum Kuruluşlarından (f=3)” cevabını verdikleri görülmüştür.

“İnternet üzerinden araştırma yaparak üniversitem hakkında kaynaklara ulaştım.” (Ö 16)

“İnternet platformunda Türkiye Bursları hakkında ilanlar görmüştüm. Başvuru esnasında üniversiteleri araştırmıştım.” (Ö 17)

“Üniversitem İstanbul üniversitesi ve meşhur bir üniversite olduğu için araştırıp bulmam çok zor olmadı. Birinci araştırma kaynağım internet idi.” (Ö 21)

“Türkiye Burslarına başvuru sonrası ve Yabancı Öğren Sınavı’na girdikten sonra bilgi edindim. Bu bilgilere internet ortamında ulaştım.” (Ö 4)

“Türkiye hakkında bilgiye sahip hocalarım ve arkadaşlarımdan sayesinde öğrenip ona göre hazırlığımı yaptım.” (Ö 13)

“Arkadaşlarım Ankara Üniversitesinde okuyorlardı onlardan bilgi aldım.” (Ö 2)

“Babamın bir arkadaşından bilgi edinmiştik. Tavsiye üzerine geldim.” (Ö 22)

“Arkadaşlardan bilgi toplayarak bilgi edindim.” (Ö 22)

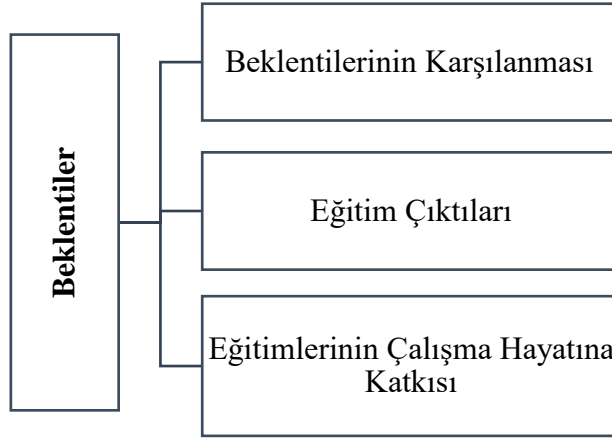
“29 Mayıs Üniversitesi’ni Türkiye’nin Üsküp Din Hizmetler Müşaviri vasıtasıyla öğrendim. Cazip burs imkanları, üniversitenin Diyanet Vakfı’na ait olması ve okuyacağım bölümün İngilizce olması beni oldukça cezbedi.” (Ö 6)

“İlk başta UDEF çatısı altında faaliyetlerini sürdüren İSUDER (İstanbul Uluslararası Öğrenci Derneği) ve Bab-ı Alem uluslararası öğrenci derneklerinden.” (Ö 12)

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de okudukları üniversite hakkında bilgi edinme kaynakları; internet ortamı, arkadaş çevresi ve kurum/kuruluşlar aracılığıyla bilgi sahibi oldukları görülmüştür.

4.2. Beklentiler

Katılımcılardan toplanan veriler değerlendirilerek beklentiler temasına ilişkin bulgular “Beklentilerinin Karşılanması, Eğitim Çıktıları ve Eğitimlerin Çalışma Hayatına Katkıları” alt temaları altında incelenmiştir. Uluslararası öğrencilerin tercihlerine beklentilerine yönelik görüşleri şekil 12’de verilmiştir.

Şekil 4.4: Uluslararası Öğrencilerin Tercihlerine Beklentilerine Yönelik Görüşleri

4.2.1. Beklentilerinin Karşılanması

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilerin “Türkiye’yi tercih etme sebebi” olarak; “Eğitimin kalitesi ($f=12$), dini gerekçeler ($f=6$), kültürel yakınlık ($f=4$), burs imkânı ($f=2$) ve iş imkânı ($f=1$)” cevaplarını verdikleri görülmüştür.

“İlahiyat alanında kendimi yetiştirmek için, eğitim kalitesinin çok iyi olduğu gerçeği.” (Ö 20)

“Kaliteli eğitim almak, ülkemdeki sorunlara çözüm bulacak eğitimi almak istedim.” (Ö 4)

“Kaliteli eğitim almak için Türkiye’nin iyi bir ülke olduğunu düşünmüştüm. Eğitime önem veren bir ailemiz var beni küçüklüğümde beni bilgilendirdiler. Türkiye’nin eğitim sistemini ailem bana anlattı.” (Ö 5)

“Çok iyi eğitim almak, kendimi geliştirmek, donanımlı biri olmak için tercih etmiştim.” (Ö 7)

“Türkiye her alanda gelişmiş bir ülke, nüfusun yüzde 90’ının İslam dinine mensup.” (Ö 11)

“Ülkemize yakın güçlü bir Müslüman ülkede yaşamak diğer bir beklentimdi, bu beklentim karşılanıyor diyebilirim.” (Ö 8)

“İlahiyat fakültesinde okumak istedim. Türkiye’nin ehli sünnet anlayışını benimsemesi ve İstanbul’a olan sevgim beklentilerimi oluşturdu.” (Ö 3)

“Türkiye’nin benim ve ailem için çok farklı bir kültürel yapıda olmayacağını düşünerek geldik. Toplumsal anlamda çok rahat ayak uyduracağımızı biliyorduk. Türkçeyi öğrenmenin kolay olacağını zor olmayacağını düşünüyorduk.” (Ö 12)

“Bosna ile Türkiye’nin kültürel anlamda yakın olmasına bağlı olarak daha rahat uyum sağlayacağımı düşündüm.” (Ö 13)

“Benim amacım burslu okumaktı. Çünkü benim maddi sıkıntılarım vardı.” (Ö 8)

“...ülkeme döndüğümde daha rahat iş bulabilmek için.” (Ö 2)

Katılımcı öğrencilerden 18’i belirttikleri beklentilerin karşılandığını belirtirken 3’ü ise beklentilerinin karşılanmadığını belirtmişlerdir.

“Türkiye’den çok memnunum, üniversitenin eğitiminin beklediğimden daha iyi olduğunu söyleyebilirim.” (Ö 1)

“Uluslararası öğrencilere hizmet etmek konusunda dünyada en başarılı ülkelerden biridir diye düşünmekteyim.” (Ö 13)

“Beklentilerimin çoğu karşılandı diyebilirim. Türkiye mükemmel diyemem. Fakat memnunun olduğumu rahatlıkla söyleyebilirim.” (Ö 17)

“Beklentilerim karşılandı, hatta beklentilerimi burada çok yükselttim, lisans okumaya gelmiştim şimdi yüksek lisansımı da bitirmek üzereyim.” (Ö 5)

“Türkiye’de eğitim alanındaki beklentilerim ziyadesiyle karşılandı. Farklı bir ülkede eğitim görmek elbette güzel olacaktı. Ancak Türkiye’de İngilizce eğitim görmek beni dünyaya açtı. İngilizcemi geliştirirken, bir yandan da İstanbul Türkçesini geliştirme fırsatı buldum. Ayrıca ilk geldiğimde çevrem çok gelişeceğini düşünmemiştim. Gelişen süreçte UDEF (Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu) gibi bir camia ile tanıştım. Bu da beni oldukça sosyal bir birey olmama neden oldu. Bir yandan eğitim görürken, bir yandan da vakıf kültürü görerek dünyanın dört bir yanında öğrenciler ile tanışma fırsatım da olmuş oldu.” (Ö 6)

“Benim amacım burslu okumaktı. Çünkü benim maddi sıkıntılarım vardı ancak açıkçası bu beklentimi karşılanmadı.” (Ö 8)

“Üniversitelerde staj yapmak ve bir işte çalışma beklentilerim karşılanmadı.” (Ö 10)

Katılımcı beklentilerinin farklılık arz ettiği görülmekte olup eğitimin kalitesi beklentisinin ön plana çıktığı görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin dini gerekçeler,

kültürel yakınlık, burs imkânı ve iş imkânı gibi başka beklentilerinin olduğu da görülmektedir. Öğrenciler genellikle beklentilerinin karşılandığını ifade edilmekte olup beklentilerinin karşılanma düzeylerinin yüksek olduğu görülmüştür.

4.2.2. Eğitim Çıktıları

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilerden 20'sinin Türkiye'de aldıkları eğitimin kendilerine ve ülkelerine yarar sağlayacağını düşündüklerini belirttikleri görülürken 2'sinin ise aldıkları eğitimden bir fayda beklemediklerini belirttikleri görülmüştür. Katılımcılardan 3'ü de bu konuda görüş belirtmekten kaçınmıştır.

“Gerçekten gelmeden önce kendime soru sordum; Bazı insanlarla istişare ettim, doğru bir seçim yaptığımı söylediler. Aldığım eğitim ile ülkeme döndüğümde çok güzel işler yapacağıma inanıyorum.” (Ö 1)

“Evet, özellikle benim ilahiyat alanında edindiğim eğitimin ve Türkiye’de edindiğim tecrübenin çalışma hayatımda çok yardımcı olacağını umut ediyorum.” (Ö 10)

“Aldığım eğitimin faydalı olduğunu kesinlikle söyleyebilirim. Hatta buradayken elde ettiğim şeylerin sadece eğitim alanıyla sınırlı olmayıp birçok ülkeden arkadaş edinmiş oldum, farklı kültürlerle tanışmış oldum, yeni yemek tarifeleri öğrendim.” (Ö 17)

“Evet, faydalı olacağını düşünüyorum. Zaten son zamanlarda Gine ile Türkiye arasında ilişkiler oldukça gelişti. Gine’de Türkçe bilenlerin kıymetli olduğu bir dönemi yaşıyoruz.” (Ö 18)

“Biyoloji alanında eğitim alıyorum, ülkemde bu alanda eksiklikler var aldığım eğitimin bu eksiliğe katkı sağlayacağını düşünüyorum.” (Ö 2)

“Evet, bana ve ülkeme faydalı olacağını düşünüyorum. Çünkü Türkiye’nin eğitimini çok merak edenler var Endonezya’da. Ülkemde yurt dışında okuyan öğrencilerden tecrübeleri ve öğrendikleri paylaşılsın istenir ve çok merak edilir. Türkiye’de edindiğim tecrübeleri ve öğrendiklerimi memleketimdeki insanların faydasına olacak şekilde paylaşmak istiyorum.” (Ö 20)

“Kesinlikte bana faydalı olduğunu düşünüyorum. Bu alanda ülkemizdeki eksikliği bir nebze de olsun dolduracağıma inanıyorum.” (Ö 22)

“Aldığım eğitimin kaliteli olduğunu düşünüyorum. Ülkeme döndüğümde tez konusunda elde ettiğim bilgilerden çevremi faydalanacağını düşünüyorum.” (Ö 3)

“Eğitim açısından değil ancak hayat tecrübesi açısından şahsım adına faydalı olacağını düşünüyorum. Ülkem için pek faydalı olacağını sanmıyorum.” (Ö 9)

“Ülkeme faydalı olup olmayacağını da zaman gösterecek. Şu anda bunu konuşmak için erken olduğunu düşünüyorum.” (Ö 16)

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de aldıkları eğitimin kendisine ve ülkesine yarar sağlayıp sağlamadığı görüşlerine baktığımızda; genel anlamda memnun oldukları görülmüştür. Öğrencilerden 20’si Türkiye’de aldıkları eğitimin kendilerine ve ülkelerine yarar sağlayacağını düşündüklerini belirttikleri, 2’sinin ise aldıkları eğitimden bir fayda beklemediklerini belirttikleri görülmüştür. Katılımcılardan 3’ü de bu konuda görüş belirtmekten kaçınmıştır.

4.2.3. Eğitimlerinin Çalışma Hayatına Katkısı

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilerin eğitimlerinden sonra ülkelerinde iş bulabilme konusunda nispeten karamsar oldukları görülmüştür. Katılımcılardan 13’ü ülkelerinde iş bulabileceklerini belirtirken 10’u ise iş bulamayacaklarını belirtmişlerdir. İş bulabileceğini belirtenlerin çoğunun da daha çok üniversite ve özel sektörde iş bulabileceklerini ancak devlet kademelerinde işe girebileceklerini düşünmediklerini belirtmeleri dikkat çekicidir.

“Mühendis olarak iş bulacağımı düşünüyorum. Zaten benim de arzu ettiğim kendi ihtisas gördüğüm alanda çalışmak.” (Ö 11)

“Buradan mezun olmak benim için büyük bir şanstır. En iyi, en kaliteli Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde okuyorum. İstanbul’un merkezindeki tarihi ve en iyi üniversitelerden biri olan İstanbul Üniversitesi’nde okumak büyük bir şanstır. Bu avantajlarla eğer Bosna Hersek’e dönersem diğer arkadaşlarıma göre daha kolay bir şekilde iş bulabileceğimi düşünüyorum. Hangi alanlar olabilir; kurslarda öğretmenlik, okullarda öğretmenlik, tercüman veya turist rehberliği olabilir.” (Ö 13)

“Kolaylıkla iş bulabileceğimi düşünüyorum. Her işte çalışabilirim ama daha da çok elektrik elektronik ve bilgisayar alanlarında iş bulma fırsatım daha geniştir.” (Ö 18)

“Bitirince akademisyen olarak üniversitelerde çalışmak istiyorum, Biyoloji alanında iş bulabileceğimi düşünüyorum.” (Ö 2)

“Evet, iş bulabileceğimi düşünüyorum. Müslüman bir ülkemiz olduğu için Türkiye’deki gibi ilahiyat fakülteleri, kuran kursları, imam hatipleri vb. kurumlarda öğretmenlik yapacağımı umuyorum.” (Ö 21)

“Mezun olunca iş bulabileceğimi tahmin ediyorum ama okuduğum bölüm gereği çalışacağım kurum ve yapacağım iş yine Türkiye ile ilgili olacak. Yine Türk dilini, edebiyatını ve tarihini öğreteceğim.” (Ö 7)

“Kendi ülkemde iş bulabileceğimi kesinlikle düşünmüyorum. Özellikle ülkemın yaşadığı bu zorlu bu günlerde. Ve özellikle de böyle bir bölüm okuduğum için iş bulamam.” (Ö 12)

“Bölümümünden memnunum lakin ülkeme döndüğümde kolayca iş bulamayacağımı biliyorum. Zaten bizim ülkede çok fazla gelişmiş bir alan değil. Benim hedefim ülkemde lojistik sektörünü geliştirmek.” (Ö 14)

“Aslında çok iyi bir iş bulabileceğimi sanmıyorum ama zaten yapacağım işin pek mali bakımdan değerlendirilecek bir yanı yok. Onun için böyle bir beklentim olmayacak.” (Ö 22)

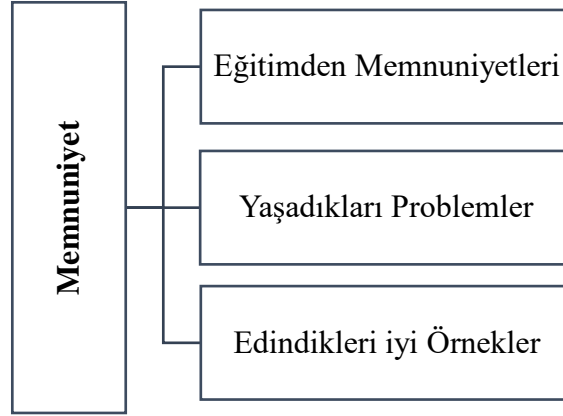
“Bir akademisyen olarak ülkemde kolay iş bulacağımı düşünmüyorum. Türkiye’de kalmak istiyorum ya da kolay iş bulabileceğim başka bir ülke de olabilir” (Ö 3)

“Devlet kurumlarında biraz zor gibi görünüyor. Ülkemde öncelik Makedonlara verilmektedir. Dolayısıyla benim iş bulmam bu açıdan zor. Ancak, Türk kurumlarında veya Türkiye’nin kurduğu üniversitelerde iş bulmam bu anlamda bir Türkiye mezunu olarak bana avantaj sağlayabilir.” (Ö 6)

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilerin eğitimlerinden sonra ülkelerinde iş bulabilme konusunda nispeten karamsar oldukları görülmüştür. Katılımcılardan 13’ü ülkelerinde iş bulabileceklerini belirtirken 10’u ise iş bulamayacaklarını belirtmişlerdir.

4.3. Memnuniyet

Katılımcılardan toplanan veriler değerlendirilerek Memnuniyet Temasına İlişkin Bulgular “Eğitimden Memnuniyetleri, Yaşadıkları Problemler ve Edindikleri İyi Örnekler” alt temaları altında incelenmiştir. Uluslararası öğrencilerin memnuniyetlerine yönelik görüşleri şekil 13’de verilmiştir.

Şekil 4.5: Uluslararası Öğrencilerin Memnuniyetlerine Yönelik Görüşleri

4.3.1. Eğitimden Memnuniyetleri

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilerin 16'sı okudukları üniversite konusunda kendi seçim haklarını kullandıklarını belirtirken 3'ü ise kararını başkalarından yardım alarak verdiklerini beyan etmişlerdir.

“Okuduğum üniversiteyi kendi isteğim ile seçtim çünkü bu üniversitenin akademik açıdan başarılı olduğunu düşünüyorum.” (Ö 10)

“Okuduğum üniversiteyi kendim araştırarak seçtim, başka üniversitelerin programlarına da baktım ama şimdi okuduğum fakülteyi seçtim.” (Ö 11)

“Okuduğum üniversiteyi kendi isteğimle tercih ettim. Özellikle İSAM gibi bir kütüphanesi olması beni hedeflerime giden yolda oldukça heveslendirmişti.” (Ö 6)

“İstanbul’da yaşayan tanıdıklarım vasıtasıyla üniversiteyi seçtim.” (Ö 5)

“Okuduğum üniversite hakkında herhangi bir bilgiye sahip değildim. Moritanya Maarif okullarındaki hocalarım beni yönlendirdi.” (Ö 25)

Katılımcılar Türkiye’de eğitim alma kararlarından memnun kalıp kalmadıkları sorulduğunda ise büyük çoğunluğu *Memnun* ($f=19$), olduğunu belirtirken *Memnun değilim* ($f=4$) diyenlerin oldukça azınlıkta kaldığı görülmüştür.

“Okudum programdan tamamen memnunum öğrenme programları, her şey en üst seviyelerde diye bilirim.” (Ö 11)

“Ben hem YTÜ'de Siyaset Bilimi hem de İÜ'de Medya bölümü uzaktan okumaya başladım. Her iki bölümden de memnunum. Bazı durumlardan kaynaklı sorunlar olsa da genel olarak her şeyi uygun görüyorum.” (Ö 12)

“Kazanmadan önce bölümümü beğeniyordum, her geçen zaman diliminde daha çok beğendim. Geldiğim 3 yıl olmuş, bu kadar memnun olacağımı önceden tahmin etmezdim. Akademik anlamda hocalar ve ders programı çok iyi. Ayrıca hocaların anlayışı ve desteği yabancı bir öğrenci olarak bana çok fayda sağlamaktadır. Okulumu minnettarım.” (Ö 19)

“Okuduğum programdan çok memnunum, hocalardan memnunum, eğitim çok kaliteli.” (Ö 2)

“Eğitim gördüğüm programdan da ziyadesiyle memnunum. Lisans eğitimimi bu üniversitede aldım, yüksek lisans eğitimimi de aynı üniversitede almaktayım. Bunun sebebi ise hocalarımın hepsi yurtdışı doktoralı ve alanında çok iyi akademisyenler olmasından kaynaklanmaktadır.” (Ö 6)

“...bazı konularda memnun kalmadığımı söyleyebilirim. Özellikle ünlü hocaların büyük bir kısmının öğrencilere karşı sergiledikleri egoist tavırları beni rahatsız ediyor. Sadece ben bunu hissetmiş olsam bir şey söylemem yanlış olurdu fakat konuştuğum birçok arkadaşlarım buna benzer şeyler anlattılar.” (Ö 17)

“...eğitim konusunda memnun olduğum söylenemez.” (Ö 9)

“Mezuniyet sonrası iş bulma imkânı açısından zorluk yaşanabilir. Beklentilerime cevap verdiğini söyleyemem.” (Ö 16)

Görüşme yapılan katılımcı öğrencilerden 22'si Türkiye'de eğitim almayı başkalarına tavsiye edebileceğini belirtirken 3'ü ise farklı sebepler öne sürerek bunu tavsiye etmeyeceklerini belirtmişlerdir.

“İlgi gösteren herkese tavsiye ederim. Öğrencilere sağlanan eğitim imkânları, hoca öğrenci ilişkilerindeki memnuniyetten dolayı tavsiye ederim.” (Ö 10)

“Kesinlikle tavsiye ederim. Eğitim alanında gelişmiş bir ülke olduğu için. Türkiye'nin yakın zamanda daha fazla öğrenci olacağını zannediyorum.” (Ö 11)

“Şiddetle tavsiye ederim. İmkânı olanların gelip okumasını isterim. Pişman olmazlar.” (Ö 13)

“Evet, tavsiye ediyorum. Özellikle yüksek lisanstan önce lisans eğitimini tamamladığım Sakarya şehrini ve Sakarya Üniversitesini tavsiye ediyorum. Her şehrin bir ruhu olduğunu düşünüyorum. Sakarya şehrinin de öğrencilerin kendilerini geliştirmeleri için olumlu bir havası olduğunu düşünüyorum.” (Ö 16)

“Eğitim kalitesinden dolayı, okuma ortamının güzel olmasından dolayı arkadaşlarıma tavsiye ederim. Ayrıca Müslüman bir ülke olması ve ibadetlerimi sorunsuz yerine getirdiğim için tavsiye ederim.” (Ö 2)

“Evet, tavsiye ediyorum. Bu konuda özel gayret sarf edeceğim inşallah. Tavsiyemizle Türkiye’ye gelen öğrenciler de var.” (Ö 21)

“UDEP (Türkiye’de kurulmuş Uluslararası Öğrenci Dernekleri Federasyonu) öğrenci birliğimiz var bu yolla başka öğrencilere ulaşıyoruz ve tavsiye ediyoruz. Türkiye’nin eğitim kalitesi çok güçlü yabancı öğrencilerin eğitim almalarını çok isterim.” (Ö 3)

“İlahiyat alanında ve lisans seviyesinde tavsiye etmiyorum. Çünkü Türkiye’de ilahiyat lisans seviyesi genel bir şekilde program yapılıyor.” (Ö 20)

“Çok istisnai durumlar ortaya çıkmadıkça tavsiye etmiyorum. Bunu söylememdeki en büyük neden ise özlemdir. Bir kere aileyi çok özleyorsun. Ülkenin her karışını çok özleyorsun. Bu gibi konulara katlanırım diyen herkes imkânı dâhilinde Türkiye’de üniversite okumaya gelsin.” (Ö 6)

“Kişinin amacı sadece eğitim almak ise hayır.” (Ö 9)

Uluslararası öğrencilerin okudukları üniversite tercihleri konusundaki seçimleri sorulduğunda 16’sı okudukları üniversite konusunda kendi seçim haklarını kullandıklarını belirtirken 3’ü ise kararını başkalarından yardım alarak verdiklerini beyan etmişlerdir. Katılımcılardan 6’sı bu konuda görüş belirtmekten kaçınmıştır.

4.3.2. Yaşadıkları Problemler

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilerin “Türkiye’de karşılaştıkları zorluklar olarak; “Dil sorunu (f=9), ekonomik sorunlar (f=8), önyargı ve ırkçılık (f=6), kültürel uyum (f=4), özel bilgilerin sorgulanması (f=3) ve bürokratik sorunlar (f=3)” cevaplarını verdikleri görülmüştür.

“En büyük zorluğumun dil öğrenme sorunu olduğunu düşünüyorum.” (Ö 21)

“Üniversitede ilk sene özellikle Türkçe dil becerimin yetersiz olmasından dolayı dersleri yeteri kadar anlayamadım.” (Ö 7)

“Yaşadığım en büyük zorluk dil sorunuydu.” (Ö 12)

“Kendi imkânları ile gelen, ailesinin maddi durumu pek iyi olmayan uluslararası öğrencilerin çektiği maddi zorlukları ben de çektim. Özellikle İstanbul gibi büyük bir şehirde. İstanbul’da hayat çok pahalıdır. Bir şekilde Allah’ın yardımıyla, hayırseverlerin bağışlarıyla geçiniyoruz.” (Ö 13)

“Benim yaşadığım zorluk ekonomik anlamda oldu. İlk başta tam burslu olmadığım için, yani hem okulumun parası hem diğer harcamalarım zorlanmama sebep oluyordu. Ara sıra çalışmam para kazanmak gerekti. Bosna’da çalıştığım gibi gazete, makaleler veya farklı metinleri Arapça ‘ya çeviriyordum. Bir yandan kendi ayaklarım üzerinde durabildiğim için

memnunum diğer taraftan öğrencilik hayatının tadını çıkartmadığım için üzülüyorum. Keşke tam burslu gelseydim ve daha çok yerler gezseydim.” (Ö 19)

“...ekonomik sorunlar yaşadığım söylenebilir, evli olduğum için burs yetmiyor. Bazen çalışma zorunda kalıyorum.” (Ö 3)

“...bazı insanların bize karşı olan ön yargıları beni çok rahatsız ediyordu. Önyargıların çoğu da dil sorunundan kaynaklanıyordu diyebiliriz.” (Ö 12)

“Türkiye’de bazı insanların ırkçı yaklaşımlar bizleri rahatsız ediyor. Bizi ötekileştiren ve ırksal tavır sergileyen insanlardan çok rahatsız olduğumu söyleyebilirim.” (Ö 15)

“...mağdur kalınan ırkçı davranışlar sağlıklı bir şekilde eğitim almayı zorlaştırır.” (Ö 9)

“Gördüğüm kadarıyla uluslararası öğrenciler Türkiye’ye geldikten sonra en çok kültürel farklılıklardan dolayı zorluk çekiyor.” (Ö 17)

“...yemek kültürüne alışmak, kültürel uyum sorunları çerçevesinde insanların çok soru sormaları.” (Ö 2)

“Türk halkı tarafından beklenmedik özel sorularla muhatap olmak zorlandığım konulardır.” (Ö 4)

“Oturum izni, devlet dairelerindeki bürokratik işler, kamu görevlilerin ilgisizliği yaşadığım zorluklara örnek verilebilir.” (Ö 5)

“...devlet daireleri ve resmî kurumlar çok uğraştırıyorlar işlemler pratik bir şekilde çözülmüyor.” (Ö 22)

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de karşılaştıkları zorluklar; dil öğrenme güçlükleri, ekonomik sorunlar, önyargı ve ırkçılık, kültürel uyum, özel bilgilerin sorgulanması ve bürokratik sorunlar cevaplarını verdikleri görülmüştür. Dil konusunda ilk yıllarda güçlük yaşayan öğrencilerin dersleri anlamakta zorluk çektikleri belirtilmiştir.

4.3.3. Edindikleri İyi Örnekler

Katılımcı öğrenciler “Ülkelerine dönerken Türkiye’den hangi uygulamaları götürmek istedikleri” sorusuna; Kültürel unsurları (f=7), STK yapılanmasını (f=6) eğitimdeki kaliteyi (f=4), hizmet altyapısını (f=3) ve araştırma merkezleri altyapısını (f=2) cevaplarını vermişlerdir.

“Türkiye’de edindiğim; anlayışlı olmayı, hoşgörülü olmayı, saygı ve sevgi bilincine sahip olmayı, ilme değer vermeyi, insani değerlere sahip çıkmayı ve Türkiye’yi temsil etme kabiliyetini ülkeme götürmek isterim.” (Ö 6)

“Bu güzel ülkenin geleneklerini ve adetlerini götürmek isterim.” (Ö 8)

“Yardım çalışmaları, insanlara gösterdikleri sıcak ilgiyi vb. güzel gördüğüm uygulamaların hepsini götürmek isterim.” (Ö 21)

“Birçok konu var; dostluk, kardeşlik, yardımseverlik duygusu, temizlik anlayışı...” (Ö 3)

“Türkiye’nin başarılı olduğu vakıf ve organize işler gibi uygulamaları götürürüm. Özellikle gençlik çalışmalardaki başarı ki benim en çok çalışmak istediğim alan, şuurlu ve bilinçli gençleri yetiştirmek ve onlarla hemhal olmak.” (Ö 10)

“Bizim ülkemizde vakıf dernek çok fazla yok. Ülkeme döndüğümde sivil toplum kuruluşlarının çalışma metodunu orada da uygulamak istiyorum. Ülkemin sosyal sorumluluk projelerine ihtiyacı olduğunu düşünüyorum.” (Ö 14)

“STK kültürünü götürmek isterim, Bab-ı Alem, UDEF gibi uluslararası öğrencilerle ilgilenen kurumları örnek olarak götürmek isterim.” (Ö 5)

“...eğitim kalitesi, yükseköğretim sisteminin uygulamalarını götürmek isterim.” (Ö 3)

“Üniversitelerin kaliteli eğitim sistemini ülkeme götürmek isterim.” (Ö 8)

“Türkiye’nin şehirleşme anlayışını, ulaşım kalaylığı sağlayan yolların alt yapısını, şehir şebeke suyu çalışmalarını örnek olması amacıyla ülkeme taşımak isterim. Sağlık alanında hastane hasta kabul sistemini de taşımak isterim.” (Ö 4)

“Güçlü bir sağlık sistemini ülkeme götürmek isterim. Türkiye’nin sağlık altyapısı çok gelişmiş durumdadır.” (Ö 25)

“Laboratuvar alt yapısını ülkeme götürmek isterim.” (Ö 2)

“Hayalimde ISAM Kütüphanesi gibi bir kütüphane açmak. O uzun vadeli bir hayal ve proje.” (Ö 19)

Uluslararası öğrencilerin ülkelerine dönerken Türkiye’den hangi uygulamaları götürmek istedikleri sorusuna; Türkiye’deki kültürel unsurları, STK (Sivil Toplum Kuruluşları) yapılanması, Türkiye’deki eğitim kalitesi, hizmet altyapısı ve araştırma merkezlerinin altyapısı cevaplarını verdikleri görülmüştür.

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma Sonuç

Araştırmada, Türkiye’de yükseköğretim eğitimi alan uluslararası öğrencilerin tercihleri, beklentileri ve memnuniyetleri olmak üzere üç temada bulgular ele alınmış, tartışılmış ve sonuçlar elde edilmiştir. Tercih teması altında; Uluslararası Öğrencilerin, başka bir ülkede yükseköğrenim görme ihtiyaçlarının başlıca nedenleri, Türkiye hakkında sahip oldukları ön bilgilerin neler olduğu, Türkiye’yi tercih etme sebepleri, Türkiye dışında eğitim almak için düşündükleri alternatif ülkeler, Türkiye’de okudukları üniversite hakkında bilgi edinme kaynaklarına dair görüşlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Beklentiler teması altında; Türkiye’den beklentilerinin neler olduğu, Türkiye’de aldıkları eğitimin kendisine ve ülkesine yarar sağlayıp sağlamadığı, eğitimlerinden sonra ülkelerinde iş bulabilme konusuna dair görüşlerden elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Memnuniyet Teması altında; okudukları üniversite tercihleri konusundaki seçimleri, Türkiye’de karşılaştıkları zorluklar, ülkelere dönerken Türkiye’den hangi uygulamaları götürmek istediklerine dair görüşlerden elde edilen sonuçlara yer verilmiştir.

Uluslararası Öğrencilerin başka bir ülkede yükseköğrenim görme ihtiyaçlarının başlıca nedenlerinin nitelikli eğitim almak olduğu görülmektedir. Bununla birlikte; Türkiye Burslarından yararlanmak, kendi ülkesindeki eğitimi yetersiz görmek, farklı kültürleri tanımak, farklı deneyimler edinmek, ülkelerindeki siyasi belirsizlik ve iç karışıklığa bağlı olarak yurt dışı eğitim arayışlarına yönelmek, Türkiye’ye karşı sevgi beslemek, yurt dışında okumanın avantajlarından yararlanmak, kolay iş bulmak, ülkesinde lisansüstü programların olmaması gibi sebeplerin olduğu görülmüştür. Radmard (2012) tarafından uluslararası öğrencilerle gerçekleştirdiği çalışmada öğrencilerin yurt dışı ve Türkiye tercihlerini nitelikli eğitim olduğu sonucuna varılmıştır. Musaoğlu (2016) Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin uyum süreçleri ve sınıf arkadaşlarının uluslararası öğrencilere bakış açıları ve uluslararasılaşmaya dair düşüncelerini irdeleyen çalışma İstanbul’da özel bir

üniversitenin 8 yerel ve 8 uluslararası öğrencisi olmak üzere toplamda 16 kişi ile gerçekleştirildiği araştırmaya göre uluslararası öğrencilerin en önemli beklentisinin nitelikli bir eğitim olduğu belirtilmektedir. Bu yönü ile araştırma bulgularının alan yazın taramasında ilgili araştırmalarda belirtilen uluslararası öğrencilerle yapılan çalışmalarla uyumlu olduğu görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin yurt dışı tercihlerinde öne çıkan gerekçenin nitelikli eğitim alma talebinin olduğu görülmektedir. Öğrencilerin geldikleri ülkelerin eğitim ve ekonomik anlamda az gelişmişliği öğrencileri bu arayışa yönlendirmiş olabilir.

Uluslararası öğrencilerin gelmeden önce Türkiye hakkında bilgilere hangi yollarla sahip oldukları görüşlerine bakıldığında; internet ortamında elde edilen bilgilerden, Türkiye’de eğitim gören veya görmüş arkadaşlarından, Türk dizileri ve filmlerinden, Türkiye’nin tarihini anlatan kaynaklardan ve Türkiye adına yurt dışında eğitim faaliyetleri yürüten Türkiye Maarif Vakfı’nın eğitim kurumlarının çalışanlarından bilgi edindikleri görülmüştür. Ancak, Tekelioğlu vd., (2012) tarafından yapılan araştırmada Uluslararası öğrencilerin ülkemiz üniversitelerinin yurtdışında yeterince tanıtım çalışmaları yapmadıklarını ifade etmişlerdir. Tekelioğlu vd., (2012) Bu çalışmasından sonra Türkiye’de siyasi ve politik stratejiler belirlenmiş, YÖK önemli çalışmalar yapmış, üniversiteler yurt dışında tanıtım çalışmalarına başlamış, uluslararasılaşmaya katkı sağlayan yurt dışı kurumlarımız önemli fonksiyonlar icra etmeyi üstlenerek tanıtım alanındaki bu eksikliklerin giderildiği söylenebilir. Bu çerçevede bakıldığında internet ortamında ve televizyon dizi/filmleri aracılığıyla Türkiye’nin yeterince tanıtımının yapıldığı, Türkiye adına yurt dışında eğitim çalışmaları yürüten kurumlarımızın önemli bir tanıtım fonksiyonu icra ettiği, uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi ve Türk üniversitelerini arkadaşlarına tavsiye etmeleri ile memnun kaldıkları görülmektedir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih etme sebeplerine baktığımızda; Türkiye’nin Müslüman bir ülke olduğu, dini inançlarını yerine getirmek için uygun ortamın olduğu, kaliteli eğitim olanaklarına sahip olduğu, Türkiye’nin eğitim kalitesinin gelişmiş olduğu, kültürel anlamda kendi ülkelerine yakın kültürel bir alt yapıya sahip buldukları, burs imkanlarının olduğu, Türkçe’nin kolay öğrenilen bir dil olduğu, Türkiye’ye karşı sevgi duyulduğu görülmüştür. Bu konuda Savaşan vd., (2015) yaptığı araştırmada uluslararası öğrencilerin Türkiye’yi tercih nedenlerinin

başında eğitim kalitesi, dini yakınlık, kültürel yakınlık, aile tavsiyesi ve bilimsel başarılar gelmektedir. Araştırma bulgularının alan yazın taramasında belirtilen uluslararası öğrencilerle yapılan çalışmalarla uyumlu olduğu görülmektedir. Uluslararası Öğrencilerin başka bir ülkede yükseköğrenim görme ihtiyaçları ile Türkiye'yi tercih etme sebepleri arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucuna varılmıştır. Türkiye'yi tercih sebeplerine baktığımızda nitelikli eğitimin ve dini inanç bağlamında sosyal kültürel yaşam tercihlerinin öne çıktığı görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin ülkelerindeki yükseköğretimin istenilen düzeyde olmadığı ve Türk üniversitelerinin bu ülkelerdeki üniversitelere göre daha nitelikli eğitim sağladıkları söylenebilir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye dışında eğitim almak için düşündükleri alternatif ülkeler sorulduğunda; Avrupa ülkelerinin alternatif tercih edildiği görülmektedir. İngiltere, Fransa, Almanya, Hollanda, ABD, Kanada, Malezya, Sudan, Burkina Faso ve Dubai ülkelerinin alternatif ülkeler olduğu görülmüştür. Katılımcılardan 7 öğrenci ise eğitim almak için Türkiye dışında alternatif başka bir ülke düşünmediklerini belirtmişlerdir. Bu konuda Enteriva ve Sezgin (2018) tarafından Türkiye Cumhuriyetlerinden Türkiye'ye yükseköğrenim amacıyla gelen öğrencilerin akademik ve sosyal beklentilerinin karşılanma düzeylerini belirlemeyi amaçlayan araştırma 39 öğrenci ile yarı yapılandırılmış görüşme formu ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada öğrencilerin nitelikli eğitim ve iyi meslek edinmek için Türkiye'yi tercih ettikleri belirtilmiştir. Öğrencilerin bir kısmının Türkiye sonrası Avrupa ülkelerine geçiş yapmak istedikleri analiz edilmiştir. Araştırma bulgularının alan yazın taramasında belirtilen çalışmalarla uyumlu olduğu görülmektedir. Uluslararası öğrenciler tarafından Türk yükseköğretimi kaliteli bulunmakla beraber Avrupa ülkelerindeki yükseköğretimin daha gelişmiş olduğunu düşünüyorlar. Ayrıca öğrencilerin önceden bildikleri eğitim dilleri ile eğitim alma istemelerinin ve Avrupa ülkelerinde iş olanaklarının gelişmiş olduğu düşüncesinin de etkisi ile Avrupa ülkelerini alternatif olarak gördükleri sonucuna varılabilir.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye'de okudukları üniversite hakkında bilgi edinme kaynakları görüşlerine bakıldığında; internet ortamından, arkadaş çevresinden ve kamu kurum ve kuruluşlarından ve yurt dışında faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinden bilgi sahibi oldukları görülmüştür.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’den beklentilerinin neler olduğu görüşleri farklılık arz etmekle birlikte eğitim kalitesi beklentisinin ön plana çıktığı görülmektedir. Uluslararası öğrencilerin nitelikli eğitim ile beraber dini gerekçeler, kültürel yakınlık, burs imkânı, Türkçe öğrenme, Sosyal bir çevre edinme ve iş imkânı gibi beklentilerinin olduğu görülmüştür. Öğrencilerin genellikle beklentilerinin karşılandığı ifade edilmekte olup beklentilerinin karşılanma düzeylerinin yüksek olduğu görülmektedir. Eğitim kalitesi beklentisi, katılımcı öğrencileri yurt dışında okumaya sevk eden sebeplerde, Türkiye tercihlerinde ve Türkiye’den beklentilerinde olmak üzere üç ayrı görüşme sorusunda öne çıkan bir bulgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin geldikleri ülkelerin eğitim ve ekonomik anlamda az gelişmişliği öğrencileri bu arayışa yönlendirmiş olabileceği gibi katılımcı öğrencilerin Türk üniversitelerinin eğitimden memnun kaldıkları gerçeğini de vurgulamamız gerekir. Alan yazında belirtilen araştırmalarda bu sonuçları görmek mümkündür. Musaoğlu (2016) Türkiye’de eğitim gören uluslararası öğrencilerin uyum süreçleri ve sınıf arkadaşlarının uluslararası öğrencilere bakış açıları ve uluslararasılaşmaya dair düşüncelerini irdeleyen araştırmaya göre uluslararası öğrencilerin en önemli beklentisinin nitelikli bir eğitim olduğu belirtilmiştir. Ercan (2012) tarafında yapılan araştırmada öğrencilerin geneli Türkiye’deki yükseköğretim sistemini başarılı bulmaktadır.

Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de aldıkları eğitimin kendisine ve ülkesine yarar sağlayıp sağlamadığı görüşlerine baktığımızda; genel anlamda memnun oldukları görülmüştür. Öğrencilerden 20’si Türkiye’de aldıkları eğitimin kendilerine ve ülkelerine yarar sağlayacağını düşündüklerini belirttikleri, 2’sinin ise aldıkları eğitimden bir fayda beklemediklerini belirttikleri görülmüştür. Katılımcılardan 3’ü de bu konuda görüş belirtmekten kaçınmıştır. Türkiye’de eğitim görmenin doğru bir tercih olduğu düşüncesi, ilahiyat alanında alınan eğitimin başarılı bulunduğu, biyoloji alanında eğitim görenlerin ülkelere katkı sağlayacağı düşüncesi, eğitim alanındaki kazanımlarla beraber farklı kültürlerden arkadaş edindikleri, Türkiye’de edindikleri eğitim alanındaki kazanımları ülkelere taşımak istedikleri görülmüştür. Bu konuda olumsuz görüş belirtenlerin henüz bu konuda yorum yapmanın erken olduğu ve eğitim alanında olmazsa bile Türkiye’de yaşam tecrübesinin önemsendiği görülmüştür. Türkiye’deki üniversitelerin eğitiminden ve eğitim alt yapısından genel anlamda memnun olduğu sonucuna varılmıştır. Alan yazında belirtilen araştırmalarda benzer sonuçları görmek mümkündür. Radmard (2017) tarafından yapılan araştırmada

birtakım zorluklara rağmen uluslararası öğrencilerin Türkiye'nin mevcut eğitiminden memnun oldukları tespiti yapılmıştır.

Araştırma kapsamında görüşülen öğrencilerin eğitimlerinden sonra ülkelerinde iş bulabilme konusunda nispeten karamsar oldukları görülmüştür. Katılımcılardan 13'ü ülkelerinde iş bulabileceklerini belirtirken 10'u ise iş bulamayacaklarını belirtmişlerdir. İş bulabileceğini belirtenlerin çoğunun da daha çok üniversite ve özel sektörde iş bulabileceklerini ancak devlet kademelerinde işe girebileceklerini düşünmediklerini belirtmeleri dikkat çekicidir. İş bulamayacakların kendi ülkesinin az gelişmişliği, ekonomik ve siyasi sorunları ile ilişkilendirdikleri belirtilmiştir. Bazı öğrencilerin Türkiye'de veya iş olanakları gelişmiş farklı ülkelerde hayatlarını devam ettirmek istedikleri belirtilmiştir. Alan yazında belirtilen araştırmalarda benzer sonuçlara rastlamak mümkündür. Ercan (2012) tarafından geliştirilen araştırmada öğrencilerin sosyo-ekonomik olarak dar ve orta gelirli ailelerden geldiği gözlemlenmekte olup ekonomik sorun yaşadıkları görülmektedir. Öğrencilikten arta kalan zamanda çalışan öğrencilerin başarı düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir.

Uluslararası öğrencilerin okudukları üniversite tercihleri konusundaki seçimleri sorulduğun 16'sı okudukları üniversite konusunda kendi seçim haklarını kullandıklarını belirtirken 3'ü ise kararını başkalarından yardım alarak verdiklerini beyan etmişlerdir. Katılımcılardan 6'sı bu konuda görüş belirtmekten kaçınmıştır. Okuduğu üniversite programından genel olarak memnun oldukları görülmüştür. Öğrencilerin akademik anlamda hocalar ve eğitim programlarından memnun oldukları belirtilmiştir. Ders hocalarının özellikle ders dışı iletişiminden çok memnun kaldıkları belirtilmiştir. Katılımcılardan 4 öğrenci memnun kalmadığını ifade etmiştir. Memnun kalmayan öğrenciler; hocaların ders içi tavırlarından rahatsız olduklarını ve mezun olduktan sonra kolay iş bulamayacaklarını belirtilmişlerdir. Görüşme yapılan katılımcı öğrencilerden 22'si Türkiye'de eğitim almayı başkalarına tavsiye edebileceğini belirtirken 3'ü ise farklı sebepler öne sürerek bunu tavsiye etmeyeceklerini belirtmişlerdir. Tavsiye edeceklerini ifade edenler; eğitim alanındaki gelişmişlik, eğitim imkanları, ders hocalarının ilgisi, sivil toplum kuruluşlarının öğrencilere olan ilgisi, kültürel yakınlık gibi gerçekler öne sürmüşlerdir. Tavsiye etmeyeceğini ifade eden öğrenciler, gurbet hayatının zorluğunu, üniversitenin eğitim alanındaki programdan memnun kalınmamasını gerekçe olarak belirtmişlerdir. Alan yazında

belirtilen araştırmalarda benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Toska (2019) tarafından Marmara Bölgesinde bulunan bir üniversitedeki uluslararası ğrencilerin Türkiye’deki yükseköğretime dair görüşlerini ortay koymayı amaçlayan araştırmada öğrencilerin genelinin beklentilerinin karşılandığı ancak öğrencilerin ğretim üyelerinin ders içindeki davranışlarında memnun kalmadıkları belirtilmiştir. Öğretim yelerinin ders dışındaki davranışlarından, idari personelden, barınma ve sağlık olanaklarından memnun oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Uluslararası ğrencilerin Türkiye’de karşılaştıkları zorluklar olarak; Dil ğrenme güçlükleri, ekonomik sorunlar, önyargı ve ırkçılık, kültürel uyum, özel bilgilerin sorgulanması ve bürokratik sorunlar cevaplarını verdikleri görülmüştür. Dil konusunda ilk yıllarda güçlük yaşayan öğrencilerin dersleri anlamakta zorluk çektikleri belirtilmiştir. Bazı ğrenciler Türk halkının kendilerine yönelttikleri özel bilgilerin sorgulanmasına yönelik tutumdan rahatsız oldukları belirtilmiştir. Bazı ğrenciler de Türk halkının n yargılarından rahatsız olduğunu belirtmiştir. Katılımcılarla zel bilgilerin sorgulanması başlığını irdelediğimizde, Türk halkının Afrika kökenli öğrencilerle iletişim kurmak için geliştirdiği diyalog bazı öğrenciler tarafından kendilerinin sorgulandığı Şeklinde yorumlandığı görülmektedir. Ülkelerin kültürel farklılığını ortaya koyan güzel bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Tekelioğlu vd., (2012) ğrencilerin vize, ikamet ve denklik konularında zorlandıkları bürokrasinin azaltılmasını talep etmektedirler. Benzer bir çalışmada Radmard (2017) tarafından yapılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin dil öğrenme sorunlarına bağlı olarak derslerde başarısız oldukları, sosyal uyum sağlamada güçlük çektikleri, ekonomik zorluklar yaşadıkları belirtilmektedir. Akanwa (2015) Batı lkelerinde eğitim gören uluslararası öğrencilerin sorunlarını inceleyen araştırmada; öğrencilerin kültürel anlamda zorluklar, yabancı dil öğrenme zorluğu, üniversitelerin kaynaklarından yeterince istifade edememe ve anlama güçlüğü gibi sorunlarla karşılaştıkları ve ayrıca topluma uyum konusunda zorluklarla karşılaştıkları belirtilmiştir. Savaşan vd., (2015) tarafından geliştirilen araştırmada öğrencilerin sorun olarak yaşadıkları sıralandığında; ekonomik sorunlar, Türkçeyi geç öğrenme sorunları, aileden uzak kalmanın getirdiği psikolojik sorunlar gelmektedir. Jamaludin ve vd., (2018) uluslararası yükseköğretim ğrencilerinin eğitim amaçlı buldukları ev sahibi ülke ile bağlılıklarının irdelemeyi amaçlayan araştırmaya 378 Norveçli ğrenci katılmıştır. Araştırmada elde edilen verilere göre kısa süreli bulunan öğrenciler

ile uzun süreli bulunan öğrencilerin farklı tepki verdikleri sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazında belirtilen araştırmalardaki bulgularla uyum göstermektedir. Uluslararası öğrencilerin ilk yıllarda Türkçeyi çok iyi bilmedikleri ve buna bağlı olarak iletişim ve uyum sorunları yaşadıkları görülmektedir. Ancak ilerleyen zamanlarda Türkçelerini geliştirdiklerinde iletişim ve uyum sorunlarını aştıkları görülmektedir. Bununla beraber Türk kültürüne de aşina oldukları görülmektedir.

Uluslararası öğrencilerin ülkelerine dönerken Türkiye’den hangi uygulamaları götürmek istedikleri sorusuna; kültürel unsurları, STK (Sivil Toplum Kuruluşları) yapılanması, Türk eğitim kalitesi, hizmet altyapısı ve araştırma merkezleri altyapısı cevaplarını verdikleri görülmektedir. Öğrencilerin Türkiye’den edindikleri iyi örnekler baktığımızda; Türk halkının misafirperverliği, hoşgörülü olması, saygısı, sevgisi, gelenekleri, adetleri, yardımseverliği, sıcak ilgisi, kardeşlik duygusu, temizlik anlayışını benimsedikleri ve Türkiye’nin sivil toplum kuruluşlarına dair iyi izlenimler edindikleri görülmüştür. Üniversitelerin eğitim kalitesinin öğrenciler tarafından benimsendiği birçok başlıkta belirtilmiştir. Ayrıca belediyelerin çalışmaları, şehirleşme, sağlık alt yapısı gibi konular da öğrencilerin benimsedikleri iyi örnekler olarak belirtilmiştir. Benzer bir sonuç alan yazında belirtilen ve Toska (2019) tarafından geliştirilen araştırmada karşımıza çıkmaktadır. Öğrencilerin uluslararası dernekler ve belediyelerin imkanları çerçevesinde sosyalleşme sağlayabildikleri ve bu kurumları benimsedikleri belirtilmiştir. Alan yazında belirtilen araştırmalardaki bulgularla uyum göstermektedir. Öğrencilerin ekonomik ve eğitim anlamında az gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere geldiği gerçeğinden hareketle Türkiye’nin eğitim, sosyal ve hizmet alanlarındaki çalışmalarının kendi ülkelerine göre daha geliştiği sonucuna ulaşmak mümkündür.

Öğrencilerin Türkiye’den edindikleri iyi örnekler baktığımızda Türk halkının misafirperverliği, hoşgörülü olması, saygısı, sevgisi, gelenekleri, adetleri, yardımseverliği, sıcak ilgisi, kardeşlik duygusu, temizlik anlayışını benimsedikleri ve Türkiye’nin sivil toplum kuruluşlarına dair iyi izlenimler edindikleri görülmüştür.

- Öğrencilerin çoğu üniversitelerden, akademik anlamda hocalardan ve eğitim programlarından memnundurlar.
- Öğrencilerin tamamına yakını Türkiye’de eğitim almayı başkalarına tavsiye edebileceğini belirtmişlerdir.
- Öğrencilerin yaşadıkları zorluklar; dil öğrenme, ekonomik sorunlar, önyargı, ırkçılık, kültürel uyum, özel bilgilerin sorgulanması ve bürokratik sorunlardır.
- Öğrencilerin Türkiye’den edindikleri iyi örnekler; misafirperverlik, saygı, sevgi, yardımseverlik, sıcak ilgi, kardeşlik duygusu, temizlik anlayışı, sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri, Türk eğitim kalitesi, şehirleşme ve araştırma merkezleridir.

5.2. Öneriler

Uluslararası öğrencilerinin Türkiye’yi tercih nedenleri ile beklentilerinin karşılanma düzeyinin incelenmesini ele alan bu çalışmada, uluslararası öğrencilerin nitelikli eğitim almak, Türkiye’ye olan sevgileri, dini yaşayış, kültürel yakınlık ve burs imkanlarından dolayı Türkiye’yi tercih ettikleri görülmüştür. Uluslararası öğrencilerin Türkiye’de bulunmaktan, üniversitelerin eğitimlerinden ve akademik anlamda hocalardan memnun oldukları ve öğrencilerin tamamına yakını Türkiye’de eğitim almayı başkalarına tavsiye edebileceklerini belirtmişlerdir. Uluslararası öğrencilerin dil öğrenme zorlukları, ekonomik sorunlar, önyargılı tutum, ırkçı tepkiler, kültürel uyum, özel bilgilerin sorgulanması ve bürokratik sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür.

5.2.1. İlgili Kurumlara Öneriler

Araştırmada öğrencilerin Türkiye’yi tercih nedenleri ile beklentilerinin karşılanma düzeyinin incelenmesine ilişkin görüşleri dikkate alınarak önerilerde bulunulmuştur:

- Uluslararası öğrencilerin Türkiye’deki eğitimi nitelikli buldukları ancak uluslararası alanda kendilerine avantaj sağlayacak yabancı dillerde eğitim almak istedikleri belirtilmiştir. Bu çerçevede uluslararası öğrenciler açısından yükseköğretim alanında cazip bir ülke olmak için üniversitelerin uluslararası geçerliliği olan dillerde eğitim öğretim programlarına ağırlık vermeleri gerekir.

- Yüzde yüz yabancı dille eğitim veren üniversitelerin uluslararası öğrenciler için Türkçe öğrenmelerini sağlamak amacıyla Türkçe'nin zorunlu ders programı kapsamına alınması gerekir.
- Bazı öğrencilerin Türkiye'de veya iş olanakları gelişmiş farklı ülkelerde hayatlarını devam ettirmek istedikleri belirtilmiştir. Nitelikli öğrencileri elde tutmak için Üniversite sonrası iş imkanları çeşitlendirilmelidir.
- Uluslararası öğrencilerin bir kısmı alternatif olarak Avrupa ülkelerinde eğitim hayatlarına devam etmek istedikleri belirtilmiştir. Doktora ve sonrası için öğrencilerin Türkiye'de kalmalarını veya mezuniyet sonrası ülkelerine dönmelerini sağlayacak tedbirler alınmalıdır.
- Öğrencilerin çoğunun akademik anlamda hocalardan memnun olduğu, ancak bazı öğrencilerin hocaların tavır ve davranışlarından memnun olmadıkları, hocaların bencil tavırlar sergiledikleri belirtilmiştir. Uluslararası öğrencilerin memnuniyetini sağlamak ve Türk yükseköğretimin uluslararasılaşma gelişimi için önlem alınması gerekir.
- Üniversiteler ve YÖK Uluslararası öğrencilere yönelik önyargılı tavırlardan ve ırkçılık tutumlarından kaçınmalarını sağlayacak bilinçlendirme ve kamu spotu çalışmaları yapılmalıdır.
- Uluslararası öğrencilerin oturma ve resmi işlemler konusunda yaşadıkları bürokratik sorunlara çözüm geliştirilmelidir. Üniversitelerin uluslararası ilişkiler ofisleri bu konularda ve diğer yaşanan zorluklarda öğrencilere yardımcı olmalıdır.
- Uluslararası öğrencilerin barınma sorunlarına yönelik sorunları aşmak için üniversiteler KYK yurtları ile iş birliği geliştirmelidir.
- Katılımcıların, uluslararası öğrencilerle ilgilenen sivil toplum kuruluşlarının çalışmalarından memnun oldukları görülmektedir. Bu tarz sivil toplum örgütlerin desteklenmesi ve bu alanda çalışmaların artırılması gerekir.
- Türk yükseköğretiminin uluslararasılaşma alanında geliştirdiği politika ve stratejiler uluslararası öğrencilerin ülkemize gelişlerini arttırmıştır. Bu alanda daha farklı stratejilerin ve politikaların geliştirilmesi, büyük ölçekli projelerin hayata geçirilmesi gerekir. Başarılı öğrencilerin yerinde tespit edilerek Türk üniversitelerinde eğitim almalarını sağlamak, mezuniyet sonrası iş olanaklarını geliştirmek gereklidir.

- Başarılı öğrencilere yönelik stratejik bursların sağlanması ve uzun vadede bu öğrencilerin kendi ülkesi ile Türkiye arasında politik ve ekonomik ilişkiler alanında önemli roller üstlenmesini sağlamak gerekir.

5.2.2. Araştırmacılara Öneriler

Bu araştırma Türkiye’de eğitim alan yükseköğretim öğrencilerinin Türkiye tercihleri, beklentileri ve memnuniyetlerini ortaya koymak için yapılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye’deki özel ve devlet üniversitelerinde eğitim almakta olan uluslararası öğrenciler oluşturmuştur. Araştırmanın çalışma grubunu amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemine göre lisans, yüksek lisans, doktora öğrencileri oluşturmuştur. Bu anlamda elde edilen bulguların daha iyi yorumlanabilmesi için lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde öğrencilerle ayrı ayrı çalışma grubu oluşturularak başka araştırmalar yürütülebilir.

Bu araştırmada Türkiye’deki mevcut uluslararası öğrencilerden müteşekkil bir çalışma grubu ile yürütülmüştür. Öğrencilerin genelinin Türkiye’den ve eğitim programlarından memnun oldukları görülmüştür. Ancak, bu öğrencilerin mezuniyet sonrası süreçleri ile ilgili bir çalışmaya rastlanmamıştır. Türkiye’de bir yükseköğretim kurumundan mezun öğrencilerin ülkelerine dönme oranı, başka ülkelere gitme oranı ve Türkiye’de kalma oranlarını belirten bir araştırma yürütülebilir. Ayrıca Türkiye’nin bu öğrencilere yaptığı yatırımın dolaylı karşılığı olan politik, ekonomik, kültürel ve akademik kazanımlara dair bir araştırma yürütülebilir. Türkiye mezunu bu öğrencilerin akademik anlamda öğretim üyeleri olarak üniversitelerimizde istihdam edilmeleri, ülkelerinde yönetim anlamında elde ettikleri pozisyonlar gereği Türkiye ile dış ilişkiler alanında geliştirdikleri politikalar, Türkiye ile gerçekleştirdikleri ekonomik bağlantılar, Türkiye’ye karşı duydukları sevgi ve muhabbetin iki ülke ilişkilerine yansması önemlidir.

KAYNAKÇA

- Akanwa, E. E. (2015). International Students in Western Developed Countries: History, Challenges, and Prospects. *Journal of International Students.*, 5(3): 271-284.
- Arkalı Olcay, G. & Nasır, V. S. (2016). Yükseköğretimde Uluslararasılaşma :En Çok Öğrenci Alan Ülkeler ve Türkiye Perspektifinden 1999-2013 Yıllarına Bakış. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(3): 288-297.
- Aytaçlı, B. (2012). Durum Çalışmasına Ayrıntılı Bir Bakış. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 3(1): 1-9.
- Baltacı, A. (2017). Nitel Veri Analizinde Miles-Huberman Modeli. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(1): 1-15.
- Başkale, H. (2016). Nitel Araştırmalarda Geçerlik, Güvenirlik ve Örneklem Büyüklüğünün Belirlenmesi. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi Elektronik Dergisi*, 9(1): 23-28.
- Büyükgöze, H. (2016). Bir Etki Aracı Olarak Türk Yükseköğretiminin 'Yumuşak Güç' Bağlamında İncelenmesi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1): 41-49.
- Çavuş, T. (2012). Dış Politikada Yumuşak Güç Kullanımı ve Türkiye'nin Yumuşak Güç Kullanımı. *Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 23-37.
- Callan, H. (2000) *International Education: Towards a Critical Perspective*. European Association of International Education and Drukkerij Raddraaier.
- Çetinsaya, G. (2014). *Büyüme, Kalite, Uluslararasılaşma: Türkiye Yükseköğretimi İçin Bir Yol Haritası*. Eskişehir : Anadolu Üniversitesi Basımevi.
- Demir, D. (2017). *Uluslararası Öğrencilerin Akademik Türkçe İhtiyaçları*. Hacettepe Üniversitesi, Türkiyet Araştırmaları Enstitüsü, Ankara.
- De Wit, H. (2002). *Internationalization of Higher Education in the United States of America and Europe: A historical, comparative and conceptual analysis*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu [DEİK] (2013). *Uluslararası Yükseköğretim ve Türkiye'nin Konumu*. İstanbul.
- Enterieva, M. & Sezgin, F. (2016). Türki Cumhuriyetlerden Türkiye'ye Gelen Yükseköğretim Öğrencilerinin Akademik ve Sosyal Beklentilerinin Karşılama Düzeyi. *Gazi Üniversitesi, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 6(1): 102-115.
- Ercan, M. S. (2012). *Uluslararası öğrencilerin uyum sorunlarının incelenmesi ve bu sorunların çözümüne yönelik beklentilerin araştırılması* (Yayınlanmamış Uzmanlık Tezi). Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı, Ankara.
- Erişti, B., Polat, M. ve Erdem, C. (2018). Yükseköğretimde Uluslararasılaşma: Uluslararası Öğrencilerin Bulunduğu Sınıflarda Ders Veren Öğretim

- Elemanlarının Öğretim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Karabük Üniversitesi Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 7(2): 352-37.
- Gebhard, G. J. (2012). International Students Adjustment Problems and Behaviors. *Journal of International Students*, 2(20): 184-193.
- Gündoğdu, K., Çelik, B., Hancı Yanar, B., Yolcu, O. ve Ceylan, V.K. (2016). Türkiye’de Yükseköğretimde Program Geliştirme Bağlamında Uluslararasılaşma. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, (33), 35-48.
- Güven, İ. (1999). Küreselleşme ve Eğitim Dizgesine Yansımaları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 32(1): 145-159
- Holton, R. (2000). Globalization's Cultural Consequences. *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 570(4), 140–152.
- Işık, M. (2014). *Karşılaştırmalı eğitim sistemleri* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi & Marmara Üniversitesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi, İstanbul.
- Jamaludin, N. L., Sam, D. L., ve Sandal, G. M. (2018). Destination Motivation, Cultural Orientation, and Adaptation: International Students Destination- Loyalty Intention. *Journal of International Students*, 8(1): 38-65
- Keser Özmantar, Z. (2018). *Örnekleme Yöntemleri ve Örneklem Süreci. Eğitim Yönetiminde Araştırma*. Ankara: Pegem Akademisi.
- Kireççi, M. A., Bacanlı, H., Erişen, Y., Karadağ, E., Çelilköz, N., Dombaycı, M., Toprak, M. ve Şahin, M. (2016). *The internationalization of Higher Education in Turkey: Creating an Index. Education and Science*, 41(187): 1-28.
- Kıroğlu, K., Kesten, A. ve Elma, C. (2010). Türkiye’de Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Lisans Öğrencilerinin Sosyo- Kültürel ve Ekonomik Sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2): 26-39.
- Knight, J. (1994). Internationalization: Elements and Checkpoints. *Canadian Bureau for International Education*. Ottawa, Canada: CBIE.
- Knight, J. (1999). Internationalization of Higher Education. In J. Knight (Ed.) *Quality of Internationalization in Higher Education* (pp.13-18). Paris, OECD.
- Knight, J. (2003). Updated Definition of Internationalization. *In International Higher Education*. No. 33 Fall 2-3.
- Knight, J. (2004). Internationalization Remodeled: Definition, Approaches and Rationales. *Journal of Studies in International Education*, 8(1): 5-31.
- Lan, S.-W. (2018). Exploring The Academic English Socialization of International

- Graduate Students in Taiwan. *Jpurnal of International Students*, 8(4): 1748-1763.
- Lincoln, Y. S. & Denzin, N. K. (1994). *Handbook of Qualitative Research*. CA: Sage.
- Musaoğlu, N. B. (2016). *Yerel ve uzun dönemli uluslararası öğrencilerin uyum süreci ve uluslararasılaşma üzerine deneyimleri* (Yüksek Lisans Tezi). Bahçeşehir Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Nye, J.S. Jr. (1990). Soft power. *Foreign Policy*, 80, 153-171
- OECD. (2013). Education at a Glance 2013 OECD INDICATORS, Paris.
- OECD. (2014). Education at a Glance 2014 OECD INDICATORS, Paris.
- OECD. (2015). Education at a Glance 2015 OECD INDICATORS, Paris.
- OECD. (2016). Education at a Glance 2015 OECD INDICATORS, Paris.
- OECD. (2017). Education at a Glance 2017 OECD INDICATORS, Paris.
- OECD. (2018). Education at a Glance 2018 OECD INDICATORS, Paris.
- Özçetin, S. (2013). *Yükseköğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin sosyal uyumlarını etkileyen etmenler* (Yüksek Lisans Tezi). Hacettepe Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Ankara.
- Özer, M. (2012). Türkiye’de Uluslararası Öğrenciler *Bülent Ecevit Üniversitesi, Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1): 10-13
- Özer, M. (2017). Türkiye’de Yükseköğretimde Uluslararasılaşmanın Son On Beş Yılı. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(2): 177-184.
- Pusser, B. & Turner, J. K. (2004). Changing patterns challenging policymakers. *Change: The Magazine of Higher Learning*, 36(2), 36-43.
- Radmard, S. (2012). *Türkiye üniversitelerinin uluslararasılaşma politikaları bağlamında uluslararası öğrencilerin yükseköğretim taleplerini etkileyen etkenlerin incelenmesi* (Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Radmard, S. (2017). Türk Üniversitelerindeki Uluslararası Öğrencilerin Yükseköğretim Taleplerini Etkileyen Etkenler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 7(1): 67-77.
- Savaşan, F., Yardımcıoğlu, F., ve Beşel, F. (2015). Yabancı Uyruklu Lisans Ve Lisansüstü Öğrencilerin Sosyo-Ekonomik Problemleri: Sakarya Üniversitesi Örneği. *Uluslararası Öğrenci Sempozyumu*, 6-8.
- Selvitopu, A. (2016). *Türk yükseköğretiminde uluslararasılaşma stratejileri: süreç yaklaşımı çerçevesinde nitel bir inceleme* (Doktora Tezi). Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.

- Selvitopu, A. & Aydın, A. (2018). Türk Yükseköğretiminde Uluslararasılaşma Stratejileri: Süreç Yaklaşımı Çerçevesinde Nitel Bir İnceleme. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33(4): 803-823.
- Taşçı Kaya, G. (2014). Yükseköğretimin Uluslararasılaşması ve Küresel Hareketlilik. *Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Dergisi*, (39): 195-199.
- Taşçı, G. (2018). *Yükseköğretimde uluslararasılaşma: Türkiye örneği (1995-2014)* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Tchoh , B. K., & Mertan, E. B. (2018). Understanding the Relationship Between Self-Contruals, Self-Esteem, Social Support and The Sociokultural Adaptation of African Students in Northern Cyprus. *Journal of International Students*, 8(2): 795-820.
- Tekelioğlu, S., Başer, H., Örtlek, M., ve Aydın, C. (2012). Uluslararası Öğrencilerin Ülke ve Üniversite Seçiminde Etkili Faktörler: Vakıf Üniversitesi Örneği. *Organizasyon ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 4(2): 191-200.
- Toska, R. (2019). *Uluslararası öğrencilerin yükseköğrenime ilişkin görüşleri* (Yüksek Lisans Tezi). Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Vural Yılmaz, D. (2014). *Yükseköğretimde uluslararasılaşma: türkiye'de ulusal siyasalar, kurumsal stratejiler ve uygulamalar* (Doktora Tezi). Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Isparta.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2006). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yin, R.K. (1994) Case study research: design and methods. 2nd edition. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Yükseköğretim Kurulu. (2017). *Yükseköğretimde Uluslararasılaşma Stratejik Belgesi 2018- 2022*. Ankara.
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2016). *İstatistikler: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2018). *İstatistikler: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2019). *İstatistikler: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Yükseköğretim Kurulu [YÖK]. (2020). *İstatistikler: Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi*. <https://istatistik.yok.gov.tr/>
- Zainal, Z. (2007). Case study as a research method. *Jurnal Kemanusiaan*, 9, 1-6.

EKLER

1. Geldiğiniz Ülke: .....

2. Üniversiteniz: .....

3. Bölümünüz: .....

4. Öğrenim Gördüğünüz Üniversite Programı

İngilizce Hazırlık

Ön Lisans

Lisans

Yüksek Lisans

Doktora

Kaç Yıldır Türkiye’desiniz? .....

Cinsiyet: Erkek Kadın

Görüşme soruları:

1. Sizi ülkenizin dışında başka bir ülkede yükseköğretim öğrenciliğine sevk eden sebepler nelerdir? Açıklar mısınız?
2. Türkiye’ye gelmeden önce Türkiye hakkında hangi bilgilere sahiptiniz? Bu bilgileri nereden ve nasıl öğrendiniz?
3. Türkiye’yi tercih etmenizdeki sebepler nelerdir? Neden eğitim görmek için Türkiye’yi seçtiniz?
4. Alternatif olarak Türkiye dışında başka bir ülkede yükseköğretim almak ister miydiniz? Neden?
5. Şu anda kayıtlı olduğunuz üniversite hakkındaki bilgilere hangi kaynaklar yoluyla ulaştınız?
6. Okuduğunuz üniversiteyi kendiniz isteyerek mi seçtiniz? Üniversitenin eğitim programından memnun musunuz?
7. Hangi beklentilerle Türkiye’yi tercih ettiniz? ve beklentilerinizin karşılandığını düşünüyor musunuz?
8. Bir uluslararası öğrenci olarak Türkiye’de hangi zorluklarla karşılaşıyorsunuz?

9. Türkiye’de aldığınız eğitimin size ve ülkenize faydalı olacağını düşünüyor musunuz?
10. Okuduğunuz bölümden mezun olduğunuzda ülkenizde kolayca iş bulabilecek misiniz? Evet ise hangi alanlarda?
11. Türkiye’de öğrenci olmayı ülkenizdeki kişilere/başkalarına tavsiye eder misiniz?
12. Ülkenize döndüğünüzde Türkiye’nin hangi güzel uygulamalarını götürmek istersiniz?

Değerli Öğrenci,

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde yüksek lisans öğrencisiyim. Uluslararası Yükseköğretim Öğrencilerinin Türkiye'yi Tercih Etme Nedenleri Ve Beklentilerinin Karşılanması adlı tez konuyla ilgili sizinle görüşme yapmak istiyorum. Görüşmeden sağlıklı veriler elde etmek için ses kaydı yapmam gerekmektedir. Görüşmenin ses kaydının alınması konusunda sizden izin talep etmekteyim. Çalışma kapsamında isimleriniz kesinlikle kullanılmayacaktır. Elde edilen veriler başka bir amaç için kullanılmayacaktır.

İlginiz ve katkılarınız için teşekkür ederim.

Mehmet METE

İZÜ Yüksek lisans Öğrencisi

...../...../.....

İzin Veriyorum

Ad- Soyad:

İmza

29.07.2020 tarihli ve 2020/07 sayılı Etik Kurulu kararı ektir.

Araştırmada Kullanılacak Ölçme Araçları (adları) ve Kaynakları:	1- Görüşme Soruları Formu: Araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.
Araştırmaya Katılacak Örneklem Sayısı, Örneklem Nereden ve Nasıl Seçileceği:	Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'deki vakıf ve devlet üniversitelerinde 2019-2020 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde eğitim almakta olan (20-30) uluslararası öğrenci hedeflenmektedir. Çalışma grubu amaçlı örneklem yöntemlerinden maksimum çeşitlilik yöntemine göre belirlenecektir.
Uygulamanın veya Ölçeklerin Doldurma Süresi	Veriler, birbir görüşmelerle, kayıt özelliği olan görüntülü aramalarla ve telefon görüşmeleri ile toplanacak olup yaklaşık 30 dakika sürecektir.
KARAR	ARAŞTIRMA İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİNİN ETİK DURUŞUNA AYKIRI DEĞİLDİR.

(İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu'nun kararı tavsiye niteliğinde olup, üniversitemizle ilgili etik ilkelerinin belirlenmesi ve değerlendirilmesi amacıyla taşımaktadır.)

Tarih: 29/07/2020

Sayı: 2020/07

İlgi: Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğü'nün 10.07.2020 tarihli ve 3251 sayılı yazısı

İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Etik Kurulu tarafından hazırlanmıştır.

e-imzalıdır
Başkan
Prof. Dr. Nasuh USLU

e-imzalıdır
Üye
Prof. Dr. Ali GÜNEŞ

(izinli)
Üye
Prof. Dr. Mehmet Emin KÖKTAŞ

e-imzalıdır
Üye
Prof. Dr. Yahya Kemal YOĞURTÇU

e-imzalıdır
Üye
Prof. Dr. Mustafa ATEŞ

e-imzalıdır
Üye
Prof. Dr. Kadir CANATAN

e-imzalıdır
Üye
Av. Bilal ŞAMAT